

T.C.
NIĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DİJİTAL ZAMAN ÇİZELGELERİNİN
KULLANIMININ ÖĞRENCİLERİN BAŞARI DÜZEYLERİNE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Ahmet Turan ÜZEN

Niğde

Ağustos, 2017

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DİJİTAL ZAMAN ÇİZELGELERİNİN
KULLANIMININ ÖĞRENCİLERİN BAŞARI DÜZEYLERİNE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet Turan ÜZEN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Nihal BALOĞLU UĞURLU

Niğde

Ağustos, 2017

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, ‘‘Sosyal Bilgiler Dersinde Dijital Zaman izelgelerinin Kullanımının Öğrencilerin Başarı Düzeyine Etkisi’’ başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 23/08/2017

Ahmet Turan ÜZEN

ONAY SAYFASI

Yrd. Doç. Dr. Nihal BALOĞLU UĞURLU danışmanlığında AHMET TURAN ÜZEN tarafından hazırlanan "Sosyal Bilgiler Dersinde Dijital Zaman Çizelgelerinin Kullanımının Öğrencilerin Başarı Düzeylerine Etkisi" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Programı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

23 / 08 / 2017

JÜRİ :

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Nihal BALOĞLU UĞURLU

Üye : Yrd. Doç. Dr. Salih USLU

Üye : Yrd. Doç. Dr. Tahsin YILDIRIM

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Emre ÜNAL
Enstitü Müdür V.

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DİJİTAL ZAMAN ÇİZELGELERİNİN KULLANIMININ ÖĞRENCİLERİN BAŞARI DÜZEYLERİNE ETKİSİ

ÜZEN, Ahmet Turan

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Nihal BALOĞLU UĞURLU

Ağustos 2017, 96 sayfa

Bu araştırmanın amacı, bilgisayar teknolojisiyle hazırlanmış dijital zaman çizelgelerinin, Sosyal Bilgiler dersi konularının öğretimindeki etkililiğini tespit etmektir.

Araştırma 2016-2017 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde, bir ortaokulun 7. Sınıfında öğrenim gören toplam 56 (28 deney, 28 kontrol) öğrenci ile, ön test-son test kontrol grubu yarı deneysel araştırma deseni kullanılarak yürütülmüştür. Elde edilen araştırma verileri çözümlenirken, deneysel araştırma verileri ilişkisiz t-testi ve ANCOVA istatistiksel analiz yöntemleri ile çözümlenmiştir. Nitel veriler ise betimsel analiz yöntemi ile yorumlanmıştır.

Araştırma kapsamında, Sosyal Bilgiler dersinde yer alan tarihi olayların kronolojisi, etkileşimli zaman çizelgesi oluşturmak için kullanılan web tabanlı Tiki-Toki yazılımı ile öğretilmiştir. Bu teknolojinin öğrenme ortamında uygulanmasından elde edilen bulgulara dayalı olarak, dijital zaman çizelgelerinin öğrencilerin zaman ve kronoloji bilgisi gerektiren tarih konularını öğrenmelerinde başarıyı artıran bir etkiye sahip olduğu ve öğrencilerin bu materyalle ilgili olumlu yönde görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonunda, dijital zaman çizelgelerinin öğrenme or-

tamında uygulanabilirliği ve yaygınlaştırılması gerektiği ile ilgili önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, zaman çizelgeleri, dijital zaman çizelgeleri

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

THE EFFECTS OF USING DIGITAL TIMELINE ON STUDENTS ACHIEMENT LEVEL IN SOCIAL STUDIES COURSES

ÜZEN, Ahmet Turan

Department of Turkish and Social Sciences Education

Thesis Advisor: Assistant Professor Nihal BALOĞLU UĞURLU

August 2012, 96 pages

The aim of this study is to determine the efficiency of digital timelines prepared by computer technology on the education of Social Studies topics.

The research was conducted with 58 (28 experiment, 28 control) students from 7th class with pretest – posttest control group research design with semi-structured interview method in a secondary school during spring semester of 2016–2017 school year. When the obtained data was analysed, experimental research data unrelated t-test and ANCOVA statistical analysis method was used. Qualitative data was interpreted with descriptive analysis method.

In the scope of the research, the chronology of the historical events in the Social Studies class was taught by web-based Tiki-Toki software which is used to create an interactive time schedule. Based on findings from the application of this technology in the learning environment, it has been achieved that digital timelines have an important effect on students' academic achievement in time and chronological perceptions, and that students have a positive opinion on this material. At the end of the study, recommendations were made on the applicability and dissemination of digital timelines in the learning environment.

Key Words: Social Studies, , timeline, digital timeline

ÖN SÖZ

On yedi yıldır çok severek yaptığım Sosyal Bilgiler öğretmenliği görevimde hiç vazgeçmediğim ideallerimden birisi de mesleğime yönelik faydalı bir eser ortaya koyabilmektir. Her zaman bu düşünce ile Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik yapabileceğim olumlu çalışmaların izinde oldum. “*Öğretmen, öğrenmeyi bıraktığı gün öğretmeyi de bırakır.*” sözünü, naçizane sorumlu bir eğitimci olarak daima zihnimin bir köşesinde bulundurmaya çalıştım. Kıymetli akademisyen hocalarımdan, meslektaşlarımdan, öğrencilerimden sürekli bir şeyler öğrenerek ne kadar az bildiğimin ve bilmenin sınırı olmadığını farkına vardım.

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım bu çalışmada “Sosyal Bilgiler Dersinde Dijital Zaman Çizelgelerinin Kullanımının Öğrencilerin Başarı Düzeylerine Etkisi” konusunu araştırdım. Alan yazında bu konu ile ilgili çok fazla araştırma olmamasının bu çalışmanın önemini artıracaklarını düşünüyorum. Yeni sayılabilecek bir teknoloji ile hazırlanan dijital tarih şeritlerinin Sosyal Bilgiler tarih konularının öğretimine sağlayacağı katkıyı görebilmek adına ve daha sonra benzer çalışmalar yapacak araştırmacılar için yol gösterici nitelikte olduğunu düşünüyorum.

Yüksek lisansım süresince derslerinden önemli deneyimler edindiğim Yrd. Doç. Dr. Bayram POLAT ve Yrd. Doç. Dr. Ebru AY’a bir süre danışmanlığımı üstlenen Yrd. Doç. Dr. Salih USLU’ya da teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez çalışmamın hemen her aşamasında, görüş, öneri, destek ve eleştirileriyle beni yönlendiren, kendisinden çok faydalı bilgiler edindiğim kıymetli hocam ve danışmanım Yrd. Doç. Dr. Nihal BALOĞLU UĞURLU’ya teşekkür ediyor ve saygılarımı sunuyorum.

Gelecekte bu kaynaktan yararlanabilecek insanlara da faydalı olabilmenin mutluluğunu yüreğimde taşıırken, çalışmalarım sırasında bana sürekli destek olup büyük bir sabır ve özveriyle şahsımdan maddi ve manevi katkılarını esirgemeyen sevgili eşim Sibel’e, çocuklarım Umut ve Uras’a da minnettarım.

Ahmet Turan ÜZEN

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	i
ONAY SAYFASI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
EKLER LİSTESİ	xvi

BÖLÜM-I

GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.6. Problem Cümlesi	5
1.7. Alt Problemler	6
1.8. Tanımlar	6

BÖLÜM-II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. Sosyal Bilgiler Dersinin Tanımı ve Önemi	8
2.1.1. Sosyal Bilgiler Dersinin Vizyonu	9
2.1.2. Sosyal Bilgiler Dersinin Amaçları	9
2.1.3. Sosyal Bilgiler Dersinin Kazandırdığı Temel Beceriler	10
2.2. Araştırmada Üzerinde Durulacak Beceriler	11
2.2.1. Araştırma Becerisi	11
2.2.2. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi.....	14
2.2.3. Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi	18
2.2.4. Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisi	22
2.3. Öğretim Materyali Nedir?	32

2.3.1. Bir Öğretim Materyali Hazırlanırken Nelere Dikkat Edilmelidir?	34
2.3.2. Bilgisayar ve İnternet Destekli Öğretim Materyali Hazırlama	36
2.3.3. Eğitimde Bilgisayar Destekli Materyal Kullanımının Faydaları (Güçlü Yanları)	38
2.3.4. Eğitimde Bilgisayar Destekli Materyal Kullanımının Sınırlılıkları.....	40
2.4. Bir öğretim Materyali Olarak Tarih Şeritleri (Zaman çizelgeleri) nedir?	41
2.4.1. Zaman Şeritleri Tarihi (Histomap).....	42
2.4.2. Zaman Şeritleri Nasıl Hazırlanır?	44
2.4.3. Zaman Çizelgelerinin Yararları Nelerdir?	45
2.4.4. Zaman Çizelgelerinin Çeşitleri Nelerdir?	46
2.4.4.1. Klasik Zaman Şeritleri	47
2.4.4.2. Açıklamalı Zaman Şeritleri.....	48
2.4.4.3. Görsel Zaman Şeritleri.....	49
2.4.4.4. Tematik Zaman Şeritleri	50
2.4.4.5. Biyografik Zaman Şeritleri	51
2.4.4.6. Otobiyografik Zaman Şeritleri.....	51
2.4.4.7. Eşzamanlı (Senkronik) Zaman Şeritleri.....	52
2.4.4.8. Gelişimsel Zaman Şeritleri	53
2.4.4.9. Canlı Zaman Şeritleri.....	54
2.4.4.10. Dijital Zaman Çizelgeleri.....	54
2.5. İlgili Araştırmalar	57

BÖLÜM III

YÖNTEM	61
3.1. Araştırmanın Modeli	61
3.2. Çalışma Grubu.....	64
3.3. Veri Toplama Aracı	64
3.3.1. Akademik Başarı Testi.....	64
3.3.2. Araştırma Anketi.....	65
3.4. Veri toplama süreci.....	65
3.5. Verilerin Analizi	66

BÖLÜM-IV

BULGULAR VE YORUMLAR.....	68
4.1. Bulgular	68

4.1.1. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Başarı Düzeylerine İlişkin Bulgular	68
4.1.1.1. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Türk Tarihinde Yolculuk Ünitesi ile İlgili Başarı Ön-Test Puanlarının Karşılaştırılması	68
4.1.1.2. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Başarı Düzeylerinde Deneysel Süreç Öncesinden Sonrasına Olan Değişimlerin Karşılaştırılması.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
4.2. Deney Grubu Öğrencilerinin Dijital Zaman Çizelgesinin Kullanışlılığına İlişkin Görüşleri	71
4.2.1. Deney Grubu Öğrencilerinin Dijital Zaman Çizelgesinin Öğrenmeye Olan Katkısına İlişkin Görüşleri	71
4.2.2. Deney Grubu Öğrencilerinin Dijital zaman Çizelgesinin Zorluklarına İlişkin Görüşleri	73
4.2.3. Deney Grubu Öğrencilerinin Dijital Zaman Çizelgesi ile İlgili Merak Ettikleri	74
4.2.4. Deney Grubu Öğrencilerinin Dijital Zaman Çizelgesi ile Yapmak İstedikleri	75
4.2.5. Deney Grubu Öğrencilerinin Dijital Zaman Çizelgesinin Basılı Tarih Şeritlerinde Farklarına İlişkin Görüşleri	76

BÖLÜM-V

SONUÇ ve ÖNERİLER	78
5.1. Tartışma ve Sonuç	78
5.2. Öneriler	80
KAYNAKÇA.....	80
EKLER.....	85
ÖZGEÇMİŞ	88
UYGULAMA FOTOĞRAFLARI.....	91

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Tarihsel Zamanın Öğretimsel Öğeleri	23
Şekil 2. J. B. Spark'ın 1931 Yılında Kumaştan Yaptığı Histomap'ın Bir Bölümü	43
Şekil 3. Klasik Zaman Şeridi	48
Şekil 4. Açıklamalı Zaman Şeritleri	49
Şekil 5. Görsel Zaman Şeritleri	50
Şekil 6. Tematik Zaman Çizelgesi.....	50
Şekil 7. Biyografik Zaman Şeridi	51
Şekil 8. Otobiyografik Zaman Şeritleri	52
Şekil 9. Eşzamanlı Zaman Çizelgesi	53
Şekil 10. Fransız İhtilali Sürecini Gösteren Gelişimsel Zaman Şeritleri.....	53
Şekil 11. Canlı Zaman Şeridi.....	54
Şekil 12. Dijital Zaman Çizelgesinden Bir Kesit.....	55
Şekil 13. Dijital Zaman Çizelgesinden Bir Kesit.....	55
Şekil 14. Dijital Tarih Şeritlerinde Eşzamanlılığın Gösterimi.....	56
Şekil 15. Araştırmanın Akış Şeması.....	63

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Çocuklarda Zaman Ve Kronoloji Kavramlarını Algılanma Aşamaları	28
Tablo 2. Zaman Çizelgelerinin Oluşturulma Aşamaları	45
Tablo 3. Deney Ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test Puanlarının Gruplar Arası Farklılığı İçin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları	68
Tablo 4. Deney Ve Kontrol Grubunun Ön Test Ve Son Test Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikleri	69
Tablo 5. Ön Test-Son Test Verilerinin Regresyon Eğimleri.....	70
Tablo 6. Deney Ve Kontrol Grubunun Son Test Puanlarına İlişkin Levene Testi Sonuçları	70
Tablo 7. Deney Ve Kontrol Gruplarının Ön Test Puanlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanlarının Ancova Sonuçları	71
Tablo 8. Öğrenci Görüşlerine Göre Dijital Zaman Çizelgesinin Öğrenmeye Katkısı	72
Tablo 9. Öğrenci Görüşlerine Göre Dijital Zaman Çizelgesinin Zorlukları	73
Tablo 10. Öğrencilerin Dijital Zaman Çizelgesi İle İlgili Merak Ettikleri.....	74
Tablo 11. Öğrencilerin Dijital Zaman Çizelgesi İle Yapmak İstedikleri	75
Tablo 12. Dijital Zaman Çizelgesinin Basılı Zaman Çizelgesinden Farkları	76

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

BDÖ: Bilgisayar Destekli Öğretim

BİT: Bilgi İletişim Teknolojileri

BÖTE: Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi

CBS: Coğrafi Bilgi Sistemleri

DAYM: Ders Aletleri Yapım Merkezi

EBA: Eğitim Bilişim Ağı

ECDL: European Computer Driving Licence. (İlköğretim Bilgisayar Dersi Öğretim Programı'nın, Avrupa Bilgisayar Yetkinlik Sertifikası)

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

TTKB: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı

UK: United Kingdom (Birleşik Krallık)

SPSS: Statistical Package Program for Social Sciences (Sosyal Bilimler için istatistik paket programı)

Ss: Standart sapma

\bar{X} : Aritmetik Ortalama

Çev: Çeviri

Vd: Ve diğerleri

Vb: Ve benzeri

Akt: Aktaran

EKLER LİSTESİ

Ek-1: Sosyal Bilgiler Başarı Testi.....	85
Ek-2: Dijital Tarih Şeritleri İle İlgili Öğrenci Görüş Formu.....	87
Ek-3 : Araştırma İzin Belgesi	88

BÖLÜM-I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Tarih, kâinatın vicdanı, insanlık için geçmiş deneyimlerden yararlanma sanatıdır. Voltair; *“Pek az insan başkalarının deneyimlerinden yararlanmayı bilecek kadar akıllıdır”* der. Geçmişte büyük uygarlıklar kurmuş toplumların yaşantıları ve deneyimlerinin bilinmesini değerli kılan olgu insanlığı sürekli bir adım daha ileriye götüren geçmişin irdelenmesidir. Romalı düşünür Cicero, tarihin bilinmesinin ne denli önemli olduğunu şöyle ifade ediyor; *“Siz doğmadan önce yaşanan olaylar hakkında cahil kalmak, sürekli çocuk kalmaktır. İnsan hayatının değerinin az veya çok olduğunun atalarımızın tarih kayıtlarından hayatımıza kattığımız şeyler olmadığı sürece anlamayız”*

Günümüzün uygar toplumları, ulusal eğitim sistemlerinde örgün eğitim kurumları aracılığıyla bilimsel bir bakış açısı kazandırmak için bireylere genel ve ulusal tarih öğretimi çalışmaları yapmaktadırlar. Tarih öğrenme o derece önemlidir ki semavi dinlerin kutsal kitaplarında insanlığın ders alması açısından tarihi olaylar anlatılmıştır.

Kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim evrenin ve insanın yaratılışına, geçmişe, yaşanan zamana, insanın çeşitli davranışlarına örnekler vermiş, geçmiş uygarlıkların iyi ve kötü davranışlarından ibret alınmasını istemiştir. Kutsal kitabımız bu evrensel anlayışla Müslümanların tarih konusunda bilgi sahibi olmalarını teşvik etmiştir (Demirel, 2015: 2).

Ülkemizde tarih öğretim etkinliklerinin bir kısmı, ilköğretimin ikinci kademesinde Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yapılmaktadır. Tarih öğretiminin önemi bir yana, bu disiplinin öğretimin bazı zorlukları da elbette mevcuttur. Öncelikle 11-14 yaş grubunda olan ortaokul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi kapsamında, tarih konularını sevmesi ve benimsemesi gerekir. Günümüzde öğrencileri sözel bir ders olan Sosyal Bilgiler ve içeriğinde yer alan tarih konularından soğutacak o kadar çok

dış etken varken bu derse yönelik motivasyonu sağlamak oldukça zordur. Bir başka ifadeyle öğrencilerin tamamına, ders kitabı okutarak, öğretmenden konuyu dinleyerek, not tutturarak, yardımcı kitaplarda yer alan etkinlikleri yaptırarak Sosyal Bilgiler dersini sevdirmek kolay değildir. Bunun dışında Sosyal Bilgiler dersini ve tarih konularını seven merak eden, öğrenmeye istekli çok fazla sayıda öğrenci mevcuttur. Ancak, amacı geçmişini bilen, ecdadını tanıyan, Türk milletini seven ve ona hizmet etmek isteyen, hak ve sorumluluklarının bilincinde olan etkin vatandaşlar yetiştirmek olan bir dersin, öğrencilerin hepsini kapsamaması gerekmektedir.

Tarih konularının öğrenilmesindeki en büyük zorluklardan birisi de 11-14 yaş grubu ortaokul öğrencilerinin zaman ve kronolojiyi algılama düzeylerinin bazen yeterli olmayışıdır. Alan yazında yapılmış çeşitli araştırmalarda bu konu ile ilgili problemler dile getirilmiştir. Şimşek (2007: 592)'e göre Batıda yüz yıldan uzun bir süredir çocuklarda kronoloji algısı üzerine çalışmalar yapılmaktadır. Ortaya atılan iki türlü yaklaşım vardır; Piaget'in (1969), çocuklarda kronoloji algısı yaşa bağlı olarak geliştiğini ifade etmesinden yola çıkan Oakden ve Sturt (1922), 11 yaşın kronoloji öğretimi için ideal yaş olduğunu savunurken, Hallam (1970), çocuklarda kronoloji ve zamanın algılanmaya başlama yaşının 16 olduğunu ifade etmiştir.

Tarihsel zamanı zihinlerinde oturtamayan öğrencilerin tarihi olayları anlama konusunda birçok yanılgıya düşmeleri kaçınılmazdır. "Anakronizm" dediğimiz tarihi yanılgılar tarihsel zamanın anlaşılmamış olduğunun göstergesidir. Öğrencilerde zaman ve kronoloji becerisinin eksikliği, değişim ve sürekliliği algılamalarını da zorlaştırabilir.

Klasik zaman şeritleri, şüphesiz Sosyal Bilgiler tarih konularının öğretiminde oldukça yararlı öğretim materyallerindedir. 2000'li yıllar öncesinde tarihsel zamanı öğretmek amacıyla planlanan ve Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde yer alan Ders Araçları Yapım Merkezi (DAYM) tarafından hazırlanan, öğretmen ve öğrencilerin kullanımına sunulmuş basılı zaman şeritlerinin yanı sıra, öğretmen ve öğrencilerin kendi çalışmalarlarıyla oluşturulmuş zaman şeritleri, öğrencilerin, Sosyal Bilgiler ve Tarih ders konularını öğrenmelerine ve bu dersleri sevmelerine ortam hazırlamıştır. Günümüzde ise büyük ebatlardaki klasik zaman şeritleri yapımı çok fazla tercih edilmemektedir. Ancak bu durumdan, zaman şeritlerinin, Tarih öğretimindeki öneminin azaldığı anlamı çıkarılmamalıdır. Basılı kaynakların azalması, öğretmen ve öğrenci

açısından elle yapımın zahmetli olması, kâğıt üzerine yapıldığından güncellenememesi klasik tarih şeritlerinin tercih edilmeme nedenlerindedir.

Öğrencilerin zaman ve kronolojiyi kavramasını kolaylaştıracak tarihi konuları sevdirecek bir öğretim materyalinin sınıf ortamında kullanılmaması düşünülemez. O halde çağın bilgisayar teknolojilerinden faydalanılarak oluşturulabilecek dijital tarih şeritleri yapılabilir. Dijital tarih şeritlerinin oluşturulması, Bilişim Teknolojileri ve Yazılım dersi eğitimi alan öğrenciler için pek de zor olmayacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ortaokul 7. Sınıf Öğretim Programında yer alan Türk Tarihinde Yolculuk ünitesini dijital zaman çizelgeleri ile öğretmek bu öğretim materyalinin öğrencilerin başarı düzeylerindeki etkisini ve öğrencilerin bu öğretim materyali ile ilgili görüşlerini tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan işlemler gerçekleştirilmiştir:

1. “Türk Tarihinde Yolculuk “ ünitesinin öğretiminde dijital zaman çizelgesi destekli öğrenme ortamını kullanan deney grubu öğrencileri ile öğretim programının öngördüğü öğretim uygulamalarını gerçekleştiren kontrol grubu öğrencilerinin deneysel işlem öncesinde ünite ile ilgili bilgi düzeylerini tespit etmek için ön test uygulaması yapılmıştır.
2. “Türk Tarihinde Yolculuk “ ünitesinin öğretimi gerçekleştirilirken, deney grubu öğrencilerine dijital zaman çizelgesi, kontrol grubu öğrencilerine de öğretim programının öngördüğü öğretim etkinlikleri uygulanmış ve öğretim süreci sonunda her iki grubun da ünite ile ilgili bilgi düzeyleri son test ile tekrar ölçülmüştür.
3. Deney grubu öğrencilerinin dijital zaman çizelgesi hakkındaki görüşleri alınmıştır.
4. Deneysel süreçte toplanan istatistiksel veriler analiz edilmiştir.
5. Bulguları açıkça ortaya koyacak şekilde tablolar oluşturulmuştur.

1.3. Araştırmanın Önemi

Dijital zaman çizelgeleriyle ilgili bu araştırma Türkiye’de yapılmış ilk çalışma olması nedeniyle oldukça önemlidir. Konuyla ilgili olarak yapılmış kapsamlı bir araştırmaya uluslararası alanyazında da rastlanmamıştır. Bu durumun dijital ortamda kullanılan zaman çizelgelerinin henüz yeni sayılabilecek bir teknoloji olmasıyla ilgili olduğu düşünülebilir.

Çocuklarda zaman ve kronolojinin öğretimi, tarih öğretiminde zaman ve kronoloji becerisi, tarih şeritleri, zaman çizelgeleri konularıyla ilgili alan yazında çok farklı ve kapsamlı çalışmalar yapılmıştır. Bu araştırmalarda çocuklara zaman ve kronolojinin ne zaman öğretilmeye başlanması gerektiği, çocuklardaki zaman algısının gelişimi, tarihte kronoloji bilgisinin ne derece önem arz ettiği, zaman ve tarih şeritlerinin tarih öğretimindeki rolü ve önemi, zaman çizelgelerinin çeşitleri ve yapılaş amaçları, tarih şeritlerinin ilk ortaya çıkışından günümüze nasıl bir gelişim gösterdiği gibi birçok önemli bilgiyi öğrenmek mümkündür.

Bilgisayar ve internet teknolojisinin gelişimine bağlı olarak, tarih şeritlerinin dijital ortamda yapılması kolaylaşmıştır. Dijital zaman çizelgesi hazırlanmasını sağlayan birçok uluslararası web sitesi de mevcuttur. Yabancı kaynaklı bazı web sitelerinde dijital zaman çizelgelerinin eğitim amaçlı kullanılabileceğinden ve dijital zaman çizelgelerinin faydalarından da bahsedilmektedir. Ancak dijital tarih veya zaman çizelgelerinin oluşturulması ve öğrenci başarısına etkisi ile ilgili kapsamlı bir akademik araştırma henüz yapılmamıştır. Dijital tarih şeritlerinin öğrencilerin akademik başarısına etkisinin ölçüldüğü bu araştırma bu yönüyle alan yazında önemli bir boşluğu dolduracak ve daha sonra yapılacak araştırmalara kaynak olabilecektir. Ayrıca dijital tarih şeritlerinin öğrenciler tarafından hazırlanmış olması, uygulamalı bir çalışma örneği olduğundan araştırmanın önemini daha da artırmaktadır.

1.4. Varsayımlar

- 1- Bu araştırma için seçilen örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
- 2- Deney grubu öğrencilerinin dijital tarih şeritleri hakkındaki görüşlerinin gerçek görüşlerini yansıtır nitelikte olduğu,

- 3- Veri toplama araç ve teknikleri araştırmanın amacına uygun, bilgiler toplama açısından yeterli olduğu,
- 4- İlgili alan yazınından ve çalışmalardan sağlanan bilgiler, birbirlerini doğrulamaya yönelik, karşılaştırıldığında, güvenilir ve geçerli bilgiler sunduğu
- 5- Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının ve yöntemlerinin geçerliliği ve amaca uygun olduğu varsayılmıştır.

1. 5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1-Bu araştırma; 2016 - 2017 öğretim yılında Niğde merkez ilçede bulunan bir ortaokulun 7.sınıflarında öğrenim gören ve deney, kontrol grubu olarak değerlendirilen 63 öğrenciyle sınırlıdır.

2-Araştırma, ortaokul 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi içerisinde bulunan Türk Tarihinde Yolculuk, ünitelerinde yer alan tarih konuları ile sınırlıdır.

1.6. Problem Cümlesi

İlköğretim 7. Sınıf Öğretim Programında yer alan “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesinin öğretiminin dijital zaman çizelgesi kullanılarak gerçekleştirileceği deney grubu öğrencileri ile öğretim programının öngördüğü öğretim uygulamalarını gerçekleştiren kontrol grubu öğrencilerinin başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır ve deney grubu öğrencilerinin dijital zaman çizelgeleri hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.7. Alt Problemler

1. Dijital zaman çizelgelerinin kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile öğretim programının öngördüğü öğretim uygulamalarını gerçekleştiren kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanları arasındaki değişim anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Başarı ön test ve son test puanları arasında deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinde anlamlı bir fark var mıdır?
3. Dijital zaman çizelgesi kullanan öğrencilerin bu materyal hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.8. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Bireylerin toplumsallaşmasını gerçekleştirebilmesine yardım etmek amacıyla; Tarih, Coğrafya, Ekonomi, Sosyoloji, Antropoloji, Psikoloji, Felsefe, Siyaset Bilimi ve Hukuk gibi Sosyal Bilimler ve Vatandaşlık Bilgisi konularını içerisinde barındıran; farklı öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini sağlayan; fertlerin toplumsal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek zaman dilimlerinde incelendiği; toplu öğretim anlayışıyla hazırlanmış bir ortaokul dersidir (MEB, 2005: 46).

Kronoloji: Olayların tarihsel sıralanması ile ilgili bilim dalıdır. Tarih bilimi ile yakından ilgili olan bu bilim dalı, oluşum süreçlerinin tarihlenmesi ve raporlanması ile uğraşır. -Olayların tarihte oluş zamanlarına göre sıralanışını sağlayan tarih bilimine yardımcı bir alandır- (Türk Dil Kurumu, Büyük Sözlük)

Zaman: Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süredir. Olayların geri döndürülemez bir sıralamada görüldüğü mekânsal olmayan bir sistem, bir eylem, süreç veya durumun var olduğu veya devam ettiği ölçülen veya ölçülebilir süredir.(Türk Dil Kurumu, Büyük Sözlük)

Değişim: Her hangi bir durumun, öncekinden farklı olma halidir. (TDK).

Süreklilik: Sürekli olma, kesintisiz olarak sürüp gitme durumu, devamlılıktır. (TDK).

Anakronizm: Bir olayın tarihi ve çağı üzerinde yanlışlık, tarih ve çağları birbirine karıştırmadır. Bu durum genellikle bir tarihi olgunun var olmadığı bir dönemde varmış gibi düşünülmesi ve yansıtılması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu yönüyle Anakronizm kavramı gerçek bir tarihsel yanlışlık anlamına gelir (Öztürk, 2011: 39,40).

BÖLÜM-II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sosyal Bilgiler Dersinin Tanımı ve Önemi

Yaşadığımız çağda, bilginin öğrenilmesinde, insanoğlunun işine yarayacak şekilde kullanılmasında ve yetişmiş kaliteli insan gücünün işlevsel hale getirilmesinde, en önemli görev eğitim sistemine düşmektedir. Bu nedenle eğitim ve öğretim programlarının, öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerinde, problem çözme ve karar verme gibi becerilerini geliştirmede genç ve aktif bireyler yetiştirecek şekilde düzenlenmiş olması oldukça önemlidir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2005: 45).

Eğitim kurumlarının temel hedefi, etkili ve etkin vatandaş yetiştirebilmek amacıyla, gerekli olan bilgi, beceri ve değerlerin öğrenciye kazandırılmasıdır. Bu bilgi, beceri ve değerlerin önemli bir bölümü ilköğretim kurumlarında özellikle Sosyal Bilgiler derslerinde kazandırılmaya çalışılır (Kılıçoğlu, 2012: 6). Sosyal Bilgiler tüm dünyada eğitim programları içerisinde yer alan en önemli derslerden birisidir. ABD’de ilköğretim kademesinde “Social Studies” adıyla Sosyal Bilimler temelli bir ders olarak tercih edilmiştir. Ülkemizde ise, ilkokul kademesinde Fen ve Sosyal Bilgiler derslerinin bir araya gelmesiyle ortaya çıkmış, disiplinler arası bir ders olan Hayat Bilgisi dersi, ortaokulda Sosyal Bilgiler dersi olarak devam eder (Kabapınar, 2012: 2).

Milli Eğitim Bakanlığı’nın da Sosyal Bilgiler dersini tanımlamasında yer aldığı üzere, Sosyal Bilgiler disiplinlerarası bir alan olup, temelinde Sosyal Bilimlerin birtakım disiplinleri yer almaktadır (MEB, 2005: 46).

Sosyal Bilgilerin, Sosyal Bilimlerden farkını ve Sosyal Bilgiler dersinin farklı bir tanımını ise Kabapınar (2012: 3) şu şekilde ifade etmiştir; İlköğretim okullarının, 4-5-6-7. sınıflarında temel derslerden birisi olan Sosyal Bilgiler, sosyal bilimler alanında akademik ortamda elde edilen, bilimsel bilgiyi değerlendirip, üretilen bilimsel bilgiyi özel bir grup olan öğrencilere sunar. Bu nedenle Sosyal Bilgiler dersi aracılığıyla bilgi öğrenciler verilirken öğrencilerin yaş aralığı, ilgi ve ihtiyaçları ile hazır bulunma düzeyi göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda, Sosyal Bilgiler dersin-

de Sosyal Bilimlerin “pedagojik” ilkeler doğrultusunda özel bir topluluk olan öğrenciler için basitleştirilmiş” biçimdir demek daha doğru bir ifade olur. Sosyal Bilgiler dersi insanı, toplumu ve bunlarla ilişkisi çerçevesinde çevreyi konu olarak inceler. Bu ders öğrencinin insan-toplum ilişkileriyle ilgili bilgi ve deneyimlerini geliştirmesine olanak sağladığı gibi, bireyin kendisini, düşünce ve değerlerini keşfetmesini sağlayan bir ders olmalıdır.

2.1.1. Sosyal Bilgiler Dersinin Vizyonu

Türkiye Cumhuriyeti’nde eğitim kurumlarımızda yürütülen Sosyal Bilgiler programının vizyonu; İçinde bulunduğumuz 21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılaplarını bilen, Türk tarihini ve Türk kültürünü özümsemiş, temel demokratik değerleri kabul eden ve insan haklarını bilen ve insan haklarına saygı duyan, çevre bilincine sahip ve duyarlı, bilgiyi tecrübeleriyle yorumlayabilen, toplumsal ve kültürel ortamlarda kullanabilen ve düzenleyen (sorgulayıcı düşünen, yaratıcı ve doğru karar veren), sosyal aktivitelere katılım becerisi gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgi üretirken kullandıkları yöntemlere sahip olan, toplumsal hayat içerisinde üretici ve etkin, haklarını ve sorumluluklarının bilicinde olan Türkiye Cumhuriyeti yurttaşları yetiştirmektir (MEB, 2005: 45).

2.1.2. Sosyal Bilgiler Dersinin Amaçları

Sosyal Bilgiler dersi çocuklara temel kavram ve becerileri, değerleri kazandırmayı hedefler. Okul oldukça eski dönemlerden itibaren çocukları bilgi sahibi yapmayı amaçlayan bir kurum olarak görülmüştür. Çağımızda bu doğrultudaki bakış açısı değişmiş, bilgi, kavramları, olayları, dönemleri, ilkeleri ezberleme hedefini gütmeyen, eleştirel düşünmeyi sağlayan, toplumsal sorunları çözmede kullanılan bir araç haline gelmiştir. Beceri kazanabilmek için öncelikle bilmek gerekir. Bilgi ve bilgiyi uygulayabilme yeteneği ise oldukça karmaşıktır. Ancak bu yapılabildikten sonra temel beceriler de kazanılmış olur. Beceri ve bilgiler kolay öğretilen öğelerdir. Fakat yetenek kişiden kişiye değişen ve daha zor geliştirilebilen karmaşık bir kavramdır. Yetenek gelişimini sağlamak için bilgi ve becerilerin bir araya gelmesi gerekir.

Okullarda çocuklara bilginin öğretilmesinde, işlevsel olarak kullanılmasında ve kaliteli insan gücünün yetiştirilmesinde en büyük sorumluluk eğitim programlarına ve öğretmenlere düşmektedir. Bu sebeple eğitim programlarının, öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerini sağlayacak, sorun çözme ve karar verme becerilerini olanaklı hale getirecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin de bu programların içeriğini ve uygulama esaslarını çok iyi bilmeleri gerekmektedir (MEB, 2005: 47).

2.1.3. Sosyal Bilgiler Dersinin Kazandırdığı Temel Beceriler

Milli Eğitim Bakanlığı, 2005 yılı İlköğretim Sosyal Bilgiler programında 4-7. Sınıf düzeyinde öğrencilere verilecek temel becerileri şu şekilde belirlemiştir;

1. Eleştirel Düşünme Becerisi
2. Yaratıcı Düşünme Becerisi
3. İletişim Becerisi
4. Araştırma Becerisi
5. Problem Çözme Becerisi
6. Karar Verme Becerisi
7. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi
8. Girişimcilik Becerisi
9. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi
10. Gözlem Becerisi
11. Mekânı Algılama Becerisi
12. Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisi
13. Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi
14. Sosyal Katılım Becerisi
15. Empati Becerisi

2.2. Araştırmada Üzerinde Durulacak Beceriler

Bu araştırmada, 2005 yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı içerisinde yer alan diğer beceriler göz ardı edilerek, özellikle;

- Araştırma becerisi,
- Bilgi teknolojilerini kullanma becerisi,
- Değişim ve sürekliliği algılama becerisi,
- Zaman ve kronolojiyi algılama becerisinden söz edilecektir.

Bu becerilere odaklanmanın nedeni, araştırma çerçevesinde geliştirilmiş olan dijital zaman çizelgelerinin öğrencilerin bu becerileri üzerinde doğrudan ya da dolaylı etkisinin bulunduğu tezinden ileri gelmektedir.

2.2.1. Araştırma Becerisi

Araştırma ve buluş yöntemini kullanan çocuklar veri toplayarak ve hipotezleri test ederek buluş süreci içerisinde yer alırlar. Yapısal anlamda bu araştırma yöntemleri tümevarım şeklinde oluşturulmuş örneklerdir. Çocuklar yeni kavramlar ve yeni bilgiler öğrenirken, becerileri uygularken ve deneyimler edinirken öğretmen de öğrenciler için yol gösterici ve yönlendirici bir rol üstlenir. Temelde araştırma ve buluş yaklaşımları çocuk merkezlidir ve farklı yaklaşımlara nispeten biraz daha karmaşıktır (MEB, 2005: 60).

Çocuklarda araştırma yapma becerisini geliştirebilmenin belli koşulları vardır. Bu becerinin yürütülebilmesini ön koşulu ise, çocukta düşünme becerisinin olması gerekir. Bilgiyi kazanmak, bilgiyi anlamak ve işlevsel olarak kullanmak için düşünce becerisinin gelişmiş olması ön koşuldur. Düşünme becerisi, elde edilen bilgileri sorgulama, değerlendirme ve yeni bilgiler üretme çalışmalarının temelini oluşturmaktadır. Ayrıca düşünmek, sorunları çözmek, bireyin zihinsel bağımsızlığını ilerletmesi ve geleceğe yön vermesi açısından bir zorunluluktur. Düşünme becerisi gelişmiş bir birey farklı bakış açıları öne sürebilir. Bağımsız olarak karar verebilir. Akılcı ve doğru

davranışlar sergileyebilir. Toplumsal baskılara boyun eğmek yerine kararlı çıkış yolları bulabilir. Sorumluluklarının farkında olur (Güneş, 2012:128).

Düşünme becerisi gelişmiş öğrencilere öğretmen sınıfta yol göstericidir. Öğrenciler öğretmenin kontrolünde araştırma yaklaşımlarını öğrenirler. Bilimsel araştırma öğrencilere uygulamalı olarak yaptırılırken, sınıf içerisinde veya okuldan bağımsız etkinliklerle, öğretmenin kontrolü altında ve yine öğretmenin yönlendirmesi yoluyla yapılabilir. Bundan farklı olarak da değişik bir yöntemle bütün sorumluluğu öğrenciye verme şeklinde uygulanabilir. Eğer öğrenci öğretmenin kontrolünde araştırma yapıyorsa, konu ile ilgili veriler öğrenciye sunulur. Konu hakkında öğrenciye sorular sorulur. Uygun cevaplar beklenir. Öğrenciyi daha fazla sorumlu tutan diğer yaklaşımda ise genellikle bireysel projeler verilir.

Araştırma yapabilmek çocuğun gelişimine katkı sağladığı gibi dersin ve araştırmanın da öğrenilmesine zemin hazırlar. Düşünme ile ilgili öne sürülen birçok model vardır. John Dewey (1910) tarafından öne sürülen yansıtıcı düşünme modeli araştırma aşamalarını da içerden bir örnektir. Bunlar (MEB, 2005: 60);

- Belli bir sorunun tespit edilip açıklanması,
- Hipotezlerin ortaya atılması,
- Verilerin çeşitli yollarla toplanması,
- Hipotezlerin anlaşılması amacıyla test edilip, verilerin yorumlanması,
- Sonuca varılmasıdır.

Okulda belli bir konuda araştırma yapılırken, çocuklarda olması gereken eleştirel düşünme becerisi, araştırma esnasında hem uygulamayı hem de öğrenmeyi sağlar. Çocuklar araştırma yaparken bir yandan da eleştirel düşünme yetilerini geliştirirler. Üst seviyede düşünme becerileri gelişen çocuk (Beyer, 1987 akt. MEB, 2005: 61);

- İzah edilebilir gerçek değer yargılarını bilir.
- Bir kaynağın ya da tezin güvenilirliğini tespit eder.
- Kullandığı kaynağın güvenilirliğini anlayabilir.
- Güvenilir olan ve olmayan tezleri birbirinden ayırabilir.
- Konu ile ilgili ve ilgisiz bilgiler, tez ya da sebepleri ayır eder.

- Ön yargıları anlayarak ayırt eder.
- Açıklanan ve açıklanmayan görüşleri tespit eder.
- Birbirleriyle çelişen tezleri fark eder.
- Mantıksızlıkları görebilir.
- Bir konu veya fikrin sınırlılıklarını ve fırsatlarını değerlendirir.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı içerisinde geçen bu beceriler araştırma kapsamı içerisinde kullanılacak kavramları içermektedir. Araştırma becerisi gelişmiş öğrencilerde merak, şüphecilik, ezberci öğretimden uzaklaşma ve düşünme yeteneği gelişir. Okulun önemli amaçlarından biri de öğrencilerin yaratıcılık, problem çözme, eleştirel düşünme, üst düzey düşünme gibi becerilerini geliştirmektir. Bu anlayıştan yola çıkarak düşünme eğitimi programları hazırlanarak, öğrencilere düşünmenin ana kavramları, teknikleri ve üst düzey becerileri öğretilmektedir (Güneş, 2012;129).

Sosyal Bilgiler 6. sınıf programının ilk ünitesi; “Sosyal Bilgiler Öğreniyorum” içerisinde yer alan “Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar.” kazanımı içerisinde; “Bilimsel genelleme yapma” becerisi doğrudan verilecek beceri olarak belirlenmiştir. Bu ünite de öğrenciler, bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak, bilimsel bir araştırmanın nasıl yapılacağını öğrenirler. Ünite de yer alan konu ile ilgili kavramlar öğrencilere giriş, gelişme ve pekiştirme aşamasında verilir.

Öğrenciler bilimsel bir araştırma yaparken sistematik bir şekilde sonuca gitmeleri gerektiğini bilmelidirler. Öğrencilerin doğru bilgiye ulaşılabilmesi sistemli ve düzenli bir araştırma yapılmasına bağlıdır. Okumak ve okuduğunu yorumlayarak çıkarımda bulunmak, araştırma konusu içerisinde hangi bilgileri kullanacağını belirlemek ve bunları sistemli bir şekilde sıralamak oldukça önemlidir. Araştırma yapılacak konuyu belirlemek, araştırma konusunun kapsamını sınırlamak, sorunun çözümüne yönelik bilimsel tahminler, varsayımlar (hipotezler) ortaya koymak araştırmanın ilk basamaklarıdır. Daha sonra, konuyla ilgili bilimsel veriler toplanır. Kitap, dergi gibi kaynaklar araştırılır. Kaynaklar dikkatlice gözden geçirilir. Konularına göre sınıflandırılır. Öne sürülen varsayımların doğruluğu test edilir. Son aşamada notlar bir kez daha kontrol edildikten sonra metin oluşturulur. Yararlanılan kaynaklar kaynakça ve dipnot ile belirtilir (BİLFEN, 2015: 5). Son aşamada ise öğrenciler, verileri inceler ve daha önceden geliştirilen hipotezlerle sonuçları karşılaştırırlar.

Bilimsel araştırma becerisi öğrencileri ezbercilikten uzaklaştırır. Öğrenciler bilimsel araştırma yaparken “telif hakları” konusunda da bilgi sahibi olurlar. Dipnot ve kaynakça göstererek, başkalarının hazırlayıp sundukları bilimsel bilgileri belirtir, böylece emeğe saygı duymayı da öğrenmiş olurlar. Bilimsel araştırma yöntemlerini uygulayarak çalışan öğrenciler, hak ve sorumluklarını bilen, başkalarının haklarına saygı duyan, ülkesini ve milletini seven bilinçli vatandaşlar olarak yetişirler.

2.2.2. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi

20. yüzyılın son döneminden itibaren dünyada çok hızlı bir değişim ve dönüşüm yaşanmaktadır. Bilgi, bu değişim ve dönüşümde belirleyici unsur olarak ortaya çıkmaktadır. “Bilgi Çağı” olarak adlandırılan içinde bulunduğumuz bu dönem, bilgi üretim sürecinin hızlanması nedeniyle başta eğitim olmak üzere, bütün toplumsal yapıları etkilemektedir. Bilginin teknoloji sayesinde kolayca dünyaya yayılmasıyla, dünya çapında çok değişik iklimlerde yaşayan insanlar iletişime geçmiş ve bu etkileşim baskıcı rejimlerin sonunu getirmiştir (Demircioğlu, 2013:129).

Eğitim, teknoloji ve toplum birbirleriyle etkileşim içinde olan kavramlardır. Teknoloji sonuçlarıyla toplumda değişikliklere yol açar. Toplum değiştikçe eğitim de değişir. Sonuç olarak insanların eğitimden beklentileri de hem değişir, hem de artar (Kurtdere Fidan, 2008: 48).

Teknolojideki ilerlemelerin eğitime yansması ile dünya genelinde uluslararası bir rekabet ortamı oluşmuştur. Gelişmiş ülkeler olarak ön plana çıkan batı dünyasında eğitim imkânlarının iyileşmesiyle, teknolojiye yapılan yatırım arasında doğrusal bir ilişki olduğu görülmektedir. Haçlı Seferleri sonucunda birçok teknik buluşu öğrenen ve bu teknik buluşları geliştirip, Rönesans hareketlerini başlatan ve modern matbaayı kuran Avrupalıların bu başarıları kesinlikle bir tesadüf değildir. Yaşanan bu gelişmelerde birçok itici gücün yanında her geçen gün ilerleyen teknolojinin de etkisi büyüktür. Başka bir örnek ise; 4 Ekim 1957’de Sovyetler Birliğinin Sputnik1 roketini uzaya göndermesinin ABD’de yarattığı şoktur. Sovyetler Birliği’nin bu başarısı, ABD’li yetkililerin eğitimin sistemlerini yeniden gözden geçirmeye başlamalarına neden ol-

muştur. ABD eğitim sisteminde yeni eğitim programlarının geliştirilmesi amacıyla da, büyük yatırımlar yapılmıştır (Karataş ve Yapıcı, 2006: 312).

Teknoloji yaşamın bütün alanlarında oldukça sık kullanılan bir olgudur. “Teknoloji” kavramı aslında insan faaliyetlerinin her alanındaki gelişmeyi ifade etse de genelde ilk akla gelen otomotiv, cep telefonu, uydu, televizyon, bilgisayar, internet ve kamera gibi elektronik donanımlardır. Bilimdeki ilerlemelere bağlı olarak, teknolojik gelişmeler de her geçen gün değişip yenilenmektedir. Bu nedenle eğitimde de teknolojiyi çağa uygun olarak kullanmak gerekliliği kaçınılmaz bir durum arz etmektedir (Kaymakçı ve Yeşiltaş, 2014: 314).

Günümüzde hayatın her alanını etkilediği gibi eğitim alanını da etkileyen önemli unsurlardan biri bilgi iletişim teknolojileridir. Bilgi iletişim teknolojilerinin bilgiyi üretme, bilgiyi paylaşma ve bilgiye ulaşma konusunda sunduğu geniş imkânlar öğrenme-öğretme süreçlerinin verimliliğini arttırabilme ve gelişen dünyaya ayak uydurabilecek nitelikli insanlar yetiştirebilme adına öğretim programlarında yenilenmelere gidilmesini sağlamıştır. Bu yüzden ülkemizde 2000’li yılların başlarında öğretim programı yenileme çalışmalarına başlanmıştır (Kaymakçı ve Yeşiltaş, 2014: 314). Çağımızda bilgi teknolojilerinin her alanda fazlasıyla kullanıldığı dikkate alındığında, eğitimin bu alanların dışında tutulması mümkün değildir. Ülkemizde eğitimde teknoloji kullanmaya yönelik planlama 1970’li yıllarda 3. Beş Yıllık Kalkınma Planıyla radyo ve televizyonun yaygın eğitim amacıyla kullanılmasının düşünülmesiyle ile başlamıştır. Bundan daha da önemli olan ise 4. Beş Yıllık Kalkınma Planında açık yükseköğretime ve yaygın eğitime destek sağlamak için ikinci kanal televizyon tesislerinin kurulmasının planlanmasıdır. Halkın yararlanmaya başlamasından kısa bir süre sonra, henüz yayınlar ülke çapında istenen nitelikte ve yaygınlıkta değilken, halk eğitimi ve açık yükseköğretim için televizyon kanalı açılmasının planlanması önemli bir atılım sayılabilir (Aksoy, 2003: 11). Bunlardan başka, eğitimde slayt, tepegöz, video ve benzeri araçların kullanılmasını özellikle 1995’ten sonra gelişmeye başlayan bilgisayar teknolojisi ve ardından internetin yaygınlaşmaya başlamasıyla eğitimde teknoloji kullanım düzeyi daha ileri boyutlara taşınmıştır.

Sosyal Bilgiler dersleri bilgi teknolojileri kullanımına uygun bir derstir. Sosyal Bilgiler derslerindeki konuların öğrenilmesine fayda sağlayabilecek ve kullanılmasında kesinlikle öğrencilere olumlu katkıları olacak görsel-işitsel özellikteki teknolojik eğitim araçları göz ardı edilmemelidir (Sözer, 1998: 26). Bu araçlar etkili öğrenmeyi sağlar. Ders içeriğinde geçen birçok soyut kavramın somut bir duruma getirilmesinde teknoloji tabanlı bu öğretim araç-gereçleri büyük rol oynar. Öğrenciler, demokrasi, insan hakları, adalet, özgürlük, inkılap gibi birtakım soyut kavramları özellikle kendi oluşturdukları araç gereçlerle somutlaştırmak için uğraşırlarsa, kavramları daha kolay ve etkili biçimde kullanırlar (Sözer, 1998: 26).

Öğrenciler derslerde teknolojik araçları, eğlenceli etkinliklerde kullanarak, bu araçları tanırlar ve bu onların kendilerine olan güvenlerini artırır. Böylece geleneksel Sosyal Bilgiler derslerine karşı geliştirdikleri olumsuz yöndeki tutumlarında da olumlu anlamda ciddi değişiklikler olur (Kaya, 2008: 200). Milli Eğitim Bakanlığı'nın Fatih Projesi kapsamında ülke genelinde, okullarda dersliklerin "Akıllı tahta" ile buluşturulması, eğitimde teknoloji altyapısını geliştirmeyi hedefleyen ve bu yönüyle sosyal, ekonomik ve pedagojik boyutları olan çok kapsamlı bir projedir. Bu ve benzeri projelerle eğitimde teknoloji kullanımının ülke genelinde yaygınlaştırılması fırsat eşitliğinin de önünü açacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın son dönem faaliyetleriyle okullarda teknoloji alt yapısı iyileştirilmiştir. Bilgisayar kullanımına yönelik eğitim faaliyetlerinin ve dijital eğitim materyallerinin önemi oldukça artmıştır. Öğrenciler, özellikle internet ağı sayesinde daha çok ve farklı kaynağa ulaşabilir hale gelmiştir. Elde ettikleri bilgileri biçimlendirerek bilgisayar destekli eğitim materyali hazırlamayı öğrenmeleri, farklı kaynaklardan toplanmış bilgiyi kaydedebilme, şekillendirebilme ve yeniden kullanabilmeleri, elde ettikleri verilerle ses, video, animasyon dosyaları hazırlamaları teknolojinin okullarda kullanılmasına bağlı olarak daha kolay hale gelmiştir. Araştırma imkânlarının kolay ve etkili bir yolu da internet teknolojisidir. İnternet eleştirel düşünmeyi sağlayacak teknolojik özelliklerin en önemlisidir. İnternet bilgi toplamak amacıyla kullanıldığında yazılı kaynaklardan kazanılması güç, çoklu bir bakış açısı kazanılmış olur.

Öğrenciler internet yoluyla topladıkları bilgilerin detaylı analizini yaptıktan sonra yorumlayarak kendi sonuçlarına ulaşırlar ve bu yolla eleştirel düşünme becerilerini de geliştirmiş olurlar. Bilgi teknolojisi araçlarının kullanımının öğrencilerin bilimsel bilgiye ulaşmada kullandıkları metotları geliştirmelerine, iletişim teknoloji araçlarının ise sosyal ve katılımcı bireyler olmalarındaki etkisi bu araçların öğrenme ortamlarında kullanımını gerektirir (Baloğlu Uğurlu, 2012: 249-251).

Teknoloji destekli eğitimin yaygınlaşmasında, dersliklerde kablosuz yüksek hızda internet ağının önemi büyüktür. Örneğin, ABD’ de bu oran %30 iken, Güney Kore’de %100’dür. Dersliklerde teknoloji kullanımının birçok faydası vardır. Bunlardan bazıları (www.securedgenetworks.com);

- Gelecek odaklı çalışılır.
- Öğrenme daha ilginç hale gelir.
- Öğrenciler arası işbirliği artar.
- Beceriler gelişir.
- Zamandan tasarruf edilir.

Sosyal Bilgiler dersinde özellikle tarih konuları da dikkate alındığında teknoloji kullanmanın, eğitim öğretim sürecine sağlayabileceği birçok fayda sayılabilir (Özel, 2014: 132);

- Bilgisayar teknolojisi, çocukların birçok duyusuna aynı anda hitap edilebildiğinden tarihi ezberlemeden öğrenmelerini sağlar. Öğrenciler derslerden daha fazla zevk alarak öğrenirler. Böylece öğrencilere tarih, ülke, millet sevgisi ve bilinci gibi kavramlar daha kolay öğretilir.
- Çocuklarda eleştirel düşünme becerisinin gelişmesine katkı sağlar. Çocuklar benzer tarih konuları hakkında farklı kaynaklardan yararlanarak değişik bilgiler edinebilirler.
- Tarihi olaylar somut bir şekilde çocuklara sunulmuş olur. Zamanın soyutluğu somut hale getirilebilir.

- Harita ve tarihi yerler üç boyutlu olarak gösterilerek, öğrencilerin zihinde mekânsal farkındalıklar oluşturulması kolaylaştırılabilir.
- İlk elden kaynaklara internet ortamı sayesinde rahatça ulaşılabilir ve bu kaynaklar sınıfta derslerde değerlendirilebilir. Sanal gezilerle müze, tarihi mekânlar, değişik tarihsel görsel eserler sınıf ortamında internet sayesinde ziyaret edilebilir.

2.2.3. Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi

Sosyal Bilgiler dersinde öğretilmesi gereken en önemli becerilerden birisi zaman ve kronolojidir. Zaman ve kronoloji toplumsal ve tarihi olayların mekânların, nesnelere ne yönde bir değişim ve gelişme gösterdiğinin anlaşılması için son derece gerekli bir beceridir (Demircioğlu, 2007: 36). Dünyanın çeşitli coğrafyalarında sosyal gruplar halinde yaşayan insan kalabalıklarının sürekli değişim halindedirler. Hiçbir toplumsal grup bu genel kuralın dışında kalmaz. Az veya çok değişim devam eder. Genel manasıyla değişim, bir nesnenin, olayın veya olgunun, daha önceki halinden çıkıp değişik bir hal almasıdır. Toplumlar ve bu toplumların oluşturdukları kurumsal yapılar farklı değişim süreçleri izlerler. Değişimin süresi ve hızı toplumdan topluma da değişir (Acun, 2007: 40).

Sosyal Bilgiler programı öğrenme alanları içerisinde yer alan, “zaman, devamlılık ve değişim” teması insanlığın tarihi kökeni ve zamanla olan gelişimini öğrencilere tarihi bakış açısı kazandırarak kavratmak amacıyla program içerisinde yer almıştır. Sezginsoy’a (2011:7) göre; “*Ben kimim? Geçmişte neler oldu? Geçmişle olan bağım nedir? Dünya geçmişte nasıl değişti? Günümüzde dünya ne halde? Gelecekte nasıl değişebilir? Bireysel olarak algılarımız geçmişte yaşantılara bağlı olarak niçin değişir? İnsanlık tarihine baktığımızda yaşadığımız deneyimlerimiz bu büyük hikâyenin neresinde yer almaktadır? Toplumsal öykülerimiz, geçmişte yer alan çağdaş fikir ve eylemlere nasıl yansımıştır?*” gibi sorular cevaplandırıldığında değişim fark edilecektir.

Bazı şeyler ise zamanla değişmez, zaman içinde uzun süreler boyunca aynı kalır. Bazen modern dünyaya kadar ulaşır. Değişmeden uzun dönemlerde aynı kalan bu tür şeylere ise süreklilik denir. Süreklilik kavramı uzun zaman dilimleri içerisinde değişmeden kalan şeyleri ifade eder.

Uzak geçmişten günümüze nelerin değişip nelerin değişmediğinin fark edilmesi, geçmiş ile bugün arasındaki farklılıkların ve benzerliklerin neler olduğunun anlaşılabilmesi için öğrencilerde değişim ve süreklilik algısının gelişmiş olması gerekmektedir. Değişim ve süreklilik algısının gelişmiş olması öğrencilerin, geçmiş ile bugün arasında bütün farklılıkları gözlemleyerek bağlantı kurmasını sağlayacaktır (Özen ve Sağlam, 2010: 3). Öğrenciler, değişimin bir süreklilik olduğunu bilmelidirler. Yaşadığımız dünyadaki her şey önlenemeyen sürekli bir değişim içerisindedir. Öğrencilerin bu durumu bilişsel olarak kavramaları oldukça önemlidir. Bu yüzden öğrencilerin içinde buldukları toplumu, yaşadıkları kültürü ve kendilerini tanıyabilmeleri için, geçmiş-bugün-gelecek ilişkisi içinde, Sosyal Bilgiler dersleri içerisinde öğrenerek anlamlandırmaları gerekmektedir.

Çocuklar değişim ve süreklilik becerisine sahip oldukları takdirde, geçmişten günümüze değişen ve değişmeyen tüm olguları, nesnelere fark ederler. Bunun yanı sıra süreklilik gösterip değişmeden kalan kurum, nesne veya olguları da görürler. Tarihte meydana gelen olayların değişime etkilerini ve sürekliliği fark ederek yakın çevrelerinden uzağa, tüm dünyadaki değişim ve sürekliliği kavrarlar.

Ülkemizde, 1998 yılından daha önce hazırlanmış olan Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının kapsamında işlevsel halde olmayan, zaman, süreklilik ve değişim gibi kavramların, 2000 yılından sonra hazırlanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programları içeriğine alınarak, ABD'dekine benzer bir şekilde hem önemli bir öğrenme alanı hem de beceri olarak öğretilmesi amaçlanmıştır (Safran ve Şimşek, 2006: 90).

Öğrencilerin, "değişim ve süreklilik" becerisini kazanabilmeleri için, bu beceriyi ortaya çıkaracak bazı yöntemleri bilmeleri gerekir. Bunlar (MEB, 2005: 5);

- 1- Tarihi olayların benzerliklerini ve farklılıklarını ayırt edebilme
- 2- Zaman içerisinde meydana gelen değişim ve sürekliliği fark etme
- 3- Tarihsel algıları ve olayları yorumlayabilme
- 4- Geçmişte yaşanmış bir problemin nedenlerini anlama
- 5- Tarihsel bir problemin çözümüne yönelik yeni öneriler sunma

Sosyal Bilgiler ve Tarih dersi öğretmenlerinin birer eğitimci olarak, bazı şeylerin zamanla nasıl değiştiğini veya nasıl süreklilik arz ettiğini incelemeleri ve bunun nedenlerini ve sonuçlarını öğrencilere açıklayabilmeleri gerekir.

Değişim ve sürekliliğin anlaşılması, geçmiş dönemlerin anlaşılmasıyla yakından ilişkilidir. Öğrenciler değişimin kapsamını ve hızını analiz edebilmelidir. Değişimi anlayabilmek için (www.history.org.uk);

- Odaklandığın tarihi olayın türü nedir? (dini, siyasi, ekonomik, kültürel vb.)
- Değişimin oranı nedir? (az veya çok, hızlı veya yavaş)
- Daha sonraki zamanlardaki fark ne oldu?
- Değişikliklerin doğrudan nedenleri nelerdi?
- Bazı şeylerin aynı kalmasının sebepleri nelerdi? gibi soruların yanıtlarının ortaya koyulması gerekmektedir.

Öğrenciler kimi zaman geçmişteki olayların sıralanmasında, yaşanmış geçmişi yanlış anlarlar. Geçmiş karmaşık bir süreklilik ve değişim karışımı olarak anlamaya başladıklarında, onların zihninde olaylar geçmişten tamamen farklı bir anlam kazanır. Öğrencilerde görülebilen bu durum, “Anakronizm” olarak tanımlanır. Genel manasıyla anakronizm bir şahıs olay ya da olgunun gerçek devrinden başka bir tarihte gösterilmesi" demektir (Ahatlı, 2004: 253).

Anakronizm kavramı “Bir olayın tarihi ve çağı üzerinde yanılma, tarih ve çağları birbirine karıştırma” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu durum genellikle bir tarihi olgunun var olmadığı bir dönemde varmış gibi düşünülmesi ve yansıtılması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu yönüyle, anakronizm gerçek bir tarihsel yanılma anlamına gelir (Öztürk, 2011: 39-40). Yapılan tariflerdeki açıklamalara bakıldığında anakronizm, doğru tarihsel veya kronolojik zamanda bulunmayan, o ana veya o güne ait olmayan şey veya kişiyi işaret eder. Bir kişinin, olayın, nesnenin, asıl tarihinden başka bir tarihi döneme aitmiş gibi görülmesiyle tanımlanan hata ve geçmişi bu günün değerleri ve çerçevesi içinde kalarak değerlendirmek veya analiz etmek gibi anlamlarda kullanıldığı görülmektedir (Ahatlı, 2004: 253). Anakronizme günümüzde birçok örnek verilebilir. Fatih Sultan Mehmet’in hayatının anlatıldığı tarihi bir filmde oyuncunun kolunda saat olması, Battal Gazi’nin savaştığı bir sahnede arka planda bir otomobilin

geçmesi birer anakronizm örneğidir. Bilinçli olarak yapılan Anakronizm örnekleri de vardır. “Ekmek Teknesi” adlı dizide tarihi kahramanların yaşamından kesitler anlatan “Herodot Cevdet” karakteri çoğu yaşanmış olayların içerisine o günün koşullarında mümkün olmayan objeleri ekleyebilmektedir. Ankara Savaşı öncesi Yıldırım Bayezid ile Timur’un cep telefonu üzerinden mesajlaşması buna örnek gösterilebilir.

Öğrenciler bazen geçmişte yaşamış olan insanları, bizlerle bir tutmakta güçlük çekmektedirler. Ayrıca geçmişte olan olayları, günümüzde olan olayların benzeri olarak hayal edebilmektedirler. Bunun dışında farklı grupların, farklı deneyimlere sahip oldukları şeklindeki “eşzamanlılık” ilkesini de anlamayabilirler (Güven, 2014: 27).

Öğrenciler sadece zamanın nasıl ölçüldüğünü anlamak ihtiyacı duymazlar. Aynı zamanda, zamanın nasıl geçtiğini ve değişimin nasıl oluştuğunu ve bu değişimin nedenlerini de anlamaya çalışırlar. İlkokulda öğrenim gören öğrenciler öğretim birinci kademedeki etkinliklerle ilk olarak bunun farkına varmaya başlarlar (Özen ve Sağlam, 2010: 1). Öğrenciler, Sosyal Bilgiler dersleri içerisinde yer alan tarih ünitelerini kavramaya çalışırken geçmiş ile günümüz arasında bağlantı kurmaya çalışırlar. Ancak her öğrenci geçmiş ile günümüz arasında anlamlı bir bağlantı kuramayabilir.

Özen ve Sağlam’ın 2010 yılında gerçekleştirdikleri “İlköğretim Öğrencilerinin Değişim ve Sürekliliği Algılayışı” ile ilgili eylem araştırmasında, Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin “Değişim” kavramını dört tema etrafında betimledikleri görülmektedir. Bu temalar: dönüşüm, insanların büyümesi, teknolojinin ilerlemesi ve kılık kıyafetteki gelişimdir. Araştırmacılar öğrencilerin üçte birinin değişimi doğru bir şekilde ifade ettiği, yarısına yakınının örneklerle açıklayabildiği, toplamda ise dörtte üçünün değişimi doğru algıladığı sonucuna ulaşmışlardır. Öğrenciler değişimi tanımlamakta güçlük çekseler de verdikleri örneklerle değişimin kavram olarak farkında olduklarını belirtmişlerdir. Bu çalışmada öğrencilerin büyük çoğunluğu değişimi, teknolojik ilerlemeler ve insanların büyüüp gelişmesi olarak örneklendirmişlerdir. Aynı çalışmada öğrencilerin “süreklilik” kavramını bağımlılık olarak algıladıkları belirtilmiştir. Öğrencilerin geçmiş ve bugünü zıtlıklara dayanan örneklerle açıklamaya çalıştıkları ifade edilmiş, böylece öğrencilerde değişim ve süreklilik algısının var olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yazıcı (2012: 705), “Sosyal Bilgilerde Atatürkçülük Konularının Öğretimi” başlıklı çalışmasında, öğrencilerin oldukça büyük bir bölümünün geçmiş olayları

bugünün siyasi, sosyal ve ekonomik koşullarına göre değerlendirdiklerini, bu nedenle de tarih öğretim araçlarından hatıratların kullanılmasının, öğrencilerin dönemin şartlarını anlayabilmeleri açısından oldukça önemli olduğunu belirtmiştir. Hatıratlar da bu yönüyle öğrenci açısından değişimi algılamada önemli bir araçtır.

Tarihteki değişim genel olarak çok uzun bir süreçte veya uzun bir zaman dilimi boyunca gerçekleşir. Tarihi bir olayda kesin bir değişim anını tam olarak görmek oldukça zordur. Bu nedenle, öğrencilerin değişimi algılayabilmeleri için, tarihte iki farklı zamanı seçip karşılaştırma (kıyaslama) yapmaları, değişimi anlamalarını kolaylaştırır. Örneğin, MÖ. 2. yüzyıl ile MS. 4. yüzyılı karşılaştırmak değişimin varlığını somutlaştırabilir. Bununla birlikte, tarihin belli bir noktasında, genellikle tek bir olayın sonucu olarak ani ve açık bir değişim olduğunda, bu tür olaylar için genellikle tarihte bir “dönüm noktasıdır” denilebilir.

2.2.4. Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisi

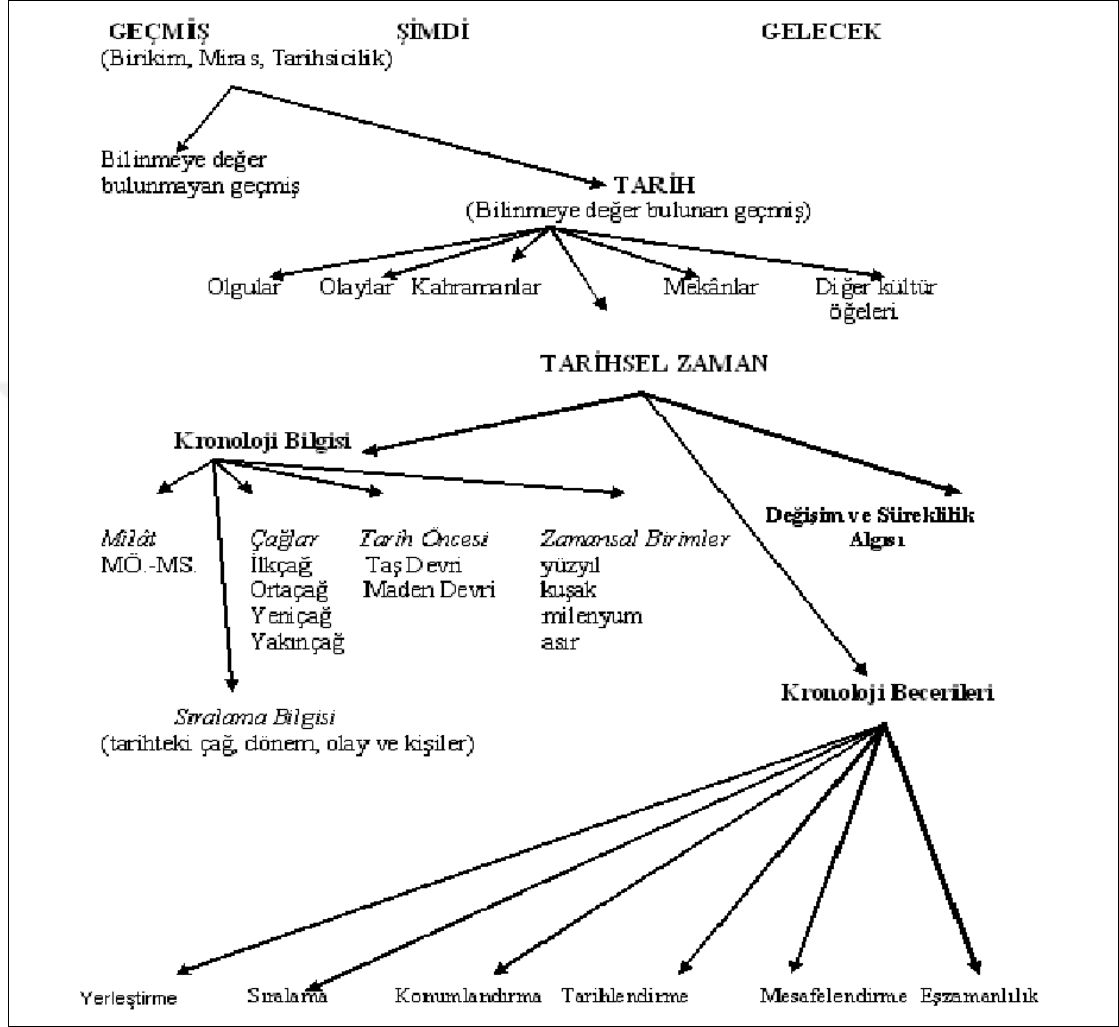
Tarih biliminin çok fazla ögesi vardır. Tarihsel zaman, tarihin en önemli öğelerinden birisidir. Tarihsel zaman, uygarlıkları, insanlığı derinden etkileyerek, sonuçlarıyla derin izler bırakmış olayların anlaşılmasında kullanılan geçmiş zamanın bir bölümüdür. Tarihsel zamanla iç içe olan kronoloji ise; zaman içinde yaşanan tarihi olayların öncelik ve sonralık durumuna göre sistematik olarak sıraya dizilmesidir (Şimşek, 2012: 98).

Sosyal yaşamda işlerin etkin bir şekilde yürütülebilmesi için bireylerde kişisel olarak kazanılmış ortak bir zaman algısına ihtiyaç vardır. Çünkü insanlar, günlük yaşantılarını zamana bağlı olarak düzenlerler. Fertlerin insani ilişkilerini ve işlerini düzenleyen zaman yönetimi bilgisi, sahip oldukları zaman becerisi etrafında şekillenir. Zaman algısı, hem düşünsel hem de sosyal bir olgudur (Safran ve Şimşek, 2009: 542-543).

Safran ve Şimşek’in (2009: 543) araştırmalarına göre, zamanın zihinselliğinin nedeni, insanın gündüz süresine bağlı olarak kazanmış olduğu vücuduna ait pek çok etkinliği düzenleyen biyolojik saatinin yanı sıra, bundan farklı olarak yaşanan olayları kronolojik bir sıralamayla düzenleyen düşünsel saatinin de olmasıdır. Çünkü zaman

insanlar arası ilişkileri düzenler ve zaman kavramının çocukluktan başlayarak öğrenilmesi gerekir.

Şekil 1
Tarihsel Zamanın Öğretimsel Öğeleri

(Safran ve Şimşek, 2006: 90)

Yapılan son araştırmalar çocukların zihinlerinde zaman kavramına ilişkin bir anlayışın geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Çocuklar üzerinde bir zaman algısı geliştirildiğinde çocuk kendisinin bir aileye, bir topluma, bir ulusa ait olduğunu farkına varır. Ancak zaman kavramını çocukların zihninde geliştirmek çok kolay değildir (Wood, 1995: 11). Çocukların kendilerini ve çevrelerini fark etmeleri yavaş bir ilerleyen bir süreçtir. Çocuklar bazen zaman kavramına ait olayları bir anlam bütünlüğü içerisinde kavrayamayabilirler (Şimşek, 2012: 96).

Tarih soyut bir bilim dalıdır. Bu yüzden çocuklar zaman kavramını bazen yetişkin insanlar gibi anlayamayabilirler. Bu nedenle ülkemizde ilköğretim kademesinde tarih, “çocukların hayatı bir bütün algıladıkları” savından hareketle Sosyal Bilgiler dersi içeriği ve kapsamında ele alınmıştır. Sosyal bilgiler dersi içerisinde ele alınan tarih konularının anlaşılabilmesini sağlayacak kronolojik kavramların öğretimini kolaylaştırmak, onlarda zaman olgusunu geliştirmekle mümkün olur. Ancak, Sosyal Bilgiler öğretim programında çocuklarda zaman algısının oluşturulmasının önemi üzerinde ise pek fazla durulmamıştır (Şimşek ve Safran 2006: 89). Etkin ve üretken vatandaşlar yetiştirilmek isteniyorsa zaman kavramının çocuklar tarafından iyi anlaşılması gerekir. Batılı ülkelerde özellikle ABD ve İngiltere’deki uygulamalara bakıldığında bu gereklilik daha da fazla önemsenmelidir. Sosyal Bilgiler, (Social Studies) Amerika Birleşik Devletleri’nde ortaya çıkmış bir derstir. ABD’de, Sosyal Bilgiler öğretiminde çocuklara 10 ana başlık (tema) altında bireysel ve sosyal manada birçok beceriyi kazandırmak hedeflenmiştir (Safran ve Şimşek, 2006: 90).

Kronolojik düşünme, geçmişten bugüne tarihsel bakışın ve tarih verme kavramının nasıl yapıldığını bilmenin yanında, kronolojiyle ilgili zaman, değişim, süreklilik ve vb. kavramları da öğrenmiş olmayı ve kullanabilmeyi anlamlı kılmaktadır. Bu düşünme becerisi, tarihsel olayları mantıklı bir biçimde değerlendirebilmek için bizlere yardımcı olan önemli unsurlardan birisidir. Kronolojik düşünmeyle beraber, geçmiş, bugün ve gelecek arasındaki fark düzenli bir şekilde ayrılabilen ve geçmiş öğrenciler için daha anlamlı hale gelmektedir (Demircioğlu, 2009:184).

Kronoloji bilgisi olmadan tarih öğretimi düşünülemez. Hem ABD’de, hem Rusya Federasyonu’nda hem de İngiltere’de öğrencilere tarih öğretim standartları incelendiğinde “kronolojik düşünme” ilk sırada yer almaktadır. ABD’de bu standartlar belirlenirken, öğrencilerin tarihsel düşüncenin birbirine bağlı beş boyutunda becerileri kazanacakları belirtilmiştir (Smart, 2014, 23), (Muharromova, 2016; 196).

1. Kronolojik düşünme
2. Tarihi anlama
3. Tarihsel analiz ve yorumlama
4. Tarihi araştırma yetenekleri
5. Tarihi konular - analiz ve karar alma şeklinde belirlenmiştir.

Rusya’da ise 5. Sınıf tarih ders kitabında kronoloji ve zaman bilgisinin anlatıldığı bölümde takvimlerle ilgili açıklamalar vardır. Milattan önce ve Milattan sonra gibi kavramlar zaman çizelgesi üzerinde gösterilerek öğrencilere anlatılmıştır. Asır, yıl, bin yıl ifadelerinin anlamları bildirilmiş, tarih öğrenirken kronolojinin ne kadar önemli olduğu özellikle vurgulanmıştır. Bu bölüm tarihsel zaman kavramının önemini altını çizerek öğrencileri zaman konusunda bilgilendirmektedir (Muharromova, 2016: 196-197).

İngiltere’de tarih eğitim programlarında ise, ABD’dekine benzer bir şekilde okulların öğrencilerin tarih anlayışlarını beş anahtar konu hattı etrafında değerlendirmesi şart koşulmuştur. Bunlar (Smart, 2014: 23);

1. Kronoloji
2. Tarih bilgisi ve anlayışı
3. Tarih yorumlamaları
4. Tarihsel inceleme
5. Düzenleme (organizasyon) ve iletişim

İngiltere’de tarih öğretimine yönelik aynı müfredatın dördüncü sürümünde ise tarihsel anlayışın daha da ileri derecede anlaşılması ve düzenlenmesi için kavramsal ve zihinsel modeller belirlenmiş ve iki bölümden oluşan düzenleme çerçevesi belirlenmiştir. Bunlar; anahtar kavramlar ve anahtar süreçlerdir (Smart, 2014: 23);

Anahtar Kavramlar

1. Kronolojik anlayış
2. Kültürel, etnik ve dinsel çeşitlilik
3. Değişim ve süreklilik
4. Sebep-sonuç
5. Önem
6. Yorum

Anahtar Süreçler

1. Tarihsel inceleme

2. Kanıt kullanımı
3. Geçmişle ilgili iletişim

Kronolojik düşünme, tarihsel akıl yürütmenin temelidir. Güçlü bir kronoloji bilgisi olmadan öğrencilerin bu olaylar arasındaki ilişkileri incelemeleri veya tarihsel nedenselliği açıklamaları imkânsızdır. Kronoloji, tarihsel düşünceyi organize etmek için zihinsel iskeleti sağlar (www.nchs.ucla.edu).

Kronolojik anlayışın önem özelliğinde ise şu ifadeler yer alır; Öğrenciler, yaşadıkları toplum ve ülke, Avrupa ve dünya tarihiyle ilgili bilgi edinirler. Öğrenciler, geçmişteki farklı çağ ve dönemlerde, toplumlar arasında ilişki kurmalarını sağlayan kronolojik bir bakış geliştirirler. Yaşadıkları ülkenin daha büyük dünyayla ilişkilerini incelerler ve geçmişteki olayları bugünle ilişkilendirerek açıklarlar (Smart, 2014: 23).

Ata'nın (2017: 210) çevirisini yaptığı, Leo J. Alilunas'e (1965) ait, "The Problem Of Children's Historical Mindedness", (Çocuklarda Tarihsel Düşünme Sorunu) adlı çalışmada; David H. Russell, çocukların kavramları anlamaları çalışmış, aynı kronolojik yaştaki her hangi bir çocuk grubunun, farklı tip kavramları anlamada geniş bir dağılım gösterdiğini ve bu oranın, doğal olarak çocuklar büyüdükçe arttığını belirtmiştir. Kavram bilgisinin, geçmiş tecrübeler, kronolojik yaş, zekâ yaşı, sosyo-ekonomik durum ve bazen de çocuğun cinsiyetine bağlı olduğunu da eklemiştir.

Çocuklar yaş düzeylerine göre zamana ait bir kavramı, tam olarak, kısmen, biraz hatalı olarak bilir, ya da hiç bilmeyebilirler. Çocuklar, sekiz dokuz yaşlarında, şimdiki zamana karşı bazı geçmiş kavramlara sahip olabilirler. Genellikle, on üç yaşlarında zaman çizelgesini kavrarlar ve on altı yaş civarında zaman kelimeleri ve olay tarihlerini kavramada biraz olgunluğa yaklaşırlar. Tarihsel kavramlar hakkında genişlik ve derinliği geliştirebilmeleri için çocukların doğrudan çoklu algıya yönelik tecrübeler yaşamış olması gerekir. Çocuklar, büyüdükçe, sözlü metinleri incelemede daha da kabiliyetli olur ve "geçmiş ve çok önceki geçmiş" meseleler hakkında soyut düşünebilirler (Alilunas (1965), akt. Ata 2017: 210).

ABD tarih programına göre; ortaokul ve lise yıllarında öğrenciler zamanı anlamak için yıllar, on yıllar, yüzyıllar ve bin yıllar gibi dönemleri ölçecek matematik becerilerini kullanabilmelidirler. Öğrenciler kronolojik olarak düşünme sağlandığında şunları yapabilirler (www.nchs.ucla.edu).

- Geçmiş, şimdiki zaman ve gelecek zamanı ayırt edebilirler.
- Tarihi bir olayı ya da öykünün zamansal yapısını tanımlayabilirler (tarihi olayın başlangıcı, orta noktası ve sonu).
- Tarihsel anlatıları oluştururken zamansal çerçeve oluşturabilirler (tarihi olayın başlangıcı, gelişimi ve sonucu).
- Takvim sisteminin sabit noktalarından hareketle gün, hafta, ay, yıl, on yıl, yüzyıl ve bin yıl gibi takvim süresini bilir ve hesaplayabilirler.
- Zaman çizelgelerinde gösterilen bilgileri yorumlarlar ve uygun aralıklarla zaman aralıkları atayarak ve gerçekleşen zamansal sıraya dikkat ederek olayları kaydeden zaman çizelgeleri oluştururlar.
- Tarihsel gelişmelerin ortaya çıktığı tarihsel süreci yeniden yapılandırır ve tarihsel sürekliliği ve değişimi açıklamak için bunları uygularlar.

Şimşek (2007: 592) yaptığı araştırmada, alanyazında çocuklardaki tarihsel zaman kavramı ve bu konuyla ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılmasında iki tarz anlayışın olduğunu belirtir. Bunlar;

- 1- Piaget'in araştırmasını temel alan, çocuklarda zihinsel gelişimin evrelerinin oluşturduğu, bazı ölçme araçları ile veri toplayarak bunları çocuğun yaşına bağlı zihinsel gelişimine göre açıklamaya çalışan, bu yüzden ağırlıklı olarak çocukta tarihsel zaman kavramına giriş yapmak için Oakden ve Sturt'un araştırmalarında ulaştıkları 11 yaşın öğrenme için bir başlangıç noktası olduğunu belirten ve araştırmacı Hallam'ın söylediği gibi çocuğa kronolojik tarih kavramlarının verilmesi için 14 yaşının beklenmesi gerektiğini belirten anlayış,
- 2- 1980'li yıllarla birlikte başlayan ve çoğunlukla nitel yöntemleri kullanan, deneye ya da görüşme esasına dayanan araştırmalarla elde ettikleri verileri genelleme yapmadan yorumlayan, öğrencilerde tarihsel zaman ve kronoloji kavramının gelişimi için yaşa bağlı zihinsel bir gelişimin tek başına yeterli olmadığını, bunun yerine öğretim strateji, yöntem, teknik, etkinlik ve materyallerinin iyi düzenlenmesiyle amaçlanan başarının yakalanabileceğini savunan araştırmacılarıdır.

Tablo 1

Çocuklarda Zaman ve Kronoloji Kavramlarını Algılanma Aşamaları

Yaş Aralığı	Gösterilen Davranış
3-5 yaş	Öğrenciler bu düzeyde günlük olayları ve aile büyüklerini yaşlarına göre sıralayabilirler.
6-8 yaş	Öğrenciler bu düzeyde geçmişini açıklamak için tarihleri kullanabilirler ve önemli olaylarla günleri eşleştirebilirler.
9-11 yaş	Öğrenciler bu düzeyde kişiler ve olaylarla belli zaman dilimlerini (sömürgecilik dönemi gibi) eşleştirebilirler.
12-14 yaş	Öğrenciler bu düzeyde zaman sınıflamalarını kolaylıkla yapabilirler.

(Turner, 2004 akt. Altun ve Kaymakçı, 2016:160)

Tablodan da anlaşıldığı gibi çocukların zaman ve kronolojiye ilişkin kavramları tam olarak algılayabilmesi için yaklaşık 11 yıllık bir zaman dilimi gerekmektedir. Kendi çevresinden karşılaştığı olaylarla başlayan bu süreç çocukların zamanları kolaylıkla sınıflayabildiği daha soyut bir anlamaya kadar devam etmektedir.

Çocuklar okula ve Sosyal Bilgiler derslerine gelirken tamamen bilgisiz bir halde değildirlir. Bebeklikten itibaren elde ettikleri bilgi beceri ve deneyim, değer ve tutumları başladıkları okulun her basamağında biraz daha sağlamlaştırarak geliştirirler. İlköğretimde yer alan Sosyal Bilgiler dersi, Hayat Bilgisi dersinin bir devamı olarak çocuğun gelişim seviyesine uygun öğrenme olanağı sunarak bu gelişime katkı sağlamayı amaçlar (Şimşek, 2012: 94).

İlköğretim öğretmenlerinin, öğrencilerin zaman kavramı algılarının gelişiminin farkında olmaları gereklidir. Böylece öğretmen her sınıf, her grup, hatta her öğrenci için ulaşılmak istenen hedefe daha uygun etkinlikler yapılmasını sağlayabilir. Bu etkinliklerin zamanlaması ve sırası da doğru yapılmalıdır (Şimşek, 2012: 98).

Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) tarafından hazırlanan, 2005 yılı Sosyal Bilgiler 6. ve 7. Sınıf programında Stow ve Haydn'ın çalışmalarının ulaştığı sonuca göre kronoloji öğretiminde öğretmenlerin karşılaştıkları önemli sorunlar ve öneriler şunlardır (Stow ve Haydn, 2000, akt. MEB: 72,73);

1- Tarih konuları öğretilirken zaman kavramının algılanmasını çok net bir şekilde çocuğun yaşıyla ilgili bir durummuş gibi yansıtmak doğru olmaz. Çünkü her çocuk aynı yaş grubunda farklı bir ilerleme veya öğrenme yeteneğine sahiptir.

- 2- İlkokulda bazı öğrenciler, geçmiş zaman kavramıyla ilgili olarak farklı ve karışık düşüncelerde yoğunlaşabilirken; ortaokul öğrencileri içinde buldukları yüzyıl veya milât milattan önce, milattan sonra gibi ifadelerin ne anlama geldiğini bilirler. Bu temel zaman kavramları ilkokul ve ortaokul çocukları için göreceli olarak kavramsal anlamda farklı zihinsel anlamlandırma düzeyindedir. Bu yaş grubu öğrencilerinin zamanı anlamaları hakkında hipotezlerde ya da tarihsel dönemlerle ilgili olarak çocukların yapabilecekleriyle ilgili bir öngöründe bulunulmamalıdır. Öğrencilerin kronolojik zaman kavramına dair tutumlarını iyi gözlemlemek gerekmektedir.
- 3- Çocuklarda dizgesel kronoloji öğrenimi, tarihi olayları anlamalarının ilerleme seviyesine etki etmektedir.
- 4- Öğrenciler kronolojik kavramların sistematik olarak anlamlandırılması için, terimleri tanımaya ve bu terimleri modellemede, öğrenmede ve tartışmalarda kullanmada güven geliştirmek isterler.
- 5- Eğer çocuklar zamana dair yanlış bilgiler öğrenmişler ve yanlış fikirlere kapılmışlarsa, bunlar tartışma konusu yapılmalı ve mutlaka düzeltilmelidir. Sınıfta bu kavramların araştırılması irdelenmesi tartışmaların ilk ve en önemli başlangıç noktası olmalıdır.
- 6- Çocuklara dizgesel tarih imgeleri ve belirli dönemler, sürekliliğin yanında dönemsel olarak değişik tekniklerle de öğretilmelidir.
- 7- Çocuklarda tarihi bir olayı daha geniş bir zaman dilimi içerisinde değerlendirme ihtiyacı, tarihi olayın dizgeli olarak öğrenilmesinden daha önemlidir.
- 8- Çocukluk yıllarını yaşayan bireyler, uzak geçmiş zaman kavramını, yakın geçmiş zamana oranla, ilerlemiş yaş dönemine göre çok daha iyi analiz edebilirler.
- 9- Çocuklara, zamanla ilgili görsel materyallerle oluşturulmuş öğeler, ilkokulda devamlı artırılarak ve değişik aralıklarla gösterilmelidir.
- 10- Çocuklar için hazırlanacak görsel tarihi kanıtlar (anıt, antik şehir, eski binalar, abide vb.), zihinsel olarak, onların geçmişte yaşanmış dönem veya devirler hakkında bağ kurmalarına yardımcı olur.

- 11- Öğrencilerin hepsinde öğretimle zihinsel olarak kazanılan, geliştirilebilen ya da değiştirilebilen tarihsel zamana ait düşünceleri vardır.
- 12- Öğrencilere tarihsel zaman ve kronoloji öğretilirken çeşitli metotlar kullanılabilir. Ancak bu metotlar izlenirken öğrencinin akademik başarısı tespit edilmelidir. Öğrencilere akademik başarı seviyelerinin üzerinde veya altında sunulacak bir öğretim metodu tutarlı olmaz.
- 13- Öğrencilerin ilkökul çağında tarihle ilgili neler bilip bilmediklerinin ve tarih konusundaki çeşitli deneyimlerinin önceden ölçülmüş olması gerekir. Böylece ortaokulda onlara öğretilecek tarihsel zaman ve kronolojide hangi seviyede oldukları bilinir, öğretimin nereden başlayacağı da belirlenmiş olur.
- 14- Çocukların tarihi anlamalarını sağlamak gerçekten, tarihsel olaylar dizgeli olarak irdelenmeli, insanlık tarihindeki derin izler bırakan olaylar, insanların faaliyetleri, insanların üretti araç ve gereçler, ülkeler ve medeniyetler arası siyasi sosyal ve ekonomik ilişkiler, açıklanarak somutlaştırılmalıdır.
- 15- Eğitimcilerin, öğrencilerin derslerde veya ders dışında öğrendikleri zaman konusunda ne kadar ilerleyebildiklerini ve bu ilerlemenin değişik düzeylerinin ne durumda olduğunu sürekli takip etmeleri gerekir. Çocukların zihinlerindeki zamana ait bilgi dağarcığının ve kavramların tam olarak oturtulabilmesi konusunda öncelikli sorumlu öğretmenlerdir. Öğretmenler burada yol gösterici olarak dizgesel tarihin öğrenilmesi aşamasında zihinsel haritayı oluşturabilmeli, çocukların konu bütünlüğü oluşturabilmesini sağlamalı ve zihinsel çatıyı kurmalıdırlar.
- 16- Çocuklara, geçmişe dönük yakın veya uzak zaman kavramları öğretilirken, bu öğretimin hem sürekli olmasına, hem de dizgesel olmasına önem verilmelidir. Çocuklar tarihsel zamanla ilgili öğrendiklerini çabuk unutabilirler. Bu yüzden geriye dönük anlatımlara sık sık başvurulmalıdır.

Çocuklar ilkökul yıllarında, bugün, dün ve yarın kavramlarını öğrenmelidirler. Bu kavramlar okul yaşantısında Sosyal Bilgiler dersleri içerisindeki etkinlik ve somut deneyimlerle verilebilir. Ancak, ilkökul kademesinde öğretmenlerin, çocukların zaman gelişim birimlerinin farkında olmaları gereklidir. Zamanı göstermeyi öğrenme, bir saati kullanma, Milattan önce ve Milattan sonra arası uzaklıkları gösterme gibi önemli eğitimsel konular ders yılının başlangıcında verilebilir. Dolayısıyla öğrenciler,

aynı zamanda gün, hafta, ay ve yılın anlamı ve takvimin ne maksatla kullanıldığını fark ederler (Naylor ve Diem, (1987), akt. MEB, 2005: 72).

Şimşek'e göre (2007: 592); çocukların zihinsel gelişmelerine bağlı olarak çocukta kronoloji ve zaman algısının gelişmesinin, çocuğun zihinsel gelişimine bağlı olması gerçeğinin yanında, zaman sisteminin her bir ögesinin kazanılmasında çocukların yaşadığı çevrenin ve sosyo-kültürel faktörlerin de önemli rolü vardır.

Oakden ve Sturt (1922), tarihsel zaman kavramının çocuk tarafından öğrenilmesinin aşamalarından söz etmişlerdir. Bunlar; çocuğun zamanı anlaması, evrensel zaman çizelgesi kavramını biçimlendirebilme gücü, şemanın sembolize ettiği tarihi kullanabilme, zaman çizelgesinde tanımlanan devrin karakterlerini bilme ve bu devirleri doğru sıra ile yerleştirebilme yeteneğidir (Simchowitz (1995), akt. Simşek, 2007, 592).

Elde edilen tüm bu sonuçlar çocukta kronoloji ve tarihsel zaman algısının zihinsel gelişime bağlı olarak ilerliyor olması gerçeği ile birlikte, tarihsel zaman ve kronoloji becerisinin kazandırılmasının sınıfta özel yöntem ve etkinliklerle desteklenmesinin de gereklilik olduğunu da göstermektedir (Şimşek, 2012: 98).

Boxtel, Groot, Hernet ve Ros'un 2014 yılında yaptıkları İngiltere ve Hollanda'da ilköğretim öğrencilerinin tarihsel zamanı anlamalarına yönelik çalışmada; her iki ülkenin öğretim programları birbirleriyle karşılaştırılmış ve tarihsel zamanın öğretimine hangi yaşlarda başlanmasının uygun olduğu araştırılmıştır.

Yapılan deneysel çalışmada müfredat programlarının ve anketlerin analizlerine dayanılarak, tarihsel zamanın anlaşılmasının, tarih için tasarlanan ve uygulanan ilköğretim müfredatında nasıl ele alındığı konu edilmiş, verilerin analizi, her iki ülkedeki öğretmenlerin tarihsel zaman anlayışının tüm hedeflerini sonucuna ulaştırmışlardır. Bu araştırmada sunulan öneriler ise şunlardır (Boxtel, vd. 2014: 502);

- 1- Daha önce, eski, eskiler gibi zaman ve zaman dilimleriyle ilgili kelime dağarcığını kullanmak. (şimdi, geçmiş, gelecek, on yıl, yüzyıl)
- 2- Tarihsel dönem ve olayları kronolojik olarak sıralamalarını sağlamak.
- 3- Olayları, kişileri ve değişiklikleri doğru bir sıralamayla zamanlarına yerleştirmek için zaman çizelgesini kullanmalarını sağlamak.

- 4- Metin ve resimlerle tarihsel dönemlerin karakteristik özelliklerini tanıma ve isim vermek.
- 5- Olayları, insanları ve değişiklikleri yerleştirmek için tarihi dönemlerin karakteristik özelliklerini kullanabilmek.
- 6- İnsanların bu zamanlarda nasıl yaşadıklarını anlamak için tarihi dönemlerin karakteristik özelliklerini bilmelerini sağlamak.
- 7- Farklı tarihsel dönemleri birbirleriyle ve bugünle karşılaştırarak, değişik dönemler arasındaki değişim ve sürekliliği fark etmelerini sağlamak.

MEB'in 2005 yılı Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan zaman ve kronolojiyi algılama becerisini kazandırmaya yönelik planlaması da, Boxtel vd. (2014)'nin çalışmaları sonucunda ortaya attıkları öğretim stratejileri ile büyük benzerlikler içermektedir. Bunlar (MEB, 2005: 46);

- 1- Takvim bilgisini kavrama
- 2- Farklı zamanları ayırt etme (geçmiş, şimdiki, gelecek zaman)
- 3- Zaman ifadelerini uygun yerlerde kullanma
- 4- Kronolojik sıralama yapabilme
- 5- Zaman çizelgesinde yer alan veriyi yorumlayabilme
- 6- Tarih şeritleri oluşturabilme

Zaman ve kronolojiyi algılama becerisini geliştirmede alternatifler üzerinde çalışmakta fayda vardır. Tarih şeritleri de bunlardan biridir. Tarih şeritlerini öğrenme ortamında kullanılabilen bir öğretim materyali olarak irdelemeden önce genel olarak, öğretim materyalinden söz etmekte fayda vardır.

2.3. Öğretim Materyali Nedir?

Öğretim materyalleri, öğrencilere, öğrenme süreci içerisinde, öğretmen tarafından değişik ortamlarda ders içeriğinin sunulduğu araçlardır. Bu araçlar; basılı materyaller, fotoğraflar, maketler, gibi herkes tarafından bilinen nesnelere olabileceği gibi içeriğine erişmek için daha yüksek teknolojiye gereksinim duyulan ses kasetleri, videolar, CD'ler, internet sayfaları, çeşitli yazılımlar da olabilir (Kaya, 2006: 26).

Çağımızda bilimde ve teknolojideki hızlı gelişim ve değişimler doğal olarak eğitimi de etkilemiş ve yeni teknolojilerin eğitimde kullanılması kaçınılmaz bir hal almıştır. Artık sınıf içi eğitim uygulamalarında geleneksel yöntemlerin yanı sıra, bilgisayar ve internet teknolojisiyle kullanılan etkileşimli ve web tabanlı öğrenme etkinlikleri oluşturulmaya başlanmış, böylece klasik yöntemlerle verilen eğitim etkinlikleri zenginleştirilmiştir. Eğitim kurumlarında kullanılan bu yeni yöntem “Bilgisayar Destekli Öğretim” (BDÖ) olarak tanımlanmaktadır.

Bilgisayar destekli öğretim (BDÖ), ders konularının içeriğini verebilmek için, bilgisayarın öğrenciyle doğrudan etkileşime girmesi amacıyla kullanılmasıdır. Eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmede bilgisayarın etkili olup olmadığı uzun süre tartışılmıştır. Ayrıca, bilgisayarın öğretimde gerçekten işe yarayıp yaramadığını belirlemek üzere birçok deneysel araştırma da yapılmıştır. Bu araştırmalar, sonucunda tüm öğretim alanlarında bilgisayarın sürekli artan bir öneme kavuştuğu görülmüştür (Kaya, 2006: 210).

Öğretmenlerin gün geçtikçe önemi artan bilgisayar destekli öğretim materyallerini tanımaları, kullanmaları ve sınıf ortamında teknolojik eğitim materyallerine daha çok yer vermeleri gerekmektedir. Sınıf içi eğitim uygulamalarında klasik yaklaşımın yeni teknolojilerle desteklenmesinin öğretme-öğrenme ortamını zenginleştirme si beklenmektedir. Bu zenginliği öğretmenlerimizin de yaşaması ve yaşatması için materyal tasarımı yapma etkinlikleri önemli bir uğraş alanı olmaya başlamıştır (Altun ve Demirel, 2017: 3).

Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmaya başlanmasıyla birlikte, Yüksek Öğrenim Kurumu kanalıyla, 1998–1999 yılından itibaren öğretimin materyallerle desteklenmesine yönelik dersler eğitim fakültelerinin programlarına konulmaya başlanmıştır. Bu düzenlemeye birlikte Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında üçüncü sınıfın birinci döneminde “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme” dersi konulmuş, sonradan farklı bir düzenleme ile bu ders, “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” ismiyle programda yerini almıştır. Bu dersler haftada iki saat uygulama, iki saat teorik olmak üzere üç kredilik bir ders olarak öğretmen adaylarına okutulmuştur (Bektaş, Ercoşkun ve Nalçacı, 2009: 21).

2.3.1. Bir Öğretim Materyali Hazırlanırken Nelere Dikkat Edilmelidir?

Bir ders materyali hazırlanırken şu ilkelere dikkat edilmelidir; Derslerde hazırlanacak materyalin türü o materyalin hangi ilkeler doğrultusunda hazırlanması gerektiğini gösterir. Ancak genel olarak bir öğretim materyali hazırlanırken şu ilkelere uyulması gerekmektedir (Yıldırım, 2011; 29-32);

- 1- Hazırlanacak ders materyali sade, anlaşılır ve basit tasarlanmalıdır. Çünkü materyallerin ders içerisindeki en önemli rolü, ortamı öğrenci için daha etkin ve daha anlamlı hale getirmesidir. Bu sebeple hazırlanacak öğretim materyalleri, konuyu somutlaştırabilen ve kolaylaştıran, ayrıca gereksiz bilgilerden arındırılmış özellikler taşımaktadır. Materyal çok fazla detaylı olursa, öğrenciler zihinlerinde anlamlı kodlamalar yapamazlar.
- 2- Materyal, dersin amaç ve kazanımlarına uygun seçilmeli ve o doğrultuda hazırlanmalıdır; Dersin hedeflerini ve kazanımlarını desteklemeyen bir materyal, çok iyi hazırlanmış olsa bile, öğretime katkısı olmaz. Çünkü derslerde kazanılması amaçlanan ve önceden belirlenmiş amaçların öğrenciye kazandırılması için etkinlikler tasarlanır ve uygulanır. Bu nedenle hazırlanacak öğretim materyallerinin geliştirilip kullanılması da, hedef davranışlara göre belirlenir.
- 3- Materyal hazırlanırken dersin tüm konuları değil, özet ve önemli bilgiler verilmelidir. Öğretmen tarafından tasarlanan ve uygulanan öğretim etkinliklerinin denetlenmesi, ders materyalinin kullanılış amacıdır. Materyal tüm içeriğin öğrenciye aktarılması amacıyla değil, konunun önemli ve temel bilgilerinin öğrenciye sunulmasında asıl işlevini sağlar. Bu nedenle oluşturulacak materyaller, konunun ana hatlarını sunan, anlaşılması güç olabilecek içeriği açıklayan, konuyu ve kavramları soyuttan somuta taşıyabilen, işitsel, görsel özellikler kullanarak anlaşılmayı kolaylaştıran türden olmalıdır.
- 4- Kullanılacak görsel özellikler (resim, grafik vb.), materyalin önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmalı, gereksiz görsel içerik kullanımdan kaçınılmalıdır; Öğrencileri güdülemede ve dikkatlerini çekmede görsel ve işitsel nesnelerin rolü tartışılmaz. Fakat ulaşılmak istenen hedefe götürmeyen ve gereksiz kullanılan görsel-işitsel uyarıcılar, öğrencilerin dikkatini dağıtabilir ve öğrenme güdüsünü yok edebilir.

- 5- Materyal şekillendirilirken kullanılacak yazılı metinler ve görsel-işitsel unsurlar, öğrencilerin yaşına ve sınıf seviyesine uygun olmalı ve onların gerçek hayatıyla tutarlı olmalıdır; Materyaller bir bakıma çocukların gerçek hayatlarıyla, öğretim ortamı arasında bir köprü kurmak için geliştirilir. Bu sebeple ders materyalinin içerdiği her türlü görsel ve işitsel unsur öğrencilerin anlam verebildiği, hemen yakın çevresinde görebildiği gerçek unsurları yansıtmalıdır. Bunlardan başka, materyal öğrencinin fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal hazır bulunuşluk seviyesine uygun olmalıdır.
- 6- Ders materyali, öğrenciye uygulama ve alıştırma olanağı tanınmalıdır; Eğer öğrencilerden etkin bir öğrenme bekleniyorsa, bunun için öğrencilerin ders ortamında aktif olmaları sağlanmalıdır. Öğrenciler öğrenme sürecinde aktif oldukları zaman izli ve kalıcı öğrenme gerçekleşir. Budan dolayı her türlü ders materyali, mümkün olduğu ölçüde, öğrencinin aktiflik ilkesine uygun olarak hazırlanmalıdır. Örneğin, ders materyali olarak akıllı tahtada etkileşimli bir uygulama kullanılıyorsa, öğrenciye, akıllı tahtada bu uygulamayı kullanırmak güdülemeyi artıracaktır.
- 7- Bir materyal oluşturuluyorsa, bütün öğrencilerin bu materyalin kullanımı için gerekli bilgi donanımına sahip olması gerekir. Örneğin, web tabanlı bir yazılım öğretim materyali olarak kullanılacaksa, öğrencilerin tamamı web tabanlı yazılımı kullanabilecek bilgisayar, internet bilgisine ve becerisine sahip olması gerekir. Ders materyali her öğrencinin kullanımına ve erişimine açık ve hazır olmalıdır. Sadece bazı öğrenciler bu materyalden yararlanabiliyorsa bu durumda materyalin kullanımı çok büyük bir fayda sağlamıyor demektir.
- 8- Materyaller hem öğretmenler hem de öğrenciler tarafından rahatlıkla kullanılabilecek kadar basit tasarlanmalıdır. Belli bir öğretim için hazırlanacak bir materyali sadece öğretmenin kullanabileceğini düşünmek oldukça büyük bir yanlışlık olabilir. Çünkü öğretim ortamı öğrencilerin bütününe kapsayacak şekilde tasarlanmış olmalıdır. Öğretim ortamından materyalin kullanım zorluğu nedeniyle hiçbir öğrenci uzaklaştırılmamalıdır.
- 9- Materyaller dayanıklı hazırlanmalı, zaman içinde tekrar kullanılacak, olduğundan, tek seferlik kullanımlarda zarar görmemelidir; Öğrencilerin kullanım hız ve şekilleri farklı olduğundan materyaller bu kullanım koşullarına dayanıklı olmalıdır. Bu tür nedenlerle materyaller hazırlanırken, öğrencinin ihtiya-

cına paralel olarak farklı zamanlarda ve sürelerde kullanılabilir özellikte üretilmesine dikkat edilmelidir.

- 10- Hazırlanan ders materyalleri gerektiği zaman geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir halde tasarlanmalıdır; Öğretim materyalleri güncel olarak ortaya atılmış yenilikleri ve gelişmeleri içeriklerinde bulundurabilmeli ve ders ortamında kullanılabilir hale getirebilmelidir. Güncelleştirilmesi imkânsız olan materyallerin, öğretimsel etkinliğini zamanla kaybetmesi doğal bir sonuçtur.

2.3.2. Bilgisayar ve İnternet Destekli Öğretim Materyali Hazırlama

Öğretimde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) kullanımı son yıllarda alan öğretimi araştırmalarında dünya genelinde en çok öne çıkan çalışma konularından birisidir. Ancak ülkemizde tarih öğretiminde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin kullanımını konusunda yapılan çalışmalar, son yıllarda gözlenen gelişmelere rağmen, oldukça sınırlı kalmıştır. Tarih ve Sosyal Bilgiler öğretimi alanında Türkiye'deki akademik çalışmaların son 15 yılda kazandığı ivme ve ortaya çıkan oldukça geniş literatürde göz önüne alındığında, tarih öğretiminde Bilgi ve İletişim Teknolojileri konusunun biraz ihmal edildiği söylenebilir (Öztürk, 2012: 3).

Yeni teknolojilerin öğretim programları içerisinde yerini alması, eğitimde teknoloji kullanımının artmasının doğal bir sonucudur. Günümüzde artık vazgeçilmez öğelerden teknoloji kullanımı, öğretim sürecinin boyutlarının ve aşamalarının sistematik olarak çerçevesinin çizildiği program geliştirme sürecinde eğitimin yürütülmesi basamağını oluşturarak eğitsel hedeflerin kazanılmasını sağlamada görev almaktadır (Karahan, 2001: 86).

Günümüzde BİT destekli eğitim, modern dünyada artık vazgeçilemez bir unsurdur. BİT araç ve uygulamaları, kaynakların verimli kullanılması, yönetim süreçlerinin hızlandırılması, insan gücünden tasarruf, kurum ve sistem içi etkin iletişim, denetim, veliler ve genel olarak kamuoyuyla iletişim, ölçme, değerlendirme ve yerleştirme sistemlerinin geliştirilmesi, hizmet içi personel eğitimi, kütüphane ve arşiv yönetimi gibi birçok konuda çok önemli katkılar sunmaktadır (Öztürk, 2012: 4).

20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren hızla gelişen ve 21 yüzyılın ilk çeyreğini yaşadığımız günümüzde oldukça yaygın fiber teknoloji ile kullanılan internet aslında var olan ama ulaşılması zor olan bilgi birikimini çok kolay ulaşılır hale getirmiştir. İnternet teknolojisiyle erişilen bu büyük bilgi birikiminin eğitim sistemlerinin hizmetine sunulması günümüzde birçok devletin ulusal politikası haline gelmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nin, World Wide Web'in akademik içeriğe erişimi genişletmesiyle, dünyanın her yerinden insanların bilgiye ulaşarak, bilgiyi kullanılır hale getirmeye çalışmaları serbest erişim olanaklarının gelişmesiyle daha da kolaylaşmıştır (Lundy, 2014: 2).

Okullarda teknoloji altyapısının oluşmasıyla birlikte, derslerde bilgisayar teknolojisi daha fazla kullanılmaya başlamıştır. Böylece öğretmenlerin klasik ders öğretim metotlarının yanı sıra, öğrencilerin daha çok ilgisini çekecek, internet ile desteklenmiş bilgisayar eğitim metotlarını kullanmaları kaçınılmaz bir hal almıştır.

Özel'in (2014: 142-143); "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğretim Teknolojilerine Yönelik Tutum ve Davranışları" konulu çalışmada öğretmenlerin görüşleri alınmış, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 92,1'i öğretim teknolojilerinin eğitimde verimi artırdığına inandıklarını söylemişlerdir. % 92'lik büyük bir grubun verimi artırdığını düşünmesi, öğretmenlerin teknolojik araçlara olumlu baktığını göstermektedir. Fakat bu durumun öğretmenlerin teknolojik araçları kullanma sıklığına aynı oranda yansımadağını da göstermiştir. Yine bu araştırmadan alınan sonuçlara göre, öğretmenlerinin hemen hemen yarısına yakını (% 44,1'i) tarih konularının öğretiminde teknolojik araçları "bazen" kullanmakta olduklarını söylemişlerdir. Teknolojik araçları çoğu zaman ve sık kullanan öğretmenler, bilgisayar teknolojisinin tarih konularının öğretiminde kullanılmasını oldukça faydalı bulduklarını söylemişlerdir. Bu çalışmaya göre bilgisayar ve diğer teknolojik araçların, Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenler tarafından kullanımının çok yaygın olmadığı ortaya çıkmaktadır. Ancak birçok dersin teknoloji tabanlı multimedya materyalleriyle daha ilgi çekici hale getirildiği günümüzde, Sosyal Bilgiler dersinin sadece klasik öğretim yöntemleriyle işlenmesi, dersi öğrenciler açısından sıkıcı bir hale getirebilir.

Temel bir ilköğretim dersi olan Sosyal Bilgiler, alanyazında yapılan araştırmalardan da ortaya çıkarıldığı üzere, öğrenciler için sıkıcı bir ders olmaktan öteye gidememektedir. Araştırmalara göre öğrenciler sosyal bilgiler derslerine ilgi duyup sevi-

yorlar, bu derste kullanılan klasik öğretim teknikleri nedeniyle derse yeterince kendilerini veremediklerini ifade etmektedirler. Çoğu öğretmene göre öğrenciler derse aktif olarak katıldıklarında çok daha iyi ve hızlı öğrenmekte, öğrendiklerinden de daha fazla keyif almaktadırlar (Kesten, 2014: 9).

Sınıf ortamında bilgisayar teknolojisi ile oluşturulacak bir öğretim materyali geliştirilmesinin ön koşulu öğretmenin bu teknolojiyi bilmesi ve kullanmasıdır. Öğretmen bu teknolojiye uzaksa veya bilgisayar destekli bir materyali oluşturma konusuna mesafeli yaklaşıyorsa, doğal olarak öğrencilerin o derste teknoloji tabanlı bir materyal kullanmaları oldukça zordur. Örneğin; ülkemizde Fatih projesi kapsamında ilk ve ortaöğretimde kullanılmaya başlanan “Akıllı Tahta” uygulamaları ile ilgili yapılan bazı araştırmalarda öğretmenlerin bir kısmının bilgisayar destekli bu teknolojiye çeşitli sebeplerle mesafeli yaklaşıtlarını göstermiştir. (Türel, 2012: 426) Oysa bu teknolojinin kullanımının öğrencileri daha aktif hale getirerek derslerde başarı ve motivasyonu artırdığı ve öğretmen görüşlerinin oldukça olumlu olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar da vardır (Falzon, C., Hall, I., Higgins, S., Moseley, D., Smith, F., Smith, H. and Wall, K., 2005: 49,51).

Bilgisayar teknolojisi ile geliştirilecek bir öğretim materyalinin oluşturulmasında önemli olan bir diğer unsur ise öğrencilerin bu teknolojiyi kullanabiliyor olmalarıdır. Günümüzde öğrencilerin bu teknolojiye uzak oldukları söylenemez. Bun rağmen sınıf ortamında bilgisayar teknolojisini kullanacak olan öğrencilerin pratik olarak bilgisayar dersi almış olmaları gerekmektedir.

2.3.3. Eğitimde Bilgisayar Destekli Materyal Kullanımının Faydaları (Güçlü Yanları)

Sınıf ortamında materyal kullanımının oldukça fazla faydalarının olduğu belirtilmiştir. Öğretim materyali kullanımının öğrenci açısından faydaları; öğrenmeyi basitleştirmesi, aktif öğrenmeye imkân tanınması, ilgi ve isteği artırması, gerçek hayata uygun öğrenme deneyimleri sunması, bireysel öğrenmeyi sağlaması, eleştirel düşünme, problem çözme ve yaratıcılık becerilerini geliştirmesi, şeklinde özetlenebilir (Erkan, Kablan ve Topan, 2013: 1630).

Örgün eğitim kurumlarında yaşanan en büyük problemlerden biri de öğretim faaliyetlerinin sadece okul sınırları çevresinde tutulması, öğretimin okul dışında öğrencilerin normal yaşamlarında da devam ettirilmesine olanak tanınmamasıdır. Bunun doğal sonucu olarak da öğrencilerin davranışlarında kalıcı değişiklikler sağlamak güçleşmektedir. Kullanılacak web teknolojisi ile örgün eğitim sadece okulda sürmüyüp, evde de devam edebilir. Böylece öğrencilerin öğretim faaliyetlerinden kopması engellenebilir. İnternet destekli öğretim uygulamaları örgün, yaygın ve uzaktan eğitim kurumlarının programlarında mutlaka bulundurulmalıdır. Eğitim kurumları böylelikle öğrencilere daha zengin daha anlamlı öğrenme yöntemleri sunabilirler (Eşgi, 2006; 470).

Bilgisayar ortamında hazırlanmış bir öğretim materyalinin çok fazla güçlü yanları sıralanabilir. Bunlardan bazılarını şu şekilde sıralamak mümkündür (Kaya, 2016: 236) :

- Öğrenme ortamı çağın gereklerine uygundur.
- Öğrenciler için ilgi çekicidir.
- Kullanım kolaylığı sağlar.
- Yaparak uygulamalı öğretim olanağı sağlar.
- Ezberci eğitimden uzaklaştırır.
- Araştırmaya teşvik eder.
- Merak uyandırır.
- Bilgiye erişimi kolaylaştırır.
- Öğrenilmiş bilgiyi kullanma olanağı sağlar.
- Yeni bilgiler üretme olanağı sunar.
- Akademik başarıyı artırır.
- Eleştirel düşünmeyi teşvik eder.
- Bireysel öğrenmeyi sağlar.
- Sadece sınıf ortamında değil, evde de kullanma olanağı sağlar.

Öğretim faaliyetleri esnasında materyal kullanımının öğrenmeye fayda sağlayıp sağlamadığına yönelik kesin bir bulgu olmasa da, akademik başarıyı artırdığına dair araştırma bulguları vardır. Fakat deneysel araştırmalarda bağımsız değişken haricinde hesapta olmayan başka değişkenlerin de, bağımlı değişkene etki etmesi söz konusudur. Örneğin, öğretim materyalinin etkisi araştırılırken, materyali uygulayan eği-

timcinin davranışları da öğrenme sürecinde, sonuçları etkileyebilir. Bu sebeple deneysel çalışmalarda elde edilen sonuçların çok dikkatli analizi ve yorumlanması gerekmektedir (Erkan, Kablan ve Topan, 2013: 1630).

2.3.4. Eğitimde Bilgisayar Destekli Materyal Kullanımının Sınırlılıkları

İnteraktif öğretim uygulamaları çoğu zaman internet kullanımını gerektirir. Bilgisayarda kullanılması gereken bir öğretim materyali kişisel kullanım için oluşturulabilir. Ancak daha kapsamlı bir materyalin öğrenme ortamında kullanılması internet ile daha etkin bir hale getirilebilir. İnternet birçok bilgiye kolayca ulaşabildiğimiz uluslararası bilgisayar sistemlerinin birbirine bağlı olduğu, dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağıdır.

Tüm öğretim teknolojilerinde olduğu gibi webin de (World Wide Web) sınırlılıkları vardır. İnternet ve web dünyadaki tüm kütüphanelerden daha fazla bilgi taşımaktadır. İnternette kullanımda olan arama motorları ve dizinler çok güçlü erişim kabiliyetlerine sahiptir. Ancak birçok öğretmen internet ve web üzerindeki bilginin geçerliği ve güvenilirliğinden endişe duymaktadır. Web'de basit bir gezinti bile birçok yanlış anlamaya yol açacak bilgi ortaya koyabilmektedir. Bunlara ek olarak webde sahip olunan donanım ve yazılımlarla ilgili bazı teknolojik problemler vardır. Bu problemlere; bant genişliği, iletişim hatlarının hızları, yazılım uygulamaları vb. örnek gösterilebilir (Eşgi, 2006: 460).

Bilgisayar ve internet destekli yazılımlarla oluşturulmuş bir öğretim materyalinin zayıf yönleri de şöyle belirtilebilir (Öztürk, 2012: 10,11), (Kaya, 2006: 237);

- Bilgisayar ve benzeri dijital araçlar, internetle birlikte çok uzun süreli ve sürekli kullanılmaları halinde insan sağlığını olumsuz etkileyebilir.
- Bilgisayar destekli öğretim materyallerinin kullanımı öğrencilerde kitap okuma alışkanlıklarını olumsuz etkileyebilir.
- Bilgisayar destekli öğretim materyallerinin çok aşırı kullanımı farklı öğretim metotlarının kullanımını olumsuz etkileyebilir.
- Öğrenci açısından bilgisayar destekli öğretim materyallerinin çok aşırı kullanımında “tembellik alışkanlığı, not almama, monotonlaşma, sınıfta pasifleşme,

hazıra alışma, sürekli görsellik alışkanlığı” gibi sorunlarla karşılaşılabilir (Gülcü, 2014: 617).

- Öğretmen açısından bilgisayar destekli öğretim materyalleri öğretmenin hareket alanını kısıtlamakta, ekrana bağımlı hale getirebilir. Dersin hazırlık aşaması uzun sürebilir. Bu durum dersin zamanında tamamlanamamasına neden olabilir. Ayrıca hazır öğretim materyalleri öğretmenleri tembelliğe alıştırmaktadır (Gülcü, 2014: 617).
- Bilgisayar destekli öğretim materyalleri öğretmeni pasif duruma düşürebilir. Anlatım yönünden öğretmeni köreltebilir.

2.4. Bir öğretim Materyali Olarak Tarih Şeritleri (Zaman çizelgeleri) nedir?

Tarih disiplinde “içerik olarak anlatılanları” zaman kavramını bir tarafa bırakarak anlamlı bir bütün haline getirebilmek olanaksızdır. Geçmişte olanları yaşanılmış dönemin değer yargıları içerisinde irdelemek gerekir. Bu nedenle çoğu tarihçi için tarihte zaman, (kronoloji) tarihin omurgasıdır. Kronoloji olmadan tarih olamaz (Diem (1982), akt. Bal ve Şimşek, 2010: 125).

Kronolojik bilginin verilmesinde kullanılabilen etkili öğretim materyallerinden birisi zaman çizelgesidir. Zaman çizelgesi, tarih şeridi ya da zaman şeridi birbirinin yerine kullanılabilen üç ayrı kavramdır. Her ne kadar zaman şeritlerinin daha kısa, tarih şeritlerinin ise daha uzun zaman aralıklarını gösterdiğini ifade eden araştırmacılar varsa da (Baymur,1941, akt. Altun ve Kaymakçı, 2016: 163) günümüzde bu kavramların birbirlerinin yerine kullanılabilirdiği görülmektedir.

Bu araştırmada, kavram karmaşası yaşanılmaması için alanyazında yer alan tarih şeridi ya da zaman şeridi kavramlarının yerine zaman çizelgesi kavramının kullanılması tercih edilmiştir.

Zaman çizelgesi, zaman kavramının geçmişten günümüze çizgisel bir form kağıt üzerine şekillendirilmiş, takvimsel tarihi rakamlar dizgisi ile tanımlanmış, soyut zamansal kurgunun en somut halidir (Şimşek, 2006: 10). Farklı bir şekilde ifade etmek gerekirse zaman çizelgesi öğrencilerde görsel öğrenmeyi amaçlayan, öğrencilerin geçmişten günümüze meydana gelen ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel olayları

sıralı bir halde karşılaştırmalar yapabildikleri görsel bir grafikdir (Altun ve Kaymakçı, 2016: 164).

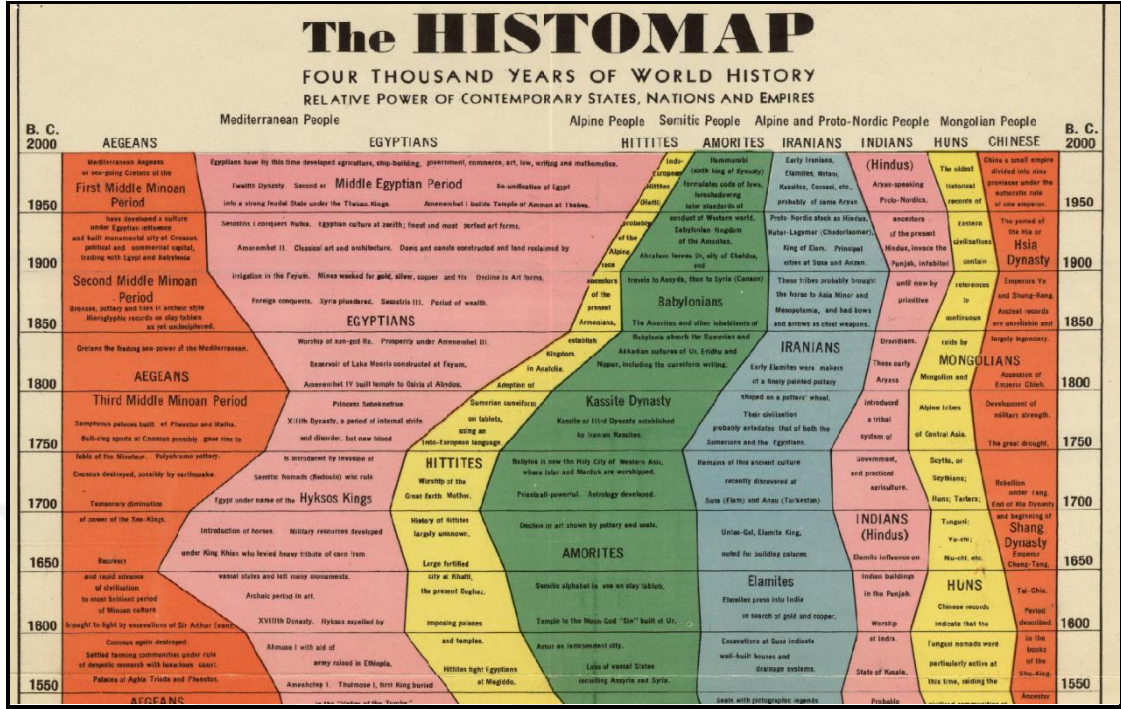
2.4.1. Zaman Şeritleri Tarihi (Histomap)

İlk olarak ABD’li tarihçi John B.Sparks, 1931 yılında tüm dünya tarihini gösteren modern bir zaman çizelgesi hazırladı. (Şekil 2) “Histomap”adı verilen bu geniş kapsamlı görselde tüm insanlık tarihi gösterilmiştir. Bu zaman çizelgesi, haritaları, atlasları ve küreleri ile en iyi bilinen Rand McNally, tarafından “The Histomap: 4 Thousand Year World History” adıyla yayınladı. Bu zaman çizelgesi 5. 2 metre uzunluğundaydı ve o günün şartlarında çok düşük bir fiyata satıldı. İnsanlığın büyük macerasını dramatize etmek için amacıyla çizilmiştir. Bu uzun görsel şerit medeniyetin büyük hikâyesi anlatılıyordu (www.davidrumsey.com).

Histomap, öğrencilerin dünden bugüne dünyanın çeşitli yaşam alanlarındaki olayları eşzamanlı ve karşılaştırmalı olarak görebilecekleri bir araçtır. Ders kitaplarında kronolojik olarak hazırlanmış tarih konularının görsel özetleyen bir konumda olup tarih olaylarına geniş bir perspektifle bakmayı sağladığı için daha 19. yüzyılın başlarında tarih eğitiminde histomapın öneminin kavrandığı anlaşılmaktadır. Örneğin 1835’te tarih eğitiminde senkronik tarih tablolarının önemini vurgulayanlardan biri de Alman Pedagog J. F. Herbart olmuştur. İngiliz Felsefeci A. N. Whitehead de “tarih münhanileri (eşyükselti eğrileri), okul öğreniminin temel kısmını oluşturan isim ve tarihlerin kuru kataloglarından çok daha canlı ve malumat vericidir.” sözü ile tarih olaylarının şeklen bir çizgisel grafikte gösterilmesinin son derece önemli olduğunu vurgulamıştır (Koşay (1941), akt. Ata, 2008: 67).

Şekil 2

J. B. Spark'ın 1931 Yılında Kumaştan Yaptığı Histomap'ın Bir Bölümü

(www.davidrumsey.com)

Zaman çizelgesinin ders kitaplarında kronolojik olarak hazırlanmış tarih konularının görsel olarak özetler. Zaman çizelgelerinin tarih olaylarına geniş bir perspektifle bakmayı sağlaması nedeniyle, 19. yüzyılın başlarından itibaren Tarih eğitimindeki öneminin kavrandığı anlaşılmaktadır. Bu dönemde zaman çizelgelerinin önemini fark eden bilim insanları vardır. Örneğin 1835'te tarih eğitiminde senkronik tarih tablolarının önemini vurgulayan Alman Pedagog J. F. Herbart ile tarih olaylarının şeklen bir çizgisel grafikte gösterilmesinin son derece yararlı olduğunu ifade eden İngiliz Felsefeci A. N. Whitehead bunlardan bazılarıdır (Koşay (1941), akt. Ata, 2008: 67).

Türk eğitim sisteminde, tarih programları içerisinde zaman çizelgelerinin kullanımı ise, 1943 yılı Maarif Vekâleti şurasında toplantısında Tarih Öğretim Komisyonunun, şura sekreterliğine sunduğu bir rapor ile gündeme gelmiştir (Ata, 2008: 68). Raporunda, öğrencileri tarihi konuları ezberlemekten kurtarmak için tarih öğretimine yardımcı olacak bir materyal olarak "Senkronik Tarih Tablolarının" Maarif Vekâleti tarafından hazırlanması önerilmiştir. Millî Eğitim şurasında alınan bu kararlar, Millî

Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü Hâmit Zübeyr Koşay'ın başkanlığında “Tarih öncesi ve Tarih Çağlarının Mukayeseli Zaman Tablosu” adlı eser, yaklaşık 3 yılda hazırlanarak, 1946’da yayınlandı.

Günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı Ders Aletleri Yapım Merkezi aracılığıyla zaman çizelgesi ve benzeri araçlar hazırlanıp öğretmenlerin hizmetine sunulmuştur. Özellikle 2003 yılından itibaren Prof. Dr. Ziya Selçuk’un Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı görevini üstlenmesiyle öğretim programları yeniden gözden geçirilmiş, yeni program ve ders kitaplarına paralel olarak eşzamanlı tarih şeritlerinin hazırlanması gereği konusunda fikir birliği sağlanmıştır. Gelecekte tek boyutlu zaman çizelgelerinin yerini daha iyi hazırlanmış eşzamanlı tarih şeritlerinin alması muhtemeldir (Ata, 2008: 346).

2.4.2. Zaman Şeritleri Nasıl Hazırlanır?

Çizgisel zaman çizelgesi hazırlamak için, o çizelgenin üzerinde ne kadar bir zaman dilimi gösterileceği hesaplanır. Çizelge üzerinde Milattan önce ve Milattan sonraki zaman dilimleri eklenir Yıllar düzenli aralıklarla belirlenir. Dönüm noktası olayların öğrencilere tarihleriyle beraber uygun bölümlere yerleştirilmesi istenebilir. İlk çağ, orta çağ, yeni ve yakın çağ gibi dönemlerin birden bire başlayıp bitmediğini fakat bu dönemlerin üst üste geldiğini öğrencilerin fark etmeleri gerekir. Sınıfta bir grup etkinliği ile hazırlanacak tarih şeritleri daha öğretici olur (Şimşek, 2012: 104).

Zaman çizelgeleri bir konu veya ünitenin başında giriş olarak verilerek öğrencilerin ön hazırlık yapmaları sağlanır. Sosyal Bilgiler ders kitaplarında bazen tarih anlatılan bir konunun başlangıcında buna benzer basit zaman şeritlerinin verildiği örnekler vardır. Öğrenciler zaman çizelgeleriyle kişisel olarak daha bağımsız çalışabilir. Konuların özet bilgilerini zaman çizelgesi üzerinde verme imkânı vardır. Bir zaman çizelgesinin işlevsel olması için çok detaylı olmasına gerek yoktur (Şimşek, 2012: 102).

Bir başka araştırmada Altun ve Kaymakçı (2016), zaman çizelgelerini, Maxim (2003); Şimşek (2012); Zarrillo (2000) gibi araştırmacıların çalışmalarından yararlanarak *Tablo 2*'deki gibi derlemişlerdir

Tablo 2

Zaman Çizelgelerinin Oluşturulma Aşamaları

Aşama	Yapılacak çalışma
1	Kazanım ve Konu Belirleme
2	Kazanım ve Konuyla İlgili Araştırma Yapma
3	Kullanım Amacını, Zamanını ve Şeklini Belirleme
4	Aktarım Yapılacak Malzemeyi Belirleme
5	Gösterilecek Zaman Dilimini Belirleme
6	Yazı Tipi ve Renkleri Belirleme
7	Kullanılacak Görseller ve Niteliklerini Belirleme
8	Zaman Çizelgesini Oluşturma
9	Deneme

2.4.3. Zaman Çizelgelerinin Yararları Nelerdir?

Zaman çizelgeleri öğretmenin yönlendirmesiyle sınıfta öğrencilere hazırlatılırsa daha yararlı bir materyal haline dönüşür. Öğretmen sınıfta (Filippot, 2017: 2);

- Kartondan kesilmiş uzunca bir şerit kesip sınıfta öğrencilerin rahatça ulaşabilecekleri bir yere asar. Eğer sınıfta yer yoksa sınıfın yanındaki koridorda bir yere asar.
- Zaman çizelgesinde hangi dönem anlatılacaksa O dönemin başlangıç ve bitiş tarihleri belirlenir. Detaylar öğrencilerin tamamlaması için boş bırakılır.
- Öğrencilerin tarihi figürleri, olayları nasıl göstermek istedikleri sınıfta tartışılabilir

Zaman çizelgelerinin öğrencilerin kullanımını açısından birçok yararı vardır. Tarih öğretimi için zamanı sıralamak oldukça önemlidir.

Zaman çizelgeleri (Blhy (1996), akt. Şimşek, 2012: 101);

- 1- Zaman çizelgeleri sayesinde çocukların belleklerinde tarihi olaylar karıştırılmaz
- 2- Farklı dönemlere ait zaman kesitlerine uyarlanabilir.

- 3- Birden çok medeniyete ait önemli tarihler zaman çizelgelerinde gösterilebilir.
- 4- Zaman çizelgelerinde özet tarih gösterildiğinden kullanımı kolaydır.
- 5- Bir olayın tarihi zaman çizelgesinde verilmemiş dahi olsa, hangi olaylar arasında olduğu görülebildiğinden çocuklar olayın dönemini kavrayabilir.
- 6- Çocuk zaman çizelgesi sayesinde olayların yaşandığı dönemi hayal edebilir.
- 7- Olaylar arası bağlantı kurulur. (sebe-sonuç ilişkisi)
- 8- Bir bakışta çok uzun dönemler ile kısa bir zaman süreci çocuklar tarafından fark edilir.

Zaman çizelgeleri, öğrencilerin tarihi olayların kronolojisini anlamalarına yardımcı olur ve öğrencilere, daha önce öğrendikleriyle bağlantılı olarak yeni öğrenilen tarihi olayları ve kişileri zihinlerine yerleştirmelerinde yardımcı olur. Olaylar arasındaki sebep ve sonuç ilişkilerini anlamak için görsel bir yardımcı görevi yapar ve öğrencilerin önceki bilgilerini pekiştirecek görsel bir bilgi verirler.

Öğrenciler, tarihi olayların, dönemlerin ve konuların zaman içinde nasıl örtüştüğünü tanımlarını sağlarlar. Benzer veya ilgili olayları temalara, dönemlere ve konulara göre tasnif etmek ve öğrencilerin farklı zaman dilimlerindeki öğeleri karşılaştırmalarında yardımcı olmak amacıyla zaman çizelgelerinin kullanılması son derece önemlidir (Filippot, 2017: 3).

2.4.4. Zaman Çizelgelerinin Çeşitleri Nelerdir?

Günümüzde genel olarak tarih yazıcılığında üç adet ana tarihsel zaman formundan yararlanılmaktadır. Bunlar; antik çağlara ait döngüsel zaman, Tevrat'la başlayan ve modern zamanlarla durumunu pekiştiren çizgisel/doğrusal metrik zaman ve Herder gibi bazı filozofların öngördükleri biçimde tarihte inişler ve çıkışların olduğunu vurgulayan inişli çıkışlı hat zaman anlayışıdır. (Bal ve Şimşek, 2010: 132,133). Buna göre zaman çizelgelerinin (bazıları aynı anda tek bir zaman çizelgesinde bulunmakla birlikte) aşağıdaki boyutlardan oluştuğu ileri sürülebilir (Bal ve Şimşek, 2010: 132, 133):

- 1- Lineer (Çizgisel): Olaylar düz bir çizgi şeklinde sıralanır.
- 2- Metrik: Zaman bu tür şeritlerde eşit kısımlara ayrılır

- 3- Hat: Düz bir çizgi olmadan olayların en baştan sona doğru bir hat üzerinde gösterildiği şeritlerdir.
- 4- Senkronik (Döngüsel): Bu tür tarih şeritlerinde çeşitli uygarlıklardaki olaylar eşzamanlı olarak gösterilebilir

Yapısal olarak bu tür çeşitleri olan zaman çizelgelerinin yanı sıra, içerik olarak çeşitli konuların aktarıldığı çeşitleri vardır. Bunlar (Altun ve Kaymakçı, 2016: 169);

1. Klasik zaman şeritleri
2. Görsel zaman şeritleri
3. Açıklamalı zaman şeritleri
4. Tematik zaman şeritleri
5. Otobiyografik zaman şeritleri
6. Biyografik zaman şeritleri
7. Senkronik zaman şeritleri
8. Gelişimsel zaman şeritleri
9. Canlı zaman şeritleri
10. Dijital zaman çizelgeleri

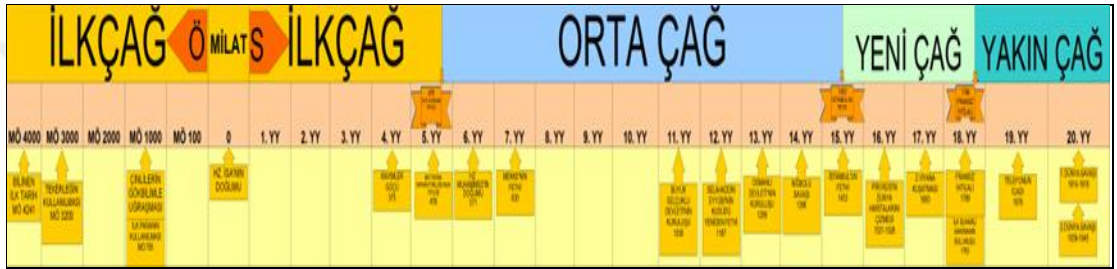
2.4.4.1. Klasik Zaman Şeritleri

Klasik zaman şeritlerinde Milat odak noktası olarak alınır. Zamanın iki boyutunu bir arada gösteren Milattan önce ve Milattan sonraki dönemler birbirini izleyen iki ayrı bölüm halinde sunulur (*Şekil 3*). İlk çağ, Orta çağ, Yeniçağ ve Yakın çağ gibi dönemleri başlatan ve bitiren önemli olaylarla birlikte gösterilir. Bu yolla öğrencilerin kronolojiyi kavramaları amaçlanır.

Tarihi çağlara ayırma fikrini ortaya atan ve uygulamasını yapan kişi 17. yüzyıl sonlarında Almanya'da Halle Üniversitesinden Prof. Christoph Cellarius'dir. (1638–1707) Aslında bu ayrımı filologlar için yapmıştır. *Historia Antiqua* (1685) adıyla yazdığı kitabında, Eskiçağ'ı Büyük Constantin dönemine bağlamıştır. *Historia Mediaevi* (Ortaçağlar Tarihi), Büyük Constantin döneminden İstanbul'un 1453'te Türkler tarafından alınmasına kadar geçen dönem olarak belirlemiştir. Daha sonraki bölüme ise, *Historia Nova* (Yeniçağ Tarihi) adını vermiştir. (Kafesoğlu, 1964: 2). Çağları gösteren bu ayırım günümüze kadar küçük değişikliklerle gelmiş, öğrencilerin tarihi krono-

lojik olarak öğrenmelerine ortam hazırlamıştır (Altun ve Kaymakçı: 2016: 170). Fakat bu durum öğrencilerin tarihi çağların başlangıç ve bitişlerini bir süreç olarak değil de, hızlı bir geçiş süreci, anlık bir olay zannetmelerine neden olabilir (Sakaoğlu,1998 akt. Altun ve Kaymakçı: 2016: 170).

Şekil 3
Klasik Zaman Şeridi

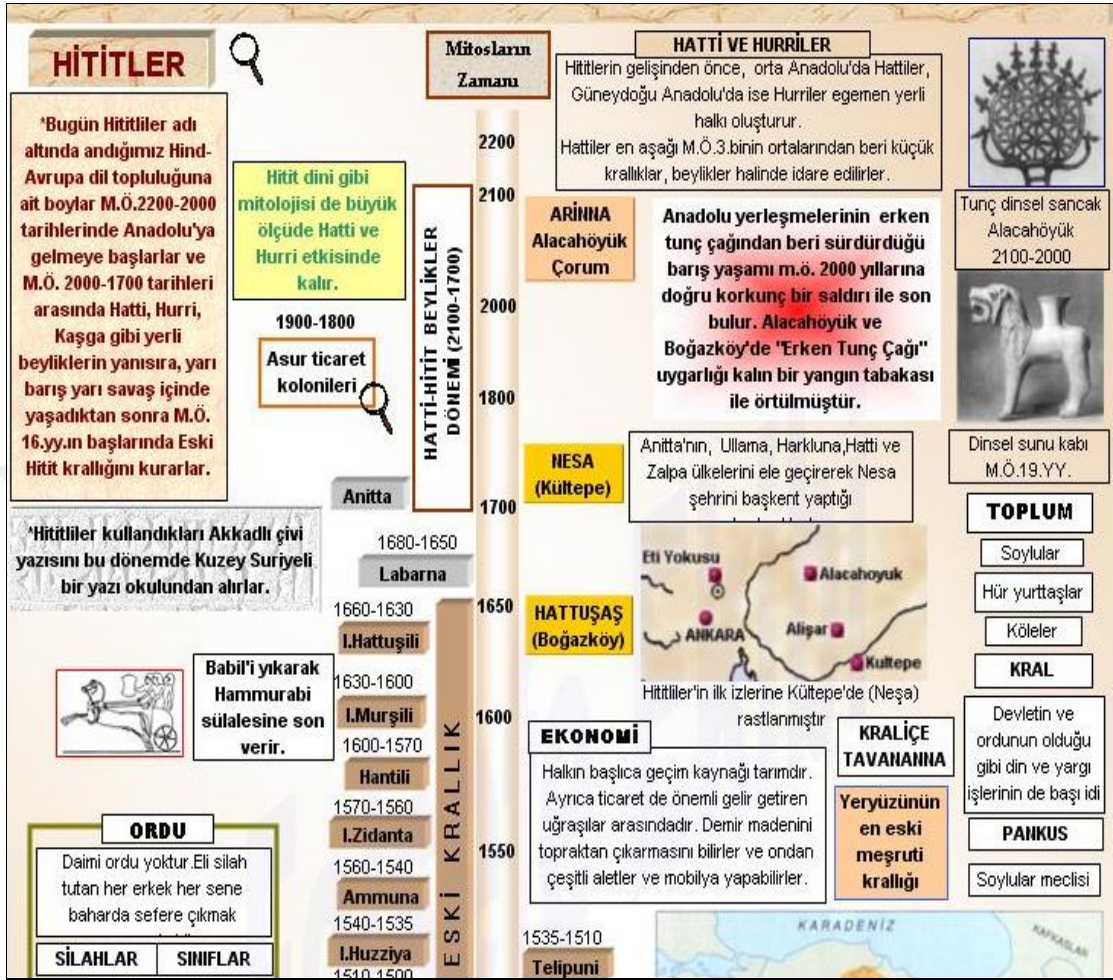

(www.denkbilgi.com)

2.4.4.2. Açıklamalı Zaman Şeritleri

Bu tür zaman şeritlerinde tarihi zamanlar yukarıdan aşağıya veya soldan sağa ilerleyerek gösterilirken, olaylar ve tarihsel süreçler hakkında kısa bilgiler verilir. Anlatılan olay veya bilgi verilen uygarlıklarla ilgili resim veya fotoğraflar da kullanılır. Öğrenciler bu tür zaman çizelgelerinden kronolojik bilgi alırken, tarihi olaylar ve uygarlıklar hakkında metinsel bilgi de edinebilirler (Altun ve Kaymakçı, 2016: 171)

Şekil 4
Açıklamalı Zaman Şeritleri

(www.forumlordum.net)

2.4.4.3. Görsel Zaman Şeritleri

Görsel zaman şeritleri, tarihi olayların kronolojik bir akış içerisinde görsellerle verildiği tarih şeritleridir (Şekil 5). Görsel olarak konu ile ilgili kişisel çizimler, kari-katürler, haritalar, semboller, minyatürler, gravürler ve resimler kullanılabilir. Bunların yanı sıra fotoğraflar da görsel kanıt olarak kullanılabilir. Görsel zaman çizelgeleri bilgi öğrenme, bilginin kalıcılığını sağlama konusunda öğrencilere yararlı olurken, konu bütünlüğünü görmeyi, tarihsel süreci anlamayı da kolaylaştırır (Altun ve Kaymakçı, 2016: 171).

Şekil 5
Görsel Zaman Şeritleri

(www.devo.com)

2.4.4.4. Tematik Zaman Şeritleri

Bu tür zaman şeritleri tarihsel akış yerine belli bir konuyu açıklayacak şekilde tasarlanır (Şekil 6). “Türkiye’de Sanayinin Gelişimi, Çocuk Haklarının Gelişimi” gibi belli konuları tema olarak alan zaman çizelgeleridir. Belli bir konunun gelişimini tarihsel süreçte ele aldığı için bu tür tarih şeritlerinde konu derinlemesine ele alınabilmektedir (Altun ve Kaymakçı, 2016: 171).

Şekil 6
Tematik Zaman Çizelgesi

(Altun ve Kaymakçı, 2016: 184)

2.4.4.5. Biyografik Zaman Şeritleri

Bu tür zaman şeritlerinde bireyin yaşamındaki kayda değer olaylar ve dönüm noktaları, doğrusal (lineer) bir zaman grafik düzeniyle verildiği materyallerdir (Barol, 2001: 20). Kişilerin yaşamları genel olarak ele alınır. Zaman çizelgesi fotoğraflarla ve anlatılarla desteklenir (Şekil 7).

Şekil 7
Biyografik Zaman Şeridi

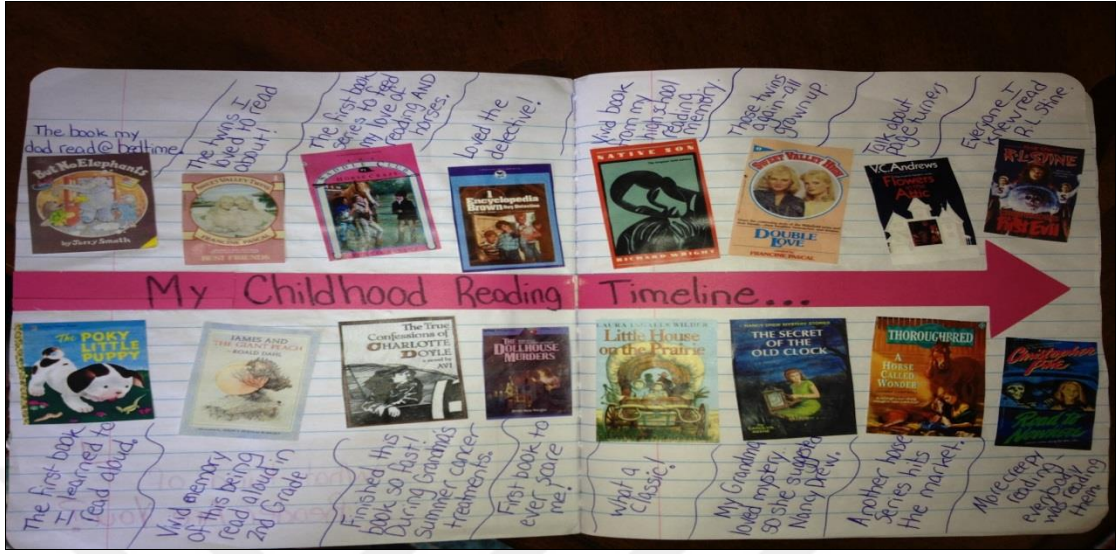

(www. muchadoaboutshakespeare.com)

2.4.4.6. Otobiyografik Zaman Şeritleri

Bu tür zaman şeritleri bireyin kendi yaşamından kesitler sunabilmesi için tasarlanmıştır. Okullarda öğrencilere yaptırıldığında, çocuk kendi yaşantısındaki önemli dönüm noktalarını küçük anı ve olayları zaman çizelgesi üzerine yazarak, hayatındaki önemli kişiler ve ailesine ait görselleri de kullanıp, zaman çizelgesi üzerinde gösterebilir. Gösterilen tarihler üzerinde çocuk kendi fotoğraflarını kullanarak fiziksel değişimin zamana bağlı olduğunu algılayabilir (Altun ve Kaymakçı, 2016: 164).

Şekil 8
Otobiyografik Zaman Şeritleri

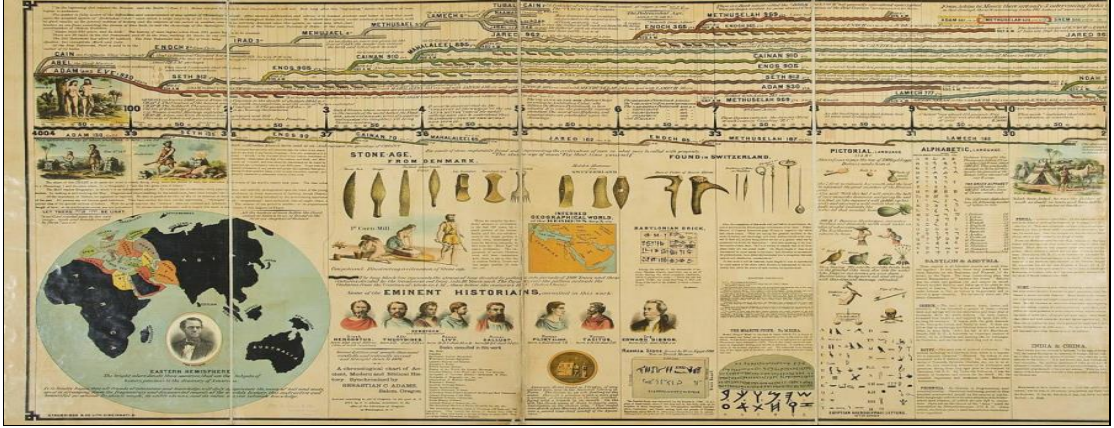

(www.es.pinters.com)

2.4.4.7. Eşzamanlı (Senkronik) Zaman Şeritleri

Bu tür tarih şeritlerinde aynı dönemde farklı bölgelerde yaşayan uygarlıklar aynı zaman çizelgesi üzerinde gösterilir (Şekil 9). Böylece öğrenciler tarihi eşzamanlı olarak algılayabilirler. Eşzamanlı zaman çizelgelerinin en dikkat çekenlerinden biri Sebastian C. Adam tarafından 1871 yılında basılan dünya tarihinin evrensel olarak anlatıldığı senkronik zaman çizelgesidir. “Chronological Chart of Ancient, Modern and Biblical History” adıyla yayımlanan bu zaman çizelgesi M.Ö. 4000 yılından başlayıp modern zamanlara (19. yüzyıl) kadar gelmektedir. Bir başka eşzamanlı zaman çizelgesi, 1949 yılında MEB tarafından Türkçe’ye de kazandırılan John B. Sparks (1931)’in “The Histomap: Four Thousand Years of World History” adıyla 1931 yılında yayımlanan Histomap (Tarih Haritası) adlı çalışmasıdır (Altun ve Kaymakçı, 2016: 172).

Şekil 9
Eşzamanlı (senkronik) Zaman Çizelgesi

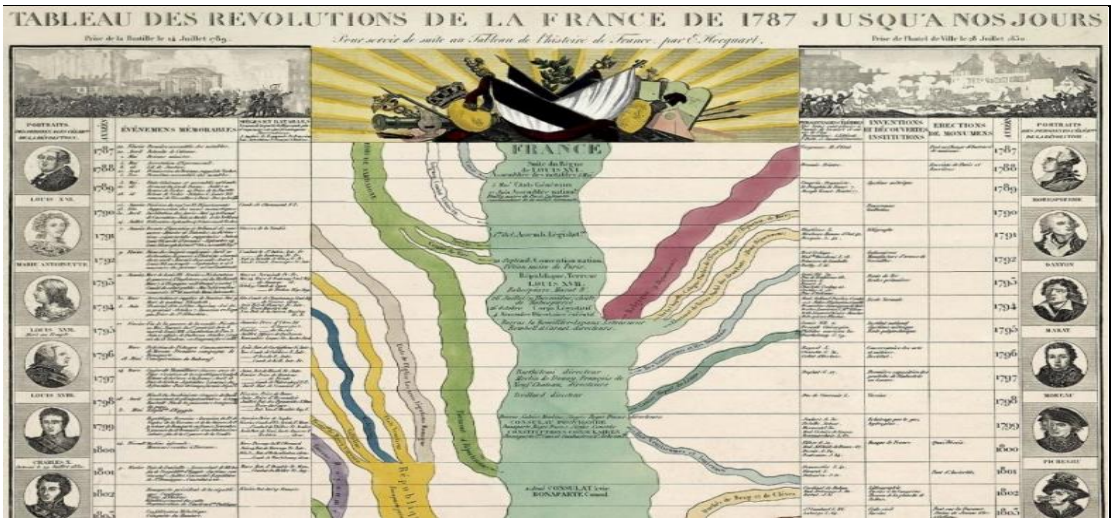

(www.davidrumsey.com)

2.4.4.8. Gelişimsel Zaman Şeritleri

Tarihteki belli başlı önemli olayların başlangıcında sona erdiği zamana kadar ele alan ve tüm detaylarıyla bu olayı irdeleyen zaman şeritleridir (Şekil 10). Bu tür şeritlerde olaya farklı bakış açılarıyla bakılabilir. Tarihi olayın etkisi olumlu veya olumsuz sonuçları olayın geçtiği mekânın özellikleri detaylı olarak verilebilir. Haçlı seferleri, Fransız ihtilali, Lale Devri gibi dönemsel tarihi olayların gelişim süreci bu tür tarih şeritlerinde izlenebilir (Altun ve Kaymakçı, 2016: 173).

Şekil 10
Fransız İhtilali Sürecini Gösteren Gelişimsel Zaman Şeritleri

(www.davidrumsey.com)

2.4 4.9. Canlı Zaman Şeritleri

Canlı zaman şeritlerinde öğrenciler kendileri katılımcı olurlar. Öğrencilerin farklı bir kişiyi temsil edebildiği biyografi türü bir çalışma olabildiği gibi, giydikleri kıyafetler ve hazırladıkları konuşma metinleri ile belirli bir dönemi temsil ettikleri tematik zaman çizelgeleri şeklinde de olabilir (Altun ve Kaymakçı, 2016: 172). Çocuklarla hazırlanacak böyle bir zaman şeridinde iki farklı dönemin kıyafetleri iki ayrı gruba giydirilip dönemsel olarak değişiklikleri fark etmeleri sağlanabilir (Şekil 11).

Şekil 11
Canlı Zaman Şeridi

(Altun ve Kaymakçı, 2016: 191)

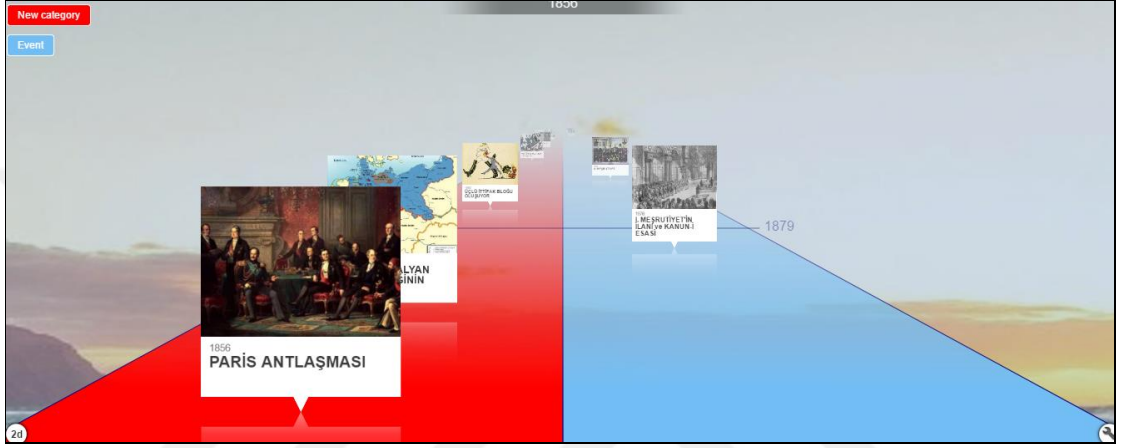
2.4.4.10. Dijital Zaman Çizelgeleri

Dijital zaman çizelgeleri, yakın geçmişte bilgisayar teknolojisinin gelişimine bağlı olarak ortaya çıkan ve diğer zaman şeritlerinin işlevsel olarak daha kapsamlı bir şekilde hazırlandığı materyallerdir. Klasik, açıklamalı, görsel, senkronik zaman şeritlerinin fonksiyonlarının tamamı dijital zaman çizelgesi ile gerçekleştirilebilir (Şekil-12, Şekil 13).

Ancak bilgisayar teknolojisi kullanılarak oluşturulduğundan, hem hazırlanış biçimi açısından hem de kullanım şekli nedeniyle diğer zaman çizelgelerinden ayrılır. Doğal olarak dijital zaman çizelgelerinin bir öğretim materyali olarak ortaya çıkması,

bilgi iletişim teknolojilerinin gelişimiyle doğrudan ilgilidir. Yeniliklerin birbirini takip ettiği günümüz dünyasında, istisnalar haricinde, eğitimde de eskiye dönüşün olmayacağı düşünülürse, dijital tarih şeritleri zaman ve kronolojinin öğretiminde klasik tarih şeritlerinin yerini alacaktır.

Şekil 12
Dijital Zaman Çizelgesinden Bir Kesit

(www.tikitoki.com'dan yapılan bir uygulama)

Şekil 12
Dijital Zaman Çizelgesinden Bir Kesit

(www.tikitoki.com'dan yapılan bir uygulama)

Şekil 13

Dijital Tarih Şeritlerinde Eşzamanlılığın Gösterimi

(www.tikitoki.com'dan yapılan bir uygulama)

Sosyal Bilgiler dersinde, tarih konularının daha ilgi çekici bir hale getirilebilmesi için dijital zaman çizelgelerinin kullanılması, öğrencilerin zaman ve kronolojiyi, değişim ve sürekliliği anlamalarında, yaparak yaşayarak öğrenmelerinde çok etkili bir materyal olabilir. Dijital zaman şeritleri, canlı zaman şeridi haricindeki diğer tüm zaman şeritleri gibi hazırlanabilir. Dijital teknolojilerdeki gelişmenin bir sonucu olarak farklı konularda olduğu gibi zaman şeridi hazırlamaya yönelik de birçok yazılım ve web sitesi oluşturulmuştur. Öğrencilerin ve öğretmenlerin fotoğraf, video, ses dosyası, metin, link, konum ekleyebildikleri; web siteleri ve sosyal medya araçlarında paylaşabildikleri; arka plan ve müziklerle kişiselleştirdikleri zaman şeritleri hazırladıkları bu web sitelerine şu örnek verilebilir: Tiki-Toki, Capzles, OurStory, HSTRY, Meograph, MyHistro, Read Write Think, TimeLine JS, TimeGlider, TimeToast, Dipity (Altun ve Kaymakçı, 2016: 173).

Bu çalışmada web tabanlı sitelerden tiki toki sitesinin alt yapısı kullanılarak, üç boyutlu dijital tarih şeritleri hazırlanmıştır. Ortaokul 7. Sınıf öğrencileri, “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesini kapsayan döneme ait, siyasi, sosyal ve ekonomik olayların konu edildiği zaman çizelgelerini, ikişer kişilik gruplar halinde hazırlamışlardır. Öğrenciler tarih şeritlerini yaklaşık üç haftalık bir zaman diliminde, çeşitli araştırmalar yaparak hazırlamışlardır. Tarih şeritleri hazırlanırken öncelikle, araştırılmanın yapılacağı dönem veya zaman dilimi belirlenir. Araştırma konularının bulunacağı kaynaklar tespit edilir. Konu başlıklarıyla ilgili görseller belirlenir (video, fotoğraf, resim, gravür, tablo, harita, şekil, kavram haritaları vb.).

Zaman çizelgesi üzerine eklenecek konu başlıkları tespit edilir. Gereksiz ve konuyla ilgisi olmayan metinler çıkartılır. Dijital zaman çizelgeleri web tabanlı bir materyal olduğundan okuyucuyu veya öğrencileri sıkacak uzun metinlerden kaçınılır. Gerekirse bu uzun metinleri okumak isteyenler için kaynak kitap önerilir veya link verilebilir. Öğrenciler tarih şeritlerinin hazırlanması aşamalarında, ihtiyaç duydukları her konuda öğretmenlerine danışabilirler.

2.5. İlgili Araştırmalar

Dijital zaman çizelgelerinin öğrenci başarısına etkisi ilgili olarak çok kapsamlı bir akademik araştırma yapılmamış olmasına rağmen, tarih şeritleri ve zaman çizelgeleri ile ilgili ulusal ve uluslararası literatürde çeşitli çalışmalar mevcuttur. Yine tarih şeritleri ile ilgili olarak öğrencilerde zaman ve kronoloji becerisinin gelişiminin araştırıldığı önemli araştırmalar yapılmıştır.

Safran ve Şimşek'in (2006) "İlköğretim Öğrencilerinde Tarihsel Zaman Kavramının Gelişimi" konulu çalışmalarında tarihsel zaman kavramının öğrencileri tarafından kazanılmasında, cinsiyet, sosyo-ekonomik çevre, sınıf düzeyi, yaş durumu, matematik, yabancı dil ve Türkçe dersi başarılarını da etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Öğrencilere tarihsel zamanın öğretiminde, öğretmenlerin donanımlı olmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Şimşek'in (2007) yaptığı, "İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerinin Kronolojik Algılarının Geliştirilmesine Yönelik Yarı Deneysel Bir Çalışma" konulu araştırmada 5. Sınıf öğrencilerinin zaman ve kronolojiyi anlama düzeyleri, zaman çizelgeleri, eski ev aletleri, eski fotoğraflar, koleksiyonlar kullanılarak ölçülmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin kronolojik becerilerini ölçmek amacıyla kullanılan bu tür yardımcı materyallerin tarih konularına olan ilgilerini artırmakla kalmayıp, öğrencilerde zaman ve kronoloji becerisini de geliştirdiği tespit edilmiştir. Şimşek'in daha önce bu konu ile ilgili çalışma yapmış olan araştırmacıların, çocuklara zaman ve kronolojinin öğretiminde uygun yöntem ve yaklaşımlarla erken yaşlarda verilebileceği görüşüne de katıldığı anlaşılmaktadır.

Ata'nın (2008) "1943'teki İkinci Milli Eğitim şurasının Tarih Eğitimi Kararlarından Birinin Uygulanması: Bir Histomap'ın Yapım Öyküsü" konulu çalışmasında John B. Sparsk'ın 1931 yılında yaptığı ilk histomap'ın örnek alınarak, Hamit Zübeyr Koşay'a hazırlattırılması ve tarih şeritlerinin Türk Milli Eğitim sistemine girmesi konu edilmiştir. Avrupa'da hazırlanan Sparsk'ın histomap'ının sürekli güncellenerek modern hale getirildiği vurgulanmış, Koşay'ın histomap'ının ise değişen tarih ders programları ve ders kitaplarına göre güncelleştirilecek mekanizmalar kurulmadığını ve bu durumun ülkemiz eğitim sisteminde tarihsel zamanın öğretilmesi adına bir kayıp olduğu öne sürülmüştür.

Safran ve Şimşek'in (2009) yaptığı "Çocuklarda Zaman Algısının Gelişimi" konulu araştırmada, çocuklarda yaşa bağlı olarak gelişen zaman algısı konu edilmiş, ulusal ve uluslararası literatürde yapılmış çalışmalardaki bulgulardan yararlanılarak çocukların günlük yaşamlarındaki konvansiyonel zaman algısıyla, genel zaman algısı arasındaki farklar araştırılmıştır. Neticede çocuklarda zaman algısının kendiliğinden değil, çocuğun yaşına bağlı, zihinsel gelişim ve deneyimleri sayesinde şekillendiği vurgulanmıştır.

Şimşek (2012), "Kronoloji ve Zaman Algısı" araştırmasında, tarihsel zamanı; "Toplumları, sonuçlarıyla derinden etkileyen olayların tanımlanmasında kullanılan geçmişte kalmış zamanın bir bölümü" şeklinde tanımlarken, kronolojiyi; "Tarihsel zaman içerisinde yaşanan olayların öncelik ve sonralık sırasına göre dizin halinde ilerlemesidir" şeklinde tanımlamıştır. Kronolojinin tarihin daha iyi anlaşılmasını sağladığını belirterek, alayazında yapılmış araştırmacıların bir kısmının ortak görüşü olan, çocuklarda geçmişin on bir yaş ve sonrasında tam olarak anlam kazanabileceğini vurguladıklarını belirtmiştir. Ancak bazı araştırmacılarında, sistemli bir şekilde konuya ilişkin alıştırmalarla çocuklara zaman kavramının daha erken yaşlarda verilebileceğini de belirtmiştir. Bu araştırmada ayrıca ortaokullarda okuyan çocuklara tarihsel zaman kavramını kazandırmaya yönelik etkinlik örnekleri tavsiye edilmiştir.

Hayal, Sağlam ve Tınmaz'ın (2015) ,"Sınıf Öğretmenlerinin zaman ve Kronolojiyi algılama Becerisini Öğretmeye Yönelik Deneyimlerine Fenomonolojik Bir Bakış" konulu araştırmalarında sınıf öğretmenlerinin "zaman ve kronolojiyi algılama" becerisinin öğretiminde yararlandıkları öğretim stratejileri ve başvurdukları etkinliklerle-

re ilişkin görüşleri alınarak, öğretici etkinlikler; zaman çizelgeleri, gözlem gezileri ve eğlendirici etkinlikler temaları altında incelenmiştir.

Altun ve Kaymakçı'nın (2016), "Zaman ve Kronolojinin Öğretiminde Bir Materyal: Zaman çizelgeleri" konulu araştırmalarında tarih öğretiminde kuramsal ve uygulamaya dönük taraflarıyla zaman çizelgelerini tanıtmak amaçlanmıştır. Araştırma iki aşamaya ayrılmış ve ilk aşamada zaman ve kronoloji kavramları ele alınarak öğretim programları doğrultusunda tarih öğretiminde zaman ve kronolojinin yeri açıklanmıştır. İkinci aşamada ise zaman çizelgelerine dair kuramsal bilgiler sunulmuştur, daha sonra da örneklerle zaman çizelgelerinin türleri ele alınmıştır. Zaman çizelgelerinin ilköğretimde, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, TC. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, ortaöğretimde ise Tarih derslerinde zaman ve kronolojinin öğretiminde vazgeçilmez bir materyal olduğu ve bu konuların öğretiminde zaman çizelgelerinin kullanılması gerektiği belirtilmiştir.

Bal ve Şimşek'in (2010) "Tarih Şeridi Aracılığıyla Öğretmen Adaylarının Tarihsel Zaman Algılarının İncelenmesi" konulu araştırmalarında Sınıf öğretmenliği birinci sınıf öğrencilerine zaman çizelgeleri yaptırılmış ve öğretmen adaylarının tarihsel zaman algıları tarih şeritleri üzerinden bir okuma ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda uzun yıllardır öğrencilere verilen formel eğitimin ortaya çıkarması gereken tarihsel zaman formunun dışında, çok daha farklı zaman algılarının olduğu görülmüştür. Böylece eğitim sistemimiz içerisinde verilen tarihsel zaman kavramına dair bir takım noksanlıkların olduğu anlaşılmıştır. Ancak araştırmada elde edilen bulguların farklı araştırmalarla da desteklenmesi gerektiği tavsiye edilmiştir.

Uluslararası alanyazında çocuklarda zaman algısının gelişim, zaman ve kronolojinin öğretim ile ilgili önemli çalışmalar da mevcuttur; Muir'in (1990), Time Concept for Elementary School Children (İlkokul Çocukları İçin Zaman Kavramı), Friedman'ın (1991), The Development of Children's Memory for The Time of Past Events (Geçmiş Olaylar İçin Çocuk Hafızasının Gelişimi), ve Friedman'ın (2000), The Development of Children's Knowledge of The Times of Future Events (Çocukların Gelecekteki Olayların Zamanlarının Bilgisinin Gelişimi), Vukelichbve Thornton'ın (1990), Children's Understanding of Historical Time Implications for Instruction (Çocuklarda Zaman ve Tarih Kavramları), Wood'un (1995) "Developing an Understanding of Time Sequencing Issues (Kronolojik Bilgi Gerektiren Konularla

İlgili Anlayış geliştirme), Stow ve Haydn'ın (2000), Issues in The Teaching Of Chronology (Kronolojinin Öğretiminde Sorunlar) konulu çalışmaları bunların başlıca örnekleridir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve elde edilen verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, 2016-2017 eğitim-öğretim yılının Bahar döneminde, bir devlet okulunun 7. Sınıf öğrencileri üzerinde dijital zaman çizelgelerinin etkililiğini ölçmek ve bu çizelge ile ilgili öğrenci görüşlerini almak için yapılmıştır. Araştırmada nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı, karma araştırma modeli izlenmiştir. Karma araştırma modeli en az bir nitel ve bir nicel yöntemi içeren araştırma tasarımıdır (Gökçek, 2015: 377). Araştırmacıların karma yöntemi tercih etme sebepleri, alanyazında konuyla ilgili çalışmalar yapmış bilim adamları tarafından farklı nedenlere dayandırılmaktadır. Bu yöntemin tercih edilmesini, karmaşık bir olgunun daha açıkça anlaşılabilmesi ve ifade edilebilmesi için seçildiğini vurgulayan Creswell ve Clark' ın (2007) yanı sıra, Johnson ve Turner (2003), araştırmacıların çok değişik strateji ve yöntemler kullanarak, çoklu veri toplamayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir (Gökçek, 2015: 377).

Bu araştırmada tek yöntemli araştırmalarda çıkabilecek bazı problemleri azaltma veya ortadan kaldırma amacı güdülmüş olup, farklı bir stratejiyle, çoklu veri toplama hedeflendiğinden, Johnson ve Turner'in (2003, akt. Gökçek, 2015: 377) öne sürdüğü varsayım, bu araştırmada izlenen yönetime uygun olmuştur.

Araştırmanın nicel kısmında, deneme modeli tercih edilmiştir. Bu model, neden-sonuç ilişkisinin tespiti için, doğrudan araştırmacının kontrolü altında ve gözlenmesi gereken verilerin toplandığı bir araştırma modelidir. Deneme modellerinde, araştırmaya katılan deney ve kontrol gruplarının sayısı, seçilme şekli, bağımsız değişkenler, bağımsız değişkenlerin gruplarda uygulanma sırası ve şekli, bağımlı değişkenlerin ölçülme zamanı gibi deneysel araştırma ile ilgili bilgilere yer verilir (Karasar, 2007: 34).

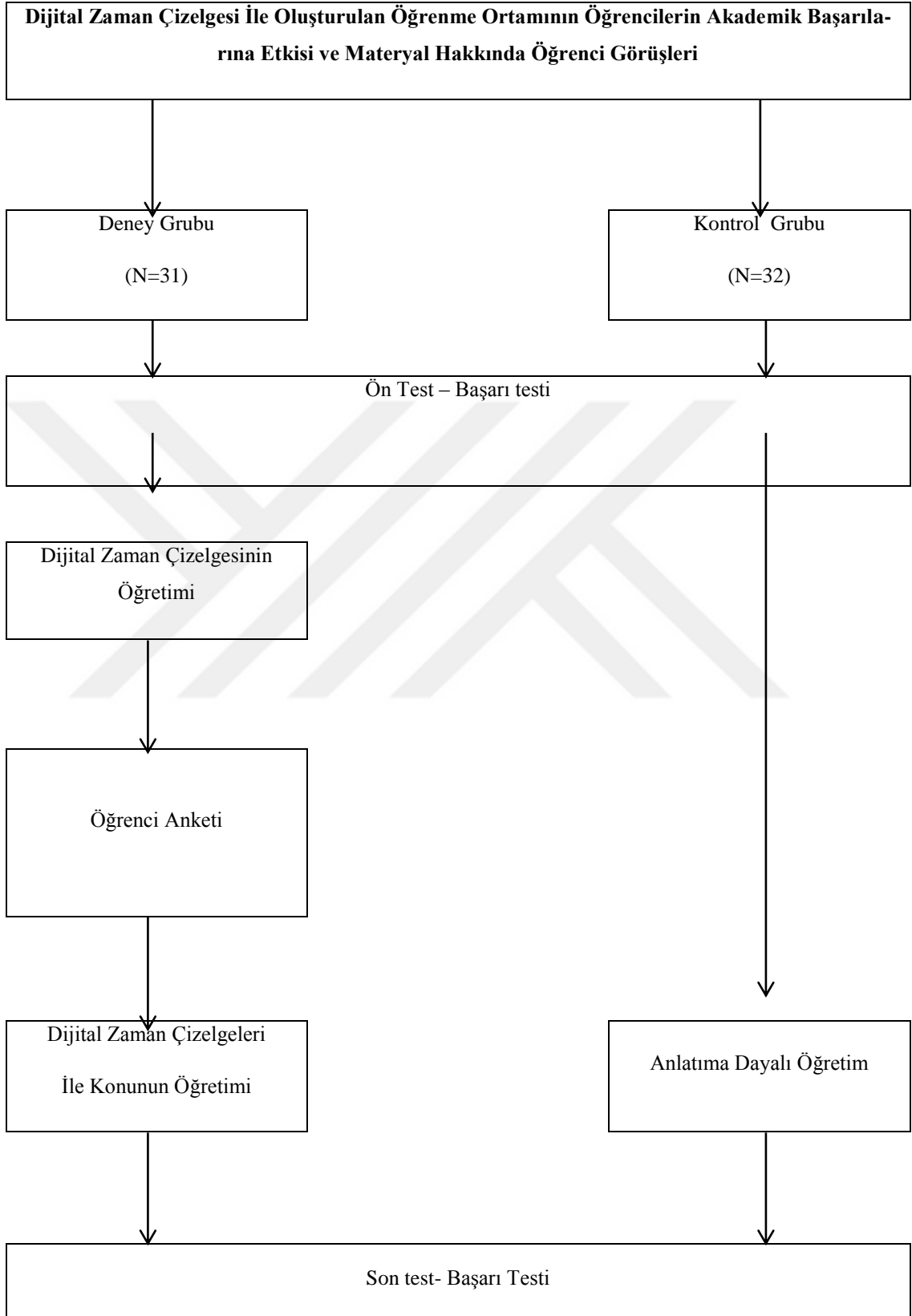
Araştırmada, deneme modelinin kategorilerinden biri olan kontrollü ön ve son test modeli uygulanmıştır. şans yolu ile bir tane deney bir tane de kontrol grubunun atandığı bu modelde, grupların ön test puanlarının birbirine yakın olmasına dikkat edilir (Kaptan,1998: 85). Bu modelde gruplar deneysel işlem öncesinde ve sonrasında birer defa ölçölürler.

Araştırmanın bağımsız değişkeni dijital zaman çizelgesi destekli öğrenme yaklaşımı, bağımlı değişkeni ise akademik başarıdır.

Araştırmada deney grubu öğrencilerinin dijital zaman çizelgesi hakkındaki görüşleri de alınmıştır. Araştırmanın akış şeması şu şekildedir (şekil 15):

Şekil 14
Araştırmanın Akış Şeması

Araştırma deseni planlanırken, dijital zaman çizelgesinin öğrencilerin akademik başarı düzeylerine etkisi öğrencilerin bu materyal hakkındaki görüşlerinin tespiti amaçlanmıştır. Desende birinci faktör dijital zaman çizelgesi ile bütünleştirilmiş öğrenme ortamı ile öğretim programının öngördüğü öğretim uygulamalarının gerçekleştirildiği öğrenme ortamı olmak üzere iki alt düzeyli faktördür. İkinci alt faktör ise, deneysel işlem öncesinde ve sonrasında uygulanan ön test ve son test olmak üzere iki alt düzeyli değişkendir.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırma grubunda yer alan öğrenciler, 2016-2017 öğretim yılının Bahar döneminde Niğde il Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bir devlet okulunun 7. sınıfında öğrenim görmektedirler.

Çalışma grubunda toplam 56 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin 28'i deney, 28'i ise kontrol grubunu oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin 24'ü kız, 32'si erkektir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada iki farklı veri toplama aracı vardır. Bunlardan birincisi, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin araştırma çerçevesinde öğretimi gerçekleştirilen ünite ile ilgili hazırlanan akademik başarı testi, diğeri ise deney grubu öğrencilerinin dijital zaman çizelgesine yönelik görüşlerini tespit eden bir ankettir.

3.3.1. Akademik Başarı Testi

Akademik başarı testinin (Ek 1) ilk aşamasında, araştırmacı tarafından, öğretimi gerçekleştirilen ünite içeriği ile ilgili 34 tane soru hazırlanmıştır. Başarı testinin kapsam geçerliliğini sağlamak üzere alınan uzman görüşünden sonra test tekrar gözden geçirilerek düzeltmeye gidilmiş ve soru sayısı 30'a indirgenmiştir. Bu başarı testinin ön uygulaması, bir ortaokulun 7 farklı şubesinde öğrenim gören toplam 154 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Uygulama sonrasında ITEMAN 3.0 programı kullanıla-

rak madde güçlük indeksi 0.40 ile 0.60 arasında, madde ayırt edicilik indeksi ise 0.40'tan büyük olan toplam 20 soru asıl uygulama için gerekli başarı testi kapsamına alınmıştır.

3.3.2. Araştırma Anketi

Araştırmanın bir diğer ölçme aracı ise ankettir (Ek 2). Araştırmada, deney grubunun deneysel işlem sonrasında tek test olarak uygulanan bu anket ile, öğrencilerin dijital zaman çizelgesi hakkındaki görüşleri alınmıştır. Açık uçlu sorulardan oluşan anket kapsamında, dijital zaman çizelgesinin öğrencilerin öğrenmelerine katkıları, öğrencilerin materyali kullanırken yaşadıkları zorluklar, materyalle ilgili merak ettikleri ve yapmak istedikleri şeyler sorulmuştur.

3.4. Veri toplama süreci

- 1- Araştırma 28 öğrenciden oluşan deney grubu ve şubesindeki 28 öğrenciden oluşan kontrol grubu olmak üzere toplam 56 öğrenci ile birlikte yürütülmüştür.
- 2- Araştırma, 2016-2017 eğitim-öğretim yılının Bahar döneminde “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesinin öğretimi sırasında gerçekleştirilmiştir.
- 3- Ünitenin öğretim sürecine başlanmadan önce deney ve kontrol grubu öğrencilerinin konu ile ilgili başarı düzeylerini ölçmek üzere akademik başarı testi uygulanmıştır.
- 4- Başarı testinin ön uygulamasından sonra, deney grubu öğrencilerine, dijital zaman çizelgesini nasıl kullanacaklarına dair ortalama 4 ders saati süren ve ders dışı etkinlik olarak gerçekleştirilen bir eğitim verildi. Öğrenciler ders içi etkinlik olarak bu öğretim materyalini kullanmaya hazır hale getirildiler.
- 5- Deney grubu öğrencilerin materyalle ilgili hazır bulunma durumları istenen beklenen seviyeye geldikten sonra, aynı zamanda ders öğretmeni olan araştırmacı, plânlanmış olan hedef ve davranışlara uygun bir şekilde ünitenin öğretimine başlamıştır. Deney grubunda ünite öğretimi dijital zaman çizelgesi ile bütünleştirilmiştir. Araştırmacı, ünite içeriğini öğrencilerin dijital zaman

çizelgesi ile birlikte kavramasını sağlamış ve onları yönlendirici konumda olmuştur. Kontrol grubunda ise araştırmacı yine özverili bir şekilde, düz anlatım, soru-cevap, öğretim programının ve ders kitabının önerdiği etkinlikler işe koşularak ve aynı zamanda basılı zaman şeritleri kullanılarak ünitenin öğretimi gerçekleştirilmiştir. Ünitenin öğretimi iki hafta boyunca sürmüştür.

- 6- Ünitenin farklı öğrenme ortamlarında gerçekleştirildiği her iki grubun öğrencilerinin ünite ile ilgili başarı düzeylerini ölçmek üzere başarı son test uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın bu bölümünde geçek deneysel desenlerden ön test /son test kontrol gruplu model kullanılmıştır.

Nicel yaklaşım yöntemi ile deney ve kontrol grupları istatistiksel olarak denkleştirilmiş, araştırma kapsamında ünite ile ilgili akademik hazırbulunuşluluk düzeyi en yakın iki şubenin öğrencileri deney ve kontrol grubu olarak atanmıştır. Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili başarı ölçüleceğinden deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi okur-yazarlığında akademik ortalama bakımından birbirlerine en yakın iki şubenin grup eşleştirmesi yapılmıştır.

Araştırmada böyle bir yöntem izlenmesinin nedeni, deneysel araştırmalarda katılımcıların belirlenmesi usulünün “grupların eşleştirmesi” metodunun uygulanması gerekliliğinin bir sonucudur (Özmen, 2015: 52-53).

3.5. Verilerin Analizi

Bu çalışmada nicel veri analizleri, SPSS 24.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın deneysel deseninde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanlarının gruplar arası anlamlı bir farklılık olup olmadığını görebilmek için bağımsız t-testi analizi yapılmıştır. Bu analiz türü, deney ve kontrol grupları arasında ortalama bir fark olup olmadığını görebilmek için yapılır (Kalaycı, 2006: 74).

Araştırmada, dijital zaman çizelgesi destekli öğrenme ortamının öğrencilerin akademik başarısı üzerinde etkili olup olmadığı Tek Faktörlü Kovaryans Analizi (ANCOVA) ile, etki düzeyi ise eta-kare (η^2) değeri ile hesaplanmıştır. Etki büyüklüğü olarak da adlandırılan eta-kare değeri bağımlı değişken ile bağımsız değişken arasın-

daki ilişkinin büyüklüğünün bir ölçüsüdür (Mertler ve Vannatta, 2005; akt. Polat-Demir, 2016).

Deney grubu öğrencilerinin dijital zaman çizelgesi ile ilgili görüşlerini almak için sorulan açık uçlu soruların değerlendirilmesi ise betimsel analiz yapılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımlarında veriler, araştırma soruları veya görüşme soruları sonucunda elde edilen temalara göre özetlenir veya yorumlanır. Bu yöntemin uygulama sürecinde, önce veriler ayrıntılı şekilde betimlenir. Ardından yapılan bu betimlemeler anket veya görüşme verilerinden doğrudan alıntılar kullanılarak açıklanır (Cansız & Aktaş, 2015: 347).

BÖLÜM-IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın alt problemleri için toplanan verilerden elde edilen bulgular ve yorumlamalar sunulmuştur.

4.1.1. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Başarı Düzeylerine İlişkin Bulgular

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin uygulama öncesindeki başarı düzeyleri aşağıdaki gibidir.

4.1.1.1. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Türk Tarihinde Yolculuk Ünitesi ile İlgili Başarı Puanlarının Karşılaştırılması

DeneySEL işlem öncesinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Türk tarihinde Yolculuk ünitesi ile ilgili ön test başarı puanları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3

Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test Puanlarının Gruplar Arası Farklılığı İçin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Deney grubu	28	74.64	5.599	54	.893	.376
Kontrol grubu	28	76.96	12.571			

Tablo 3’de görüldüğü üzere, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanları için anlamlı bir farklılık yoktur ($t_{54}=.893$, $p>.05$). Deney ve kontrol gruplarının

ön test ortalaması sonuçları kontrol grubu öğrencilerinin lehine olup, deney grubu öğrencilerinin ön test puanlarının ortalaması $\bar{X}=74.64$, kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanlarının ortalaması ise $\bar{X}=76.96$ 'dır. Bu bulgular uygulama öncesinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Türk Tarihinde Yolculuk ünitesi ile ilgili bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

Araştırmada, dijital zaman çizelgesi destekli öğrenme ortamının 7. Sınıf öğrencilerinin Türk Tarihinde Yolculuk ünitesi ile ilgili akademik başarıları üzerinde etkili olup olmadığı ise ANCOVA ile incelenmiştir.

ANCOVA analizine geçilmeden önce analizin varsayımlarından olan ön test son test puan dağılımlarının normal olup olmadığı sınıanmıştır. Bu amaçla hem deney hem de kontrol grubunun ön test ve son test puanlarına ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4

Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test Ve Son Test Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikleri

Grup	Test	\bar{X}	Ss	En küçük değer	En yüksek değer	Çarpıklık	Basıklık
Deney grubu	Ön test	74.64	5.60	60,00	90,00	-.150	2.593
	Son test	98.57	3.00	90,00	100,00	-2.037	3.234
Kontrol grubu	Ön test	76.96	13.63	50.00	100,00	-.180	-.686
	Son test	95.00	5.85	85.00	100,00	-.860	-.795

Deney grubu öğrencilerinin ön test puan ortalaması $\bar{X}=74.64$, son test puan ortalaması $\bar{X}=98.57$; kontrol grubu öğrencilerinin ön test puan ortalaması $\bar{X}=76.96$, son test puan ortalaması $\bar{X}=95.00$ 'tir. Kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanlarına ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri -1 ile +1 arasında değer alırken deney grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanlarına ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri -1'den küçük ve 1'den büyüktür. Bu değerler kontrol grubunun puan dağılımları-

nın normal dağılımdan aşırı sapma göstermediğini, deney grubu puan dağılımlarının normal dağılımdan sapma gösterdiğini ortaya koymaktadır. Büyüköztürk (1998)'e göre ise normallik sayıltısı, eşit ve makul büyüklükteki ($N_i \geq 15$) gruplarda ihmal edilebilmektedir.

ANCOVA'da diğer bir varsayım da her iki gruba ait ön test-son test verilerinin regresyon doğrularının eğimlerinin eşitliğidir. Bu varsayımına ilişkin sonuçlar ise Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

Ön Test-Son Test Verilerinin Regresyon Eğimleri

Varyansın kay- nağı	Kareler laması	Top- sd	Kareler Orta- laması	F	p
Öntest	369,856	1	369,856	22,312	,000
grup * öntest	7.261	1	7,261	0.438	,728
Hata	878,571	53	16,577		
Toplam	1255.354	56			

Tablo 5 incelendiğinde son test puanları üzerinde grup ve ön testin ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir ($p > .05$). Bu sonuçlar regresyon doğrularının eğimlerinin eşit olduğunu göstermektedir.

ANCOVA analizinden önce sınanan son varsayım ise son test puanlarına ilişkin grupların varyanslarının eşit olup olmadığına dair yapılan Levene Testidir. Bu test sonuçları ise Tablo 6'daki gibidir:

Tablo 6

Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Puanlarına İlişkin Levene Testi Sonuçları

F	Sd1	Sd2	P
3,348	1	54	,073

Tablo 6 incelendiğinde grupların varyansının eşit olduğu görülmektedir ($p > 0.05$).

Gerekli varsayımların sınanması sonucunda ANCOVA'nın yapılabileceğine karar verilmiştir. ANCOVA analizi bulguları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7

Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Puanlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanlarının ANCOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	Toplam sd	Kareler Ortalaması	F	P	η^2
Öntest	335,975	1	335,975	20,781	,000	,282
Grup	239,500	1	239,500	14,814	,000	,218
Hata	856,882	53	16,168			
Toplam	1371,429	55				

Tablo 7'de ön test puanlarının ortak değişken olarak alındığı ANCOVA sonuçları incelendiğinde, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($F_{(1,53)}=14.814$, $p<.05$). Eta-kare etki büyüklüğü değeri $\eta^2=0.218$ bulunmuştur. Bu bulgu, dijital tarih çizelgeleri ile yapılan öğretimin deney grubu öğrencilerinin akademik başarısı üzerinde “geniş” bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

4.1.2. Deney Grubu Öğrencilerinin Dijital Zaman Çizelgesinin Kullanışlılığına İlişkin Görüşleri

Bu kısımda öğrencilerin dijital zaman çizelgesiyle ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

4.1.2.1 Deney Grubu Öğrencilerinin Dijital Zaman Çizelgesinin Öğrenmeye Olan Katkısına İlişkin Görüşleri

Deney grubunda yer alan öğrenciler, dijital zaman çizelgelerinin öğrenmelerine olan katkılarını farklı açılardan değerlendirmişlerdir. Öğrenci görüşlerinin sınıflandırılması ve doğrudan alıntılar aşağıdaki gibidir:

Tablo 8

Öğrenci Görüşlerine Göre Dijital Zaman Çizelgesinin Öğrenmeye Katkıları

	f
Etkili öğrenmeyi gerçekleştirme	19
Öğrenmeye yönelik motivasyonu artırma	10
Özgün bir materyal olması	5
Bilgilerin daha kolay ve hızlı öğrenilmesi	5

(f) Frekans sayılarının öğrenci sayısından fazla olma sebebi, öğrencilerin birden fazla görüş belirtmiş olmasından kaynaklanmıştır.

Tablo 6'ya göre öğrencilerin büyük çoğunluğu dijital zaman çizelgesi ile etkili öğrenmenin gerçekleştiğini ifade ettiler. Öğrencilerin aşağıda yer alan cümleleri buna örnektir:

Ö11: “Zaman çizelgesi bilgileri daha iyi kavrayıp konuları beynime yerleştirmeme yardımcı oluyor.”

Öğrencilerin yine önemli bir kısmı dijital zaman çizelgesinin onların motivasyonunu artırdığına dair cümleleri sarf ettiler. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Ö4: “.....Bu uygulamayı yaparken bende merak hissi uyandı.”

Ö13: “Dijital zaman çizelgesi sayesinde hem eğlenerek hem de anlayarak öğrendim.”

Ö1: “Aslında seni sürüklüyor, yapınca bir daha yapmak istiyorsun.”

Ö29: “İnsan kendi yaptığı şeyi daha çabuk öğrenir. Ayrıca emek harcadık ve çabaladık...”

Öğrencilerin materyalin özgünlüğü ve öğrenmeyi kolaylaştırdığı ile ilgili ifadeleri ise şunlardır:

Ö1: “Güzel bir çizelge ve ben teknolojik aletlerden daha çok anlıyorum”

Ö20: “Benim daha kolay öğrenmeme fayda sağladı...”

Ö2: “.....Kendim yaptığım için öğrenmem kolaylaştı.”

4.1.2.2. Deney Grubu Öğrencilerinin Dijital zaman Çizelgesinin Zorluklarına İlişkin Görüşleri

Deney grubu öğrencilerin dijital zaman çizelgesi hazırlarken veya öğrenme ortamında kullanırken yaşadıkları bir takım zorlukları yansıtmak amacı ile hazırlanan Tablo 7 ve aynen alınmış öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 9

Öğrenci Görüşlerine Göre Dijital Zaman Çizelgesinin Zorlukları

	f
Zorlanmadım	20
Biraz zor	7
Fikri yok	3
Uğraştırıcı	1

Tablo 7’ye göre öğrencilerin hiçbiri dijital zaman çizelgesi hazırlamanın ve kullanmanın “zor” olduğunu düşünmemektedir. Öğrencilerin 1/4’ü yazılım dilinin İngilizce olmasından dolayı zorlandığını ifade etmiş, diğerleri ise hiçbir zorluk yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin ifadelerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

Ö25: “Zor değil. Bence her yönüyle eğitici ve yaparken zevk alınıyor”

Ö20: “...Dijital zaman çizelgesinin zorlukları yerine kolaylıkları var.”

Ö14: Zorluğu yok. Eğer mağarada yaşayan biri değilse ona kolay gelir.”

Ö11: “Zorluğu yok. Çok gerekli bir uygulama. Her konuda koruyabileceğimiz bilgilerin bilgisayarımızda bulunması çok güvenli.

Dijital zaman çizelgelerinin kullanımının zorluklarıyla ilgili soruya öğrencilerin büyük bir bölümü “oldukça kolay” cevabını vermişlerdir. Biraz zorlandığını belirten az sayıdaki öğrenci ise, kullanılan yazılımın arayüzünün İngilizce olmasından dolayı zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu ifadelerden birkaçını örnek vermek gerekirse;

Ö8: “İngilizce olduğu için biraz zorlanıyorum. Türkçe olsa daha kolay olur.”

Ö12: “Her dile uygun olmalıydı. Sadece İngilizce olmamalıydı..”

Ö18: “Türkçe dil gelmeli. Çünkü bazı yanlarını anlamıyorum...”

4.1.2.3. Deney Grubu Öğrencilerinin Dijital Zaman Çizelgesi ile İlgili Merak Ettikleri

Öğrencilerin dijital zaman çizelgesi ile ilgili meraklarını uyandıran temalar (Tablo 8) ve bununla ilgili öğrenci ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 10

Öğrencilerin Dijital Zaman Çizelgesi İle İlgili Merak Ettikleri

	f
Merak ettiği yok	10
Dijital zaman çizelgesini kimin geliştirdiği	8
Dijital zaman çizelgesini neden geliştirdiği	6
Dijital zaman çizelgesi nasıl geliştirildiği	3
Dijital zaman çizelgesinin maliyeti	3

Tablo 8’e göre öğrencilerin zaman çizelgesi ile ilgili en çok merak ettikleri şeyler zaman çizelgesinin kim tarafından ve neden geliştirildiği ile ilgilidir. Bu temalarla ilgili ifadeler aşağıdaki gibidir:

Ö13 “Bu zaman çizelgesini yapanları merak ediyorum”

Ö31: *Dijital zaman çizelgesini bulan kişiyi merak ediyorum ve neden bulmuş?”*

Ö18: “Dijital çizelge yapmanın nereden aklına geldiği ve yaparken ne amaçla yaptığı”

Ö29: “Kendi önce hangi amaçla kullandı?”

Ayrıca öğrencilerin akıllarında bu materyalle ilgili “nasıl?” sorusu ile çizelgenin maliyeti de vardır. Öğrencilerin soruları aşağıdaki gibidir:

Ö6: “Bunu nasıl yaptıklarını?”

Ö1: “Nasıl yaptıkları ve sen tarihini ve adını yazınca nasıl direkt oraya koyuyor?”

Ö14: “Programı nereden kaç tl ye alabilirim?”

Ö7: “Evet var! Neden paralı? Olmasaydı herkes kullanabilirdi...”

4.1.2.4. Deney Grubu Öğrencilerinin Dijital Zaman Çizelgesi ile Yapmak İstedikleri

Öğrencilerin dijital zaman çizelgesi kullanırken kendi akıllarında kurguladıkları planlamaların neler olduğu (Tablo 9) ve yazılı ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 11

Öğrencilerin Dijital Zaman Çizelgesi İle Yapmak İstedikleri

	f
Hayat hikâyesini yapmak	19
Aile zaman çizelgesini oluşturmak	5
Fikri yok	5
Farklı tarih konularını ele almak	2

Tablo 9’a göre öğrencilerin dijital zaman çizelgesi ile yapmayı en çok istedikleri şey kendi hayat hikâyelerini hazırlamak, bir başka deyişle kendi hayatlarında meydana gelen önemli olayları kronolojik olarak sıraya dizmektir. Bu bulgu ile ilgili öğrenci ifadeleri şu şekildedir:

Ö15: “Mesela adıma açıp içine bilgilerimi, fotoğraflarımı atarım güzel olur.”

Ö12: “Kendi fotoğraflarımdan bir albüm yapmak isterim”

Ö13: “Dijital zaman çizelgesinde günlük tutmayı çok isterim”

Ö18: “Eğer paralı olmasaydı ilk yapacağım şey hayatımdaki önemli yerleri yapardım. Bir de tarihteki her şeyi çizelgeye koyup ansiklopedi gibi yapardım”

4.1.2.5. Deney Grubu Öğrencilerinin Dijital Zaman Çizelgesinin Basılı Tarih Şeritlerinde Farklarına İlişkin Görüşleri

Deney grubu öğrencilerinden basılı zaman şeritleri ile dijital zaman çizelgelelerini karşılaştırmaları istendiğinde ise yine kişisel olarak dijital zaman çizelgesini tercih etme yönünde görüş belirtmişlerdir (Tablo 10). Öğrenci görüşlerinin şekillendiği tablo ve doğrudan öğrenci ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 12

Dijital Zaman Çizelgesinin Basılı Zaman Çizelgesinden Farkları

	f
Fikrim yok	16
Bilgileri depolama özelliği	6
İlgi çekici olması	5
Kullanım kolaylığı	2
Zamandan tasarruf sağlaması	2
Veritabanının genişliği	2
Etkileşimli olması	1

Öğrenciler basılı zaman şeritleri ile karşılaştırdıklarında dijital zaman çizelgelerinin en fazla depolama özelliğinin üstün olmasından söz etmektedirler. Bununla ilgili öğrenci ifadeleri şu şekildedir:

Ö16: “Bilgileri dijital zaman çizelgesinde korumak daha kolay. Ayrıca 3 boyutlu, kağıttaki 3 boyutlu değil.”

Ö11: “Kağıttaki bilgiler kalıcı olmayabilir ama teknoloji ilerlediği için bilgileri dijital zaman çizelgesinde korumak daha kolay.”

Ö8: “..... Bilgileri gizlice saklayabiliyoruz.”

Ö4: “.....bilgisayar üzerinde daha kalıcı olur. Ama kağıtta üzerine bir şey dökülebilir ve kağıt yırtılabilir. Bu yüzden bilgisayar daha kalıcı olur”

Bunun yanında dijital zaman çizelgelerinin dikkat çekici olmasına da öğrenciler tarafından atıf yapılıyor. Birkaç örnek vermek gerekirse;

Ö19: “Dijital tarih çizelgesi 3d bir çizelge. Kağıt üzerinde olan çizelgeler açıkçası ilgimi çekmiyor. Bilgisayarda uğraşmayı sevdiğim için dijital tarih çizelgesi ilgi çekici ve eğlenceli.”

Ö25: “3 boyutlu olması daha güzel. ...”

Öğrencilerin dijital materyallerin basılı zaman şeritlerine göre kullanım açısından ve veri tabanının genişliği açısından yaptıkları yorumlama da yine olumlu yöndedir. Örnek vermek gerekirse;

Ö31: “Hem zaman tasarrufu sağlıyor hem de istediğin zaman istediğin bilgiyi verebilirsin. İstedik kadar resim, video, bilgi ekleyebiliriz. Pratik bir şey”

Ö2: “.....Daha kolay oldu. Çizmeye uğraşmadan hemen bitti ve daha kolay anlamama yardımcı oldu.”

Ö18: “ Bir kağıda yapacağın çizelge sınırlıdır ama dijital zaman çizelgesi sonsuzdur.”

BÖLÜM-V

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde dijital zaman çizelgelerinin derslerde kullanımıyla ilgili, zaman ve kronolojinin öğretimini araştıran benzer araştırmalar da dikkate alınarak, çalışmadan elde edilen bulgular yorumlanarak tartışılacaktır. Araştırmada Türk Tarihinde Yolculuk ünitesi ile ilgili hazırlanan dijital zaman çizelgesi öğrenme ortamı ile bütünleştirilmiş ve öğrencilerin öğrenmelerine katkısı ve materyal hakkındaki görüşleri tespit edilmiştir.

5.1.Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın en önemli sonuçlarından biri, bilgisayar teknolojisiyle hazırlanan dijital zaman çizelgelerinin derslerde kullanılmasının Sosyal Bilgiler tarih konularının öğretiminde faydalı olacağı yönündedir. Bu sonucu destekleyen iki farklı araştırma bulgusu vardır. Bunlardan birincisi, deneysel işlem uygulanan deney grubu ve deneysel işlemin etkililiğini test etmek üzere yer alan kontrol grubu öğrencilerinin, araştırma kapsamındaki ünite ile ilgili akademik başarı düzeylerinin deneysel işlem sonrasında deney grubu lehine anlamlı bir şekilde artışıdır. Bir başka deyişle, dijital zaman çizelgesinin öğrencilerin öğrenmelerine olan olumlu katkısı istatistiksel olarak kanıtlanmıştır. Deney grubu öğrencilerinin, kendi kişisel görüşleri de bu materyalin onların öğrenmelerine ve motivasyonlarına olan katkısını doğrular şekildedir. Burada özellikle vurgulanması gereken noktalardan biri, öğrenci motivasyonundaki artışın öğrenmeyi olumlu yönde etkilediği ile ilgilidir. Nitekim alanyazında bu durumu açıklayan bir takım çalışmalara ulaşmak mümkündür Bunlardan; (Güven ve Sülün, 2012:75) yaptıkları deneysel araştırmanın sonucunda, bilgisayar destekli öğretimin, dersi daha anlaşılır hale getirerek, öğrencilerin algılama, güdülenme ve konuyu hafızalarında tutmalarının daha kolay hale geldiğini ve öğrenme düzeyi, motivasyon ve konsantrasyonun arttığı sonucunu öne sürmüşlerdir. BİT destekli benzer bir araştırma yapan (Akdağ ve Tok, 2008: 33); PowerPoint destekli öğretim etkinliklerinin, öğrencilerin motivasyon düzeylerine, geleneksel öğretimden daha fazla katkı yaptığı sonucunu öne sürmüşlerdir. Buradan hareketle dijital zaman çizelgesinin teknoloji tabanlı olma özelliğinin mutlaka öğrencilerin öğrenmelerine ve motivasyonlarına katkıda bulunduğu

yönünde bir çıkarımda bulunmak mümkündür. Ayrıca, dijital zaman çizelgesinin kronoloji bilgisini vermede kendine özgü özelliklerinin olması (üç boyutlu ve senkronik gibi), bu materyalin öğrencilerin tarih konularının öğreniminde dikkat çekiciliği açısından vurgulanmalıdır. Nitekim, Şimşek (2006), zaman ve kronolojinin öğrenimine yönelik ortaokul öğrencileri ile ilgili yaptığı çalışmada, öğrencilerin aynı düzeyde olmasa bile kronolojik zamanı algılayabildiklerini, ancak eşzamanlılık konusunda başarısız olduklarını belirtmiştir. Bu nedenle, dijital zaman çizelgelerinin üç boyutlu özelliğinin öğrencilerin eşzamanlılık kavramını geliştirebileceği ileri sürülebilir.

Öğrencilerin dijital zaman çizelgesi ile ilgili görüşlerinin genel olarak olumlu yönde olması araştırmanın bir diğer önemli sonucudur. Öğrenciler, dijital zaman çizelgesinin öğrenmelerini kolaylaştırdığı, öğrenme ortamlarının daha eğlenceli hale geldiği, bu materyalle çalışırken büyük oranda zorluk yaşamadıkları ve kendilerinin de bu materyalle özgün çalışmalar yapabilecekleri ile ilgili görüş bildirmişlerdir. Daha önce de belirtildiği gibi, öğrencilerin teknoloji tabanlı materyal ve öğrenme ortamlarına karşı ilgi, merak ve motivasyonları onların bu materyalle ilgili görüş bildirmelerinde etkili olabilmektedir. Öğrencilerin materyalle yaşadıkları zorluk açısından en fazla arayüzünün İngilizce olmasını dile getirmeleri bu materyalle ilgili bir sınırlılık olarak göze çarpmaktadır. Öğrencilerin yabancı dildeki bir arayüzle hazırlanan yazılım ve yazılım tabanlı öğretim materyalinin üzerinde çalışırken zorluk çekmeleri doğaldır. Ancak, bu sorunun aşılabileceği ve öğrencilerin bu işin üstesinden gelebilecekleri ile ilgili alanyazında birtakım çalışmalar mevcuttur (Aladağ, 2007:130; Baloğlu Uğurlu, 2007: 96; Şimşek, 2007: 174)

Öğrencilerin bu materyalle kendi hayat hikayelerini yapmak istemeleri de onların sosyal kişilik özelliklerinin bir yansıması olabilmektedir. Öğretim materyalinin görsel yönünün güçlü olması, dolayısıyla hem fotoğraf hem de video yükleme özelliğinin olması, öğretim materyalini sosyal medyada yer alan facebook, twitter ve instagram gibi resim video ve metin paylaşılan sosyal ağlar ile özdeşleştirmiş olabilme ihtimali vardır. Alanyazında, öğrencilerin sosyal medya bağımlılığı ile ilgili çeşitli araştırmalar yapan çeşitli araştırmacıların verdikleri benzer örnekler mevcuttur (Vural ve Bat,2010:3372; Hazar, 2011:171-172; Ortar, 2014: 9-10,).

Öğrencilerde tarihsel zaman kavramının öğretilmesine yönelik çalışma yapan araştırmacıların neredeyse tamamı derslerde kullanılmak üzere zaman çizelgeleri ya-

pılmasını tavsiye etmişlerdir. Ancak klasik zaman çizelgelerinin hazırlanması, çeşitli sebeplerle günümüzde ne öğrenciler için ne de öğretmenler için cazip değildir. Dijital zaman çizelgeleri ise hazırlanması oldukça kolay bir öğretim materyalidir. Bilgilerin sürekli güncellenebilir olması, bilgisayar ortamında saklanabilmesi, ek yapılabilmesi, istenmeyen verinin kolayca silinebilmesi, üç boyutlu özelliğe sahip olması, çok fazla görsel veri alabilmesi, video yükleyebilme özelliği, çeşitli versiyonlarda şekil veya kategorilerinin düzenlenebilmesi nedeniyle oldukça cazip bir öğretim materyali olabilir.

5.2. Öneriler

1- Tarihsel zamanı öğrenmenin yaşa bağlı olduğunu belirten araştırmacıları dikkate alarak, dijital zaman çizelgeleriyle ilkökul 2. ve 3. sınıf öğrencilerine küçük günlükler tutma, aile zaman çizelgeleri hazırlama etkinlikleri yaptırılarak zihinlerindeki zaman kavramının gelişimine katkı sağlanabilir.

2- Ortaokul Sosyal Bilgiler programında yer alan tarih konularının öğretimi sırasında ders ve etkinlik kitaplarının yanı sıra MEB tarafından hazırlanabilecek teknoloji tabanlı altyapı ile öğrencilerin dijital tarih şeritleri hazırlamaları sağlanabilir.

3- Tarihsel zaman ve kronoloji becerisi Tarih derslerinin de konusu olduğundan dijital tarih şeritlerinin liselerde de kullanılması sağlanabilir.

4- Dijital zaman çizelgelerinin okullarda kullanımına yönelik olarak Sosyal Bilgiler ve Bilişim Teknolojileri ve Yazılımı dersleri öğretmenleri işbirliği yapabilirler.

5- Dijital zaman çizelgelerinin kullanımına yönelik olarak Eğitim Bilişim Ağında (EBA) öğrenci ve öğretmenlere yönelik eğitim videoları hazırlanabilir.

KAYNAKÇA

Acun, F. (2007). Osmanlı'nın Torunları Cumhuriyet'in Çocukları: Osmanlıdan Cumhuriyet'e Değişme ve Süreklilik, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 39-64.

- Ahatlı, E. (2004, 29-30 Mayıs). *Rivayetler İle Hadis Usulü Ve Tarihinin Bazı Meselelerinin Anlaşılmasında Anakronizm Sorunu*. SAÜ İlahiyat Fakültesi Günümüzde Sünnetin Anlaşılması Sempozyum Tebliğ ve Müzakerelerinde sunuldu, Bursa.
- Aksoy, H. H. (2003). Eğitim Kurumlarında Teknoloji Kullanımı ve Etkilerine İlişkin Bir Çözümleme. *Bilim Eğitim Toplum Dergisi*, 4-23.
- Aladağ, E. (2007). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Coğrafi Bilgi Sistemleri Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarı ve Derse Karşı Motivasyonlarına Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alilunas, L. J. (2017). Çocuklarda Tarih Kafası Sorunu. (çev. B. Ata), *Turkish History Education Journal*, 6(1), 208-214. (Orijinal makalenin yayım tarihi, 1964).
- Altun, A. ve Kaymakçı, S. (2016). Zaman ve Kronolojinin Öğretiminde Bir Materyal: Zaman çizelgeleri. *Turkish History Education Journal*, 5(1), 157-192.
- Ata, B. (2008). 1943'teki İkinci Millî Eğitim Şurasının Tarih Eğitimi Kararlarından Birinin Uygulanması: Bir Histomap'ın Yapım Öyküsü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi / Educational Sciences: Theory & Practice*, 8(2), 335-353.
- Bal, A. S. ve Şimşek, A. (2010). Zaman çizelgesi Aracılığıyla Öğretmen Adaylarının Tarihsel Zaman Algularının İncelenmesi. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 124-151.
- Baloğlu Uğurlu, N. (2007). *Sosyal Bilgiler Dersinde "Türkiye'nin Doğal Kaynakları" Konusunun Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Öğretiminin Öğrencilerin Tutum ve Başarısına Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baloğlu Uğurlu, N. (2012). Sosyal Bilgiler Dersinde Teknoloji Araçlarının Kullanımı., M. Safran (Editör). *Sosyal Bilgiler Eğitimi*. İkinci Baskı. Ankara Pegem Akademi Yayıncılık, 249-251.
- Bat, M. ve Vural, Z.B.A. (2010). Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma. *Journal of Yasar University*, 20(5), 3348-3382.
- Barol, I. B. (2001). Learning From a Person's Biography: An Introduction to the Biographical Timeline Process. *The Pennsylvania Journal on Positive Approaches*, 4 (3), 20-29.
- Bektaş, F , Nalçacı, A , Erçoşkun, H . (2009). Sınıf Öğretmeni Adaylarının "Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme/Tasarımı" Dersinin Kazanımlarına İlişkin Görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 2 (2), 19-31.
- Boxtel, C. V., Groot D., Hernet, P., Ros, A., (2014). The Understanding of Historical time in The Primary History Curriculum in England and the Netherland. *Journal of Curriculum Studies*, 46. (4), 486-514. Online <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00220272.2013.869837>

- Cansız Aktaş, M.(2015). Nitel Veri Toplama Araçları. M. Metin (Editör). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. İkinci baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 337-371.
- Demircioğlu, İ. H. (2007), *Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar* (Genişletilmiş 3. Baskı). Ankara: Anı Yayınları.
- Demircioğlu, İ. H. (2009), Tarih Öğretmenlerinin Tarihsel Düşünme Becerilerine Yönelik Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 184, ss. 228-239.
- Demircioğlu, İ. H. (2013), Tarih Ders Kitabı Yazımında Yeni Yaklaşımlar. *Karadeniz Araştırmaları*, 38, ss. 119-133.
- Demirel, M. (Editör). (2015) Tarih Biliminin Gelişimi. *Tarih Öğretim Yöntemleri*. (İkinci baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Engin, A.O., Tösten, R., ve Kaya, M. D. (2010). Bilgisayar Destekli Eğitim, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5, ss. 69-80.
- Falzon, C., Hall, I., Higgins, S., Moseley, D., Smith, F., Smith, H. and Wall, K. (2005 April). Embedding ICT In The Literacy And Numeracy Strategies. *Embedding ICT Final Report*. University of Newcastle.
- Filipot,E.(2017).*Teaching with Timelines*. (Online)<http://teachinghistory.org/teaching-materials/teaching-guides/24347>. 22/06/2017 tarihinde alınmıştır.
- Erkan, B., Kablan, Z., Topan, B. (2013). Sınıf İçi Öğretimde Materyal Kullanımının Etkililik Düzeyi: Bir Meta-Analiz Çalışması., H. Ekşi (Editör). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, (Educational Sciences: Theory & Practice, 13(3). 1629-1644.
- Gökçek, T. (2015). Karma Yöntem Araştırması. M. Metin (Editör). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. İkinci baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 375-410.
- Gülcü, İ. (2014, 5-7 Şubat). *Etkileşimli Tahta Kullanımının Avantajları ve Dezavantajlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri*. XVI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri Sempozyumunda sunuldu, Mersin.
- Güneş, F. (2012), Öğrencilerde Düşünme Becerilerini Geliştirme. *Türklük Bilim Araştırmaları Dergisi (TÜBAR)*, 32, 127-146.
- Güven, İ. (Editör). (2014). *Tarih Öğretimi Kuram ve Uygulama* (Birinci Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Harnett, P. (2014. June). *The History Curriculum in Primary Schools in England Opportunities and Challenges*. 3 rd International Symposium On History Education of Medicine, Sakarya.
- Hayal, M. A., Sağlam, H. İ. ve Tınmaz, E. (2015, Mayıs). Sınıf Öğretmenlerinin Zaman ve Kronoloji Becerisini Öğretme Deneyimlerine Fenomonolojik Bir Bakış. *Türk Tarih Eğitim Dergisi*, 5(1), ss. 49-66.

- Hazar, M. (2011). Sosyal Medya Bağımlılığı-Bir Alan Çalışması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (32) ss. 151-175.
- Kabapınar, Y. (2012). *Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Kuramdan Uygulamaya* (Genişletilmiş 3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kafesoğlu, İ. (1964), Üniversite Tarih Öğretiminde Yeni Bir Plan. *Tarih Dergisi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, 14(19), ss. 1-15.
- Kalaycı, Ş. (Editör). (2008). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Üçüncü baskı. Ankara: Asil Yayıncılık.
- Kaptan, S. (1998). Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri. (11. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Karahan, M. (2001). Eğitimde Bilgi Teknolojileri. *BÖTE Ders Notları. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, Malatya.
- Karasar, N. (2007). Araştırmada Rapor Hazırlama. (14. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, M. ve Yapıcı S. (2006, Aralık), Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme Dersinin İşleniş ve Uygulama Örnekleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), ss. 311-325.
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. (İkinci baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kaymakçı, S. ve Yeşiltaş, E. (2014, Eylül), Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Teknoloji Boyutu, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16), ss. 314-340.
- Kesten, A . (2014). A Collection For Enriching The Social Studies Classroom: Instructional Techniques In Geography Education. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0 (14), ss. 9-17.
- Kılıçoğlu, G. (2012). Sosyal Bilgiler Tanımı, Dünyada ve Ülkemizde Gelişimi ve Önemi., M. Safran (Editör). *Sosyal Bilgiler Eğitimi*. İkinci Baskı. Ankara Pegem Akademi Yayıncılık. ss. 3-16.
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. Ve Bökeoğlu, Ö. (2006). Sosyal Bilimler İçin İstatistik. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kurtdere Fidan, N. (2008), İlköğretimde Araç Gereç Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Afyonkarahisar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Kuramsal Eğitimbilim*, 1 (1), ss. 48-61.
- Lundy, S. E. (2014). Leveraging Digital Technology in Social Studies Education.(Doctoral dissertation,Portland State University, 2014). 10, 15756.
- Maharramova Cengiz, N. (2016, 1-3 Eylül), *Bir Kitap İnceleme Çalışması Örneği: Rusya Federasyonu 5.Sınıf Tarih Ders Kitabı İncelemesi*. 4. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumunda Sunuldu, Muğla.

- Sağlam, H. İ., Özen, R. (2010), İlköğretim Öğrencilerinin Değişim Ve Sürekliliği Algılayışı. *Akademik Bakış Dergisi*, ss. 22, 1-15.
- Safran M., Şimşek A. (2006). İlköğretim Öğrencilerinde Tarihsel Zaman Kavramının Gelişimi. *İlköğretim Online*, 5, ss. 87-109.
- Safran, M., Şimşek, A. (2009). Çocuklarda Zaman Algısının Gelişimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal Of International Social Research*, 2(6), ss. 542-548.
- Sezginsoy, B. (2011). *Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Bilinci Oluşturmada Dizgeli Öğretimin Etkililiği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şimşek, A. (2006). *İlköğretim Öğrencilerinde Tarihsel Zaman Kavramının Gelişimi ve Öğretimi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şimşek, A. (2007). İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerinin Kronolojik Algılarının Geliştirilmesine Yönelik Yarı Deneysel Bir Çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Theory & Practice*, 7(1), ss. 589-615.
- Şimşek, N. (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Cbs Temelli Uygulama ve Etkinliklerin Öğrenci Başarısı Ve Derse Karşı Tutumuna Etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şimşek, A. (2012). Kronoloji ve Zaman Algısı. *Tarih Nasıl Öğretilir* (Edt. M. Safran). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul, ss. 98-103.
- Smart, D. (2014), "Our Island Story": *Refocusing the History Curriculum in England*. 3 rd International Symposium On History Education of Medicine, Sakarya.
- Ortar, M. (2015). Öğrencilerin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarını Belirlemeye Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi. Journal of Research in Education and Teaching*, 3(3), 1-13.
- Özel, E. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğretim Teknolojilerine Yönelik Tutum ve Davranışları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 31, 129-144.
- Özmen, H. (2015). Deneysel Araştırma Yöntemi. M. Metin (Editör). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. İkinci baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 47-76.
- Öztürk, İ. H. (2011). Tarih Öğretiminde Anakronizm Sorunu: Sosyal Bilgiler ve Tarih Ders Kitaplarındaki Kurgusal Metinler Üzerine Bir İnceleme. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 37-58.
- Öztürk, İ. H. (2012). *Tarih Öğretiminde Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kuram ve Uygulama* (Birinci Baskı). İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Türel, Y. K. (2012). Öğretmenlerin Akıllı Tahta Kullanımına Yönelik Olumsuz Tutumları: Problemler ve İhtiyaçlar, *İlköğretim Online*, 11(2), ss. 423-439.

Wood, S. (1995). Devaloping An Understanding of Time Seguencing Issues. *Teaching History*. 79, ss. 11-14.

Yazıcı, K. (2012). Sosyal Bilgilerde Atatürkçülük Konularının Öğretimi., M. Safran (Editör). *Sosyal Bilgiler Eğitimi*. İkinci Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 670-718.

Yıldırım, N. (2011). Materyal Seçimi ve Materyal Tasarımı., M. Küçük. (Editör). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* (Birinci baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık, ss. 23-42.

BİLFEN, (2015). Bilfen 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Fasikülü. Bilfen Ortaokulları Yayın Kurulu, İstanbul: Bilnet Matbaacılık ve Ambalaj San. A.Ş.

MEB, (2005). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu 6-7. Sınıflar (Taslak Basım) Ankara: MEB.

WEB SİTELERİ

<http://www.nchs.ucla.edu/history-standards/historical-thinking-standards> (17/06/2017 tarihinde erişim sağlandı)

<http://www.davidrumsey.com/blog/2012/3/28/timeline/maps> (18/06/2017 tarihinde erişim sağlandı)

<http://www.history.org.uk/ha-news/news/3371/teaching-history-167-out-now> (19/07/2017 tarihinde erişim sağlandı.)

<http://securedgenetworks.com/blog/7-Fun-Ways-to-Use-Technology-in-the-classroom-to-enrich-learning> (11/07/2017 tarihinde erişim sağlandı.)

<http://www.es.pinters.com> (15/06/2017 tarihinde erişim sağlandı.)

<http://www.forumlordum.net/misafir-soru-ve-cevaplari/33609-es-zamanli-tarih-seridi-nasil-hazirlanir.html> (21/08/2017 tarihinde erişim sağlandı)

[http://www.devo.com Tarih-Seritleri,LA_330-2.html#labels=330-2](http://www.devo.com/Tarih-Seritleri,LA_330-2.html#labels=330-2) (13/07/2017 tarihinde erişim sağlandı.)

<http://www.muchadoaboutshakespeare.com> (01/08/2017 tarihinde erişim sağlandı.)

www.denkbilgi.com/tarih-seridi-nasil-yapilir.html (16/07/2017 tarihinde erişim sağlandı.)

EKLER

Ek-1: Sosyal Bilgiler Başarı Testi

SOSYAL BİLGİLER TESTİ

1- 19. yüzyılın başlarında Osmanlı Devletinin toprak bütünlüğünü savunan İngiltere, yüzyılın sonlarına doğru bu politikasından vazgeçerek Osmanlı topraklarındaki ayrılıkçı isyan hareketlerini destek-

lemiştir. İngiltere'nin politikasının zaman içerisinde değişmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisi olmaz?

- A) Ortadoğu petrollerine hakim olmak isteği
- B) Osmanlı'nın parçalanacağına olan inancı
- C) Osmanlı topraklarındaki farklı milletleri yanına çekmek istemesi
- D) Osmanlı'da demokrasi bilincini yerleştirmek istemesi

2- II. Mahmut'un 1826 yılında Yeniçeri ocağını kaldırmasına halk arasında verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Patrona Halil İsyanı
- B) Sened-i İttifak
- C) Vakay-i Hayriye
- D) 31 Mart Olayı

3-1876 yılında ilan edilen ilk Türk anayasası aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kanun-i Esasi
- B) Teşkilat-ı Esasi
- C) Tanzimat Fermanı
- D) Kanunname-i Ali Osman

4- Avrupa'da 18. yüzyıl sonlarından itibaren önce buhar gücü ile daha sonra da petrol ve elektrikle çalışan makineler yapılmış, buna bağlı olarak büyük fabrikalar kurulmuştur. Sanayi inkılabı adı verilen bu gelişmeler, üretimde büyük artışların olmasını sağlamıştır. **Avrupa'daki bu gelişmelerin aşağıdakilerden hangisine olan gereksinimi artırdığı söylenemez?**

- A) İnsan gücüne
- B) Ham maddeye
- C) Pazara
- D) Ulaşım ve haberleşme araçlarına

5- 18. yüzyılın başlarında İngiltere Sanayi inkılabını başlatmışken, aynı dönemde Osmanlı Devleti'nde matbaanın açılıp açılmaması tartışılmaktaydı. Yalnızca bu bilgiye göre aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılabilir?

- A) Osmanlı savaşlarda başarısız olmuştur
- B) Sanayi inkılabı Avrupa'ya yayılmıştır
- C) Sanayi ink. işçi sınıfını ortaya çıkarmıştır
- D) Osmanlı, Avrupa'daki bilimsel gelişmeleri takip edememiştir.

6- "Lale Devri bir zevk sefa eğlence dönemi gibi algılansa da, aslında bir çok yenilik bu dönemde Osmanlı Devleti'ne gelmiştir." diyen bir tarihçi aşağıdaki gelişmelerden hangisini bu duruma bir örnek olarak **gösteremez?**

- A) İlk matbaanın kurulması
- B) İlk itfaiye teşkilatının kurulması
- C) İlk kez anayasal düzene geçilmesi
- D) Çiçek aşısının ilk kez uygulanması

7- Rönesans ve sonrasında Avrupa'da doğudan Türk-İslam dünyasından getirilen birçok el yazması eser tercüme edilip bilimin hizmetine sunulmuştur. Bu eserleri kendi bilgi birikimleriyle sentezleyen Avrupalılar günümüzdeki refah seviyelerinin temellerini atmışlardır. Bu durumda aşağıdaki yorumlardan hangisi **yapılamaz?**

- A) Türk-İslam dünyasında bilimsel çalışmalar yapılmıştır.
- B) Bilimin temeli Avrupa'da atılmıştır.
- C) Avrupalılar bilimsel eserlere önem vermişlerdir
- D) Bilimsel gelişme tek bir uygarlığı ait değildir.

8- Osmanlı tahtına çıkmak isteyen II. Abdülhamid Meşrutiyet i ilan edeceğini vaat etmiş ve tahta çıktığında bu vaadini gerçekleştirmiştir. Bu bilgiye göre 1876 yılında yaşanan bu gelişme aşağıdaki alanlardan hangisiyle ilgili bir durumdur?

- A) Kültürel
- B) Sosyal
- C) Din
- D) Siyasi

9- 11. yüzyılda bilimde ve düşüncede, Biruni, İbn-i Sina Kaşgarlı Mahmut gibi Türk İslam alimlerinin ismi geçerken, 17. Yüzyılda Newton, Kopernik, Descartes gibi Avrupalı bilim ve sanat insanlarının isimleri ön plana çıkmıştır. Yalnızca bu bilgiye göre aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılabilir?

- A) Geçen zaman içerisinde Türk-İslam dünyası bilim ve düşünce dünyasında geri kalmıştır
- B) Newton yerleşimi kanununu keşfetmiştir
- C) Descartes ünlü bir düşünürdür
- D) Türk-İslam bilim insanları 17. Yüzyıla damga vurmuşlardır

10- Aşağıdaki tarihlerden hangisi 18. Yüzyılın son çeyreği içerisinde yer alır?

- A) 1720
- B) 1789
- C) 1890
- D) 1850

11- Osmanlı Devleti'nde padişah kanun gücünün kendi fermanlarından üstün olduğunu hangi belge ile kabul etmiştir?

- A) Tanzimat Fermanı
- B) Islahat Fermanı
- C) Celali İsyanları
- D) Fatih Kanunnamesi

12- 18. Yüzyılın sonunda gerçekleşen aşağıdaki yeniliklerden hangisiyle Osmanlı Devleti anayasal düzene geçmiştir?

- A) Vaka-i Hayriye
- B) Tanzimat Fermanı
- C) Kanuni Esasi
- D) Senedi İttifak

13- II. Mahmut döneminde,

- 1826 yılında Yeniçeri ocağını kaldırdı.
 - Divan teşkilatı kaldırılıp nazırlıklar kuruldu.
 - Tımar sistemi kaldırıldı
 - İlkokul zorunlu hale getirildi
- Bu bilgilere göre hangi alanda bir yenilik yapılmıştır?

A) Siyasi B) Kültürel C) Dini D) Ekonomik

14- Fransız İhtilali'nin sonunda yaygınlaşan aşağıdaki kavramlardan hangisi Osmanlı Devleti'ni olumsuz yönde etkilemiştir?

A) Milliyetçilik B) Eşitlik
C) Demokrasi D) Hürriyet

15- 1876'da hükümdar olan II. Abdülhamit, ülke genelinde çok sayıda mesleki ve teknik okul açtırmış, ülkedeki telgraf ve demir yolu ağında genişletmiştir. İstanbul'dan Bağdat'a ve Medine'ye kadar uzanan demir yolu yapımına başlamıştır. II. Abdülhamit döneminde yapılan bu çalışmalarla aşağıdaki-lerden hangisinin amaçlandığı söylenemez?

A) Sanayi üretimini artırmanın
B) Haberleşme olanaklarını artırmanın
C) Yük ve yolcu taşımayı kolaylaştırmanın
D) Yabancılar için yeni ayrıcalıklar tanımanın

16- 18. Yüzyılda başlayan Sanayi İnkılabından sonra 19. Yüzyılda Süveyş ve Panama kanalları gibi büyük su yolları açılmış, şehirleri ve devletleri birbirine bağlayan kara ve demir yolları yapılmıştır. Bu gelişmeler Sanayi İnkılabının sonuçlarından daha çok hangisiyle ilgilidir?

A) Uluslararası ticaretin gelişmesi
B) Büyük sermaye gruplarının ortaya çıkması
C) Köylerden şehirlere göçün artması
D) İşçi sınıfının doğması

17- Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin zayıflaması ve parçalanmasında etkili olmamıştır?

A) Fransız İhtilali B) Sanayi inkılabı
C) Kapitülasyonlar D) Bolşevik İhtilali

18- 1771'de Çeşme limanında demirli bulunan Osmanlı donanması, Ruslar tarafından yakılmıştır. Bu olaydan sonra Avrupa tarzında deniz subayı yetiştirmek için Deniz Mühendishanesi açılmıştır.

1789 - 1791 yıllarında Avusturya ve Rusya ile yapılan savaşta başarısız olunmuştur. Bunun üzerine III. Selim'in emri ile Avrupa tarzında, Nizam-ı Cedit Ordusu kurulmuştur.

Bu iki gelişme birlikte değerlendirildiğinde aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Osmanlı Devleti askerlik bilgisi ve tekniğinde Avrupa'nın gerisinde kalmıştır.
B) Haçlı saldırıları sona ermiştir.
C) Osmanlı ordusunda asker sayısı azalmıştır.
D) Rusya ve Avusturya, Osmanlı Devleti'ni askeri alanda yenilik yapmasını istemiştir.

19- 18. yüzyılda yapılan yeniliklerin 17. Yüzyılda yapılanlara göre daha başarılı olmasında,

I. Bilim ve teknik alanlarındaki ilerlemelerden yararlanılması
II. Sorunların kaynağına inilmeye çalışılması
III. Avrupa'dan uzmanlar getirilerek onların tecrübelerinden yararlanılması

durumlarından hangilerinin etkili olduğu ileri sürülebilir?

A) I ve II B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

20- Coğrafi Keşiflerle doğu limanlarının eski önemini kaybetmesi ile Osmanlı Devleti'ni ekonomik tedbirler almaya yönelten ve Fransa'yı Haçlı birliğinden uzaklaştırmak için verilen, 1774 yılında sürekli hale gelen ve tüm Avrupa devletlerinin yararlandığı ticari ayrıcalıklara ne ad verilmiştir?

A) Reform B) Kapitülasyon
C)Rönesans D)Engizi

Ek -2: Dijital Tarih Şeritleri İle İlgili Öğrenci Görüş Formu

1- Dijital zaman çizelgesi senin öğrenmene nasıl bir katkıda bulundu. Ya da bu zaman çizelgesini hazırlarken hissettiğin duyguları benimle paylaşır mısın?

2- Sana göre dijital zaman çizelgesinin kağıt üzerindeki bir zaman çizelgesinden ne gibi bir farkı var?

3- Sana göre dijital zaman çizelgesinin zorlukları ya da gereksiz yanları var mı?

4- Dijital zaman çizelgesi ile ilgili merak ettiğin şeyler var mı?

5- Dijital zaman çizelgesi ile yapmak istediğin şeyler var mı? (Örnek verir misin?)

Ek-3 : Araştırma İzin Belgesi

T.C.
NİĞDE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27001677/445/3584
Konu : Araştırma İzni Verilmesi

03/11/2016

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi :a) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi
b) 09/10/2015 Tarihli ve 27001677/600/4437118 sayılı Valilik Makam Onayı
c) Araştırma İnceleme Komisyonunun .../04/2016 tarihli tutanakları

Ekli listede adı soyadı görev yeri, görevi ve anket konusu belirtilen Ömer Halisdemir Üniversitesi yüksek lisan öğrencisi Ahmet Turan ÜZEN il/ilçe merkezindeki ilgili okullarına yönelik hazırlanmış olduğu bilimsel amaçlı anket çalışmalarını uygulamak istemektedir. Söz konusu bilimsel amaçlı çalışmanın il/ilçe merkezindeki ilgili okul/kurum müdürlüklerinde ilgili kişilere uygulama yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir. Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'unuza arz ederim.

Halil İbrahim YAŞAR
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
03/11/2016

Çetin KILINÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek. Anket Listesi

Yukarı Kayabaşı Mah. Niğde/Merkez
Elektronik Ağ www. meb.gov.tr
e posta stratejigelistirme51@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Ali KURT
Tel: (388) 2323272

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. http://www.evraksorgumeb.gov.tr adresinden 6e45-f663-3b8e-87fe-579b kodu ile teyit edilebilir

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Ahmet Turan ÜZEN
Doğum Yeri ve Tarihi : Reşadiye, 1971
Medeni Hali : Evli, 2 çocuk sahibi
İletişim Bilgileri : ahmetturnk@hotmail.com
05445858451 (GSM)

EĞİTİM

1992-1995 Sivas Hacı Mehmet Sabancı Lisesi
1996-2000 OMÜ Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği Bölümü
2015-2017 Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal
Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı

İŞ DENEYİMİ

2000-2004 Havuz İlköğretim Okulu Sosyal Bil. öğrt. Kangal/Sivas
2004-2011 Namık Kemal İÖO, Sosyal Bilgiler öğrt Merkez/Sivas
2011-2011 Elmalı İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler. öğrt. Niğde
2011-2017 23 Nisan Havacılar Ortaokulu Sosyal. Bilgiler öğrt. Niğde

YABANCI DİL

İngilizce Orta seviye

YAYINLARI

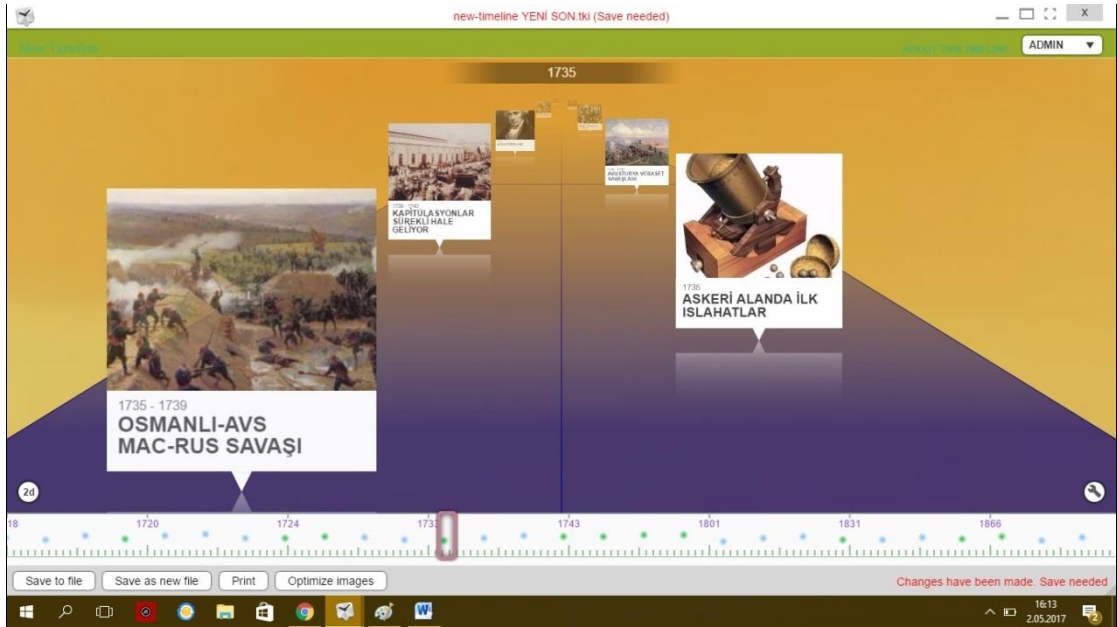
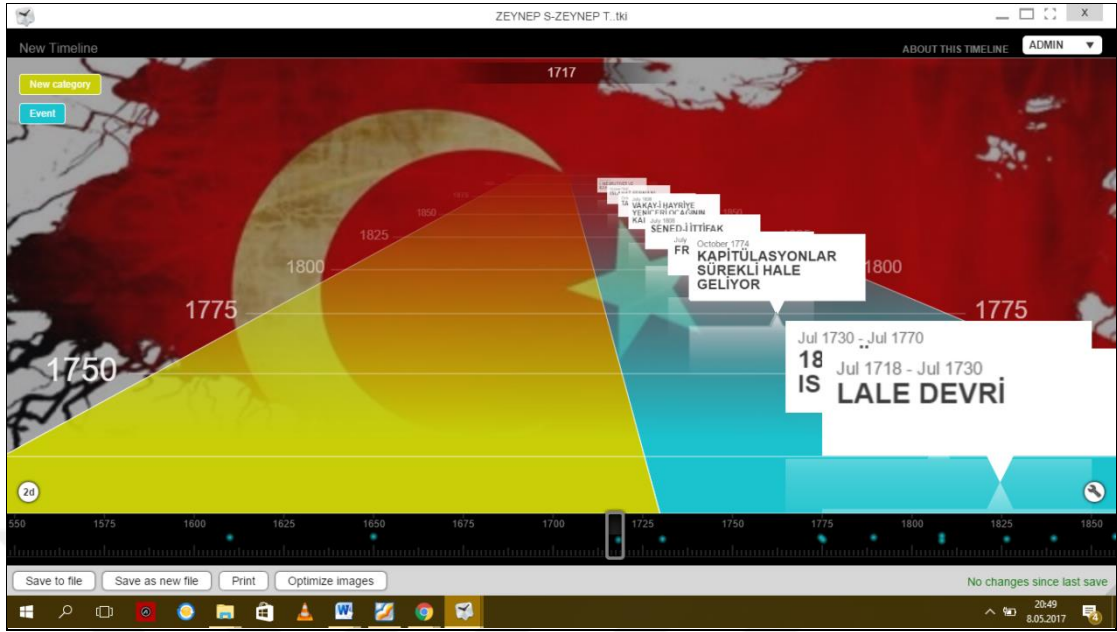
Makaleler

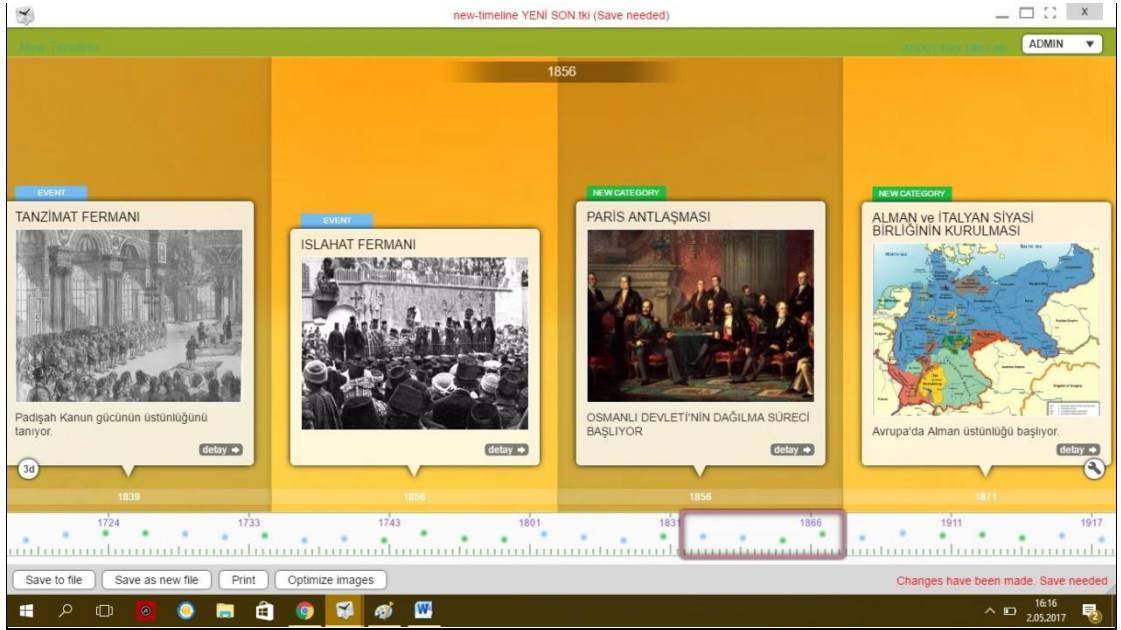
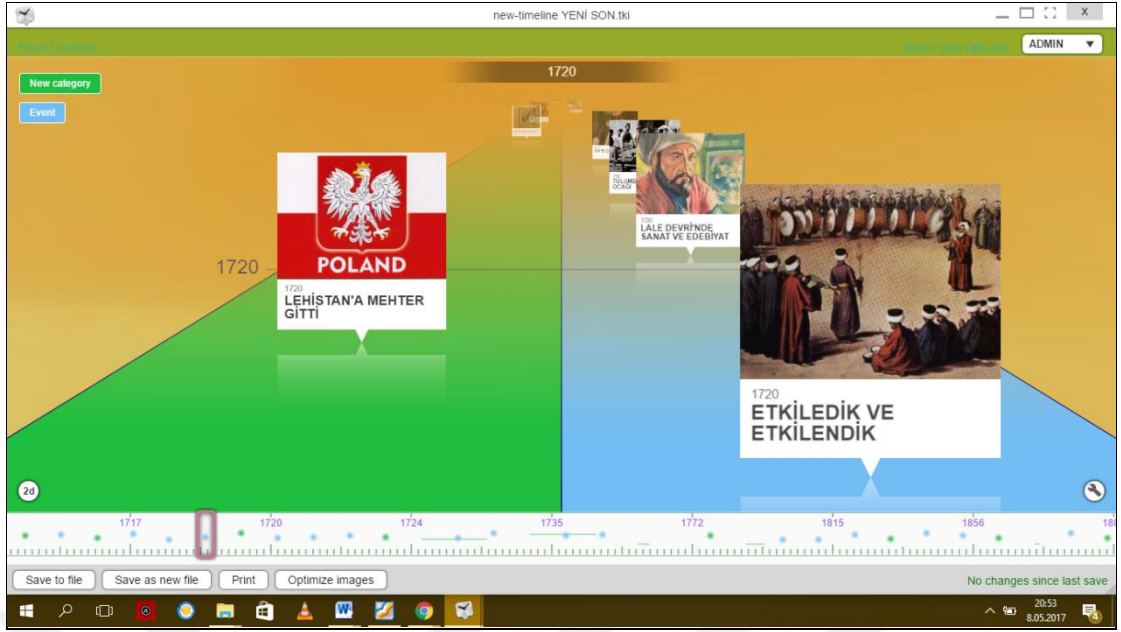
1. Baloğlu Uğurlu, N., ÜZEN, A. T. (2017). Dijital Zaman Çizelgesi Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi. VI Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumunda sunulmuştur. (4-6 Mayıs)

Kitap

1. ÜZEN, A. Turan vd. (2006). Eğitim Uygulama Okulu, Hayat Bilgisi Ders Kitabı. Ü. Akdoğan (Editör). Ankara: MEB. ISBN-978-975-11-3161-4
2. ÜZEN, A. Turan vd. (2006). Eğitim Uygulama Okulu, Trafik ve İlk Yardım Eğitimi Ders Kitabı). A. Varan (Editör). Ankara: MEB. ISBN-978-975-11-3164-5

UYGULAMA FOTOĞRAFLARI

new-timeline YENİ SON İki

ADMIN

1826

EVENT

SENED-İ İTTİFAK

Osmanlı sadrazamı Alemdar Mustafa Paşa'nın Rumeli ve Anadolu Ayanlarını toplayarak yapmış olduğu anayasal bazı vasıflar içeren antlaşmasıdır.

detay

EVENT

VAKAY-I HAYRIYE

Bir Devir Kapaniyor...

detay

NEW CATEGORY

YUNANİSTAN'IN BAĞIMSIZLIĞI ve MİSİR SORUNU

Edirne Antlaşmasıyla Yunanistan bağımsızlığını kazanıyor. Önceden Mora valiliği sözünü almış olan Mısır valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa Osmanlı'ya baş...

detay

EVENT

TANZİMAT FERMANI

Padşah Kanun gücünün üstünlüğünü tanıyor.

detay

1720 1725 1735 1773 1814 1856 1881 1913

Save to file Save as new file Print Optimize images

No changes since last save

20:57 8.05.2017

new-timeline YENİ SON İki (Save needed)

ADMIN

1919

New category

Event

SOVYETLER BİRLİĞİ KURULUYOR

1919 ATATÜRK SAMSUN'A AYAK BASTI

20

1732 1741 1802 1832 1870 1912 1919

Save to file Save as new file Print Optimize images

Changes have been made. Save needed

16:32 2.05.2017

